

PROFESOR

prof. Aurica Domnica Georgiu

**INFLUENȚELE PREDĂRII ISTORIEI
ÎN FORMAREA PERSONALITĂȚII
ȘCOLARULUI MIC**

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA
ISBN 978-630-6502-66-0

prof. Aurica Domnica Georgiu

Influențele predării istoriei în
formarea personalității școlarului mic

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA
2022

TEXT © Influențele predării istoriei în formarea personalității școlarului mic /prof. Aurica Domnica Georgiu

Toate drepturile rezervate autorului

Consilier editorial: lect. dr. Tiberiu Irimia
Lector de carte: ing. drd. Paula Mândrean
Tehnoredactare: prof. Aurica Domnica Georgiu
Coperta I-IV: prof. Aurica Domnica Georgiu
Corectura: prof. Aurica Domnica Georgiu
Grafică generală: prof. Aurica Domnica Georgiu

Editura Meritocrat Cluj-Napoca
Tel. 0760 607 889, 0741 494 338
e-mail: meritocratcj@gmail.com

© 2022 *Editura Meritocrat Cluj-Napoca*

Toate drepturile grafice asupra acestei ediții aparțin editurii Meritocrat, orice reproducere sau modificare, indiferent de formă și suport, neautorizată urmând să suporte consecințele legii.

Responsabilitatea calității corecturii textului din această carte aparține autorului.

ARGUMENT

Orientarea mea spre disciplina Istorie, pentru întocmirea acestei lucrări a venit în mod natural, firesc, deoarece este aria curriculară în care am profesat, iar anul Centenarului Unirii a fost un an prielnic desfășurării de activități cu caracter istoric omagial care au contribuit la formarea personalității elevilor. Astfel, sub îndrumarea d-nei prof. conf. univ. dr.Sorina Paula Bolovan, studiind Programa școlară pentru clasa a IV-a la disciplina Istorie am constatat că cele mai multe dintre competențele care se cer a fi formate la elevii de această vârstă vizează formarea unor valori și atitudini necesare dezvoltării unei personalități care să corespundă tipologiei umane din secolul XXI, o personalitate complexă în continuă schimbare și adaptare. Elementul de noutate constă în formarea unor deprinderi, abilități și dezvoltarea unor valori și atitudini pozitive adaptate particularităților de vârstă ale elevilor din ciclul primar în diferite situații de învățare.

Schimbările majore care au loc în sistemul educațional din România și din alte țări europene au generat noi atitudini în procesul de educare și instruire a personalității elevilor unde sunt implicați atât factori cognitivi, cât și motivaționali- afectivi precum și factori ai personalității, cu scopul adaptării cerințelor realității. Studiile de specialitate consultate susțin faptul că disciplina Istorie dispune de valențe deosebite care contribuie nemijlocit la formarea unei personalități puternice, prin formarea gândirii critice, dezvoltarea capacității intelectuale, a atitudinii, a comportamentului, la înțelegerea diversității societății actuale, la formarea de concepții, de atitudini și sentimente, la formarea valorilor morale, la dezvoltarea unui spirit civic atât de necesar societății românești în noile contexte europene și mondiale. Activitățile de învățare a istoriei, pe lângă conținutul lor științific, dau posibilitatea elevului să sintetizeze, să argumenteze, să motiveze, să interpreteze un anumit lucru și să acționeze cu discernământ, cu maturitate în vederea integrării lui în societate. Vârsta școlară mică este favorabilă pentru formarea noțiunilor de morală, a deprinderilor de comportare civilizată, se formează noțiunea de patrie, țară, dragostea față de familie, de cei dragi, de locul natal, față de strămoșii noștri, eroii țării, sentimentul patriotic, este perioada când apar și se dezvoltă trăsăturile de voință și caracter, în care se conturează personalitatea omului. La această vârstă copilul este receptiv, sensibil, ușor impresionat de ceea ce-l înconjoară iar istoria devine o oglindă care reflectă într-un moment trecutul purtându-i pe cititori în acele vremuri iar cunoașterea istoriei devine astfel o parte esențială în formarea unei culturi generale de bază pentru fiecare individ la începutul mileniului trei într-o Europă unită și democratică. Însuși sentimentul patriotic se dezvoltă în procesul educării elevilor, fiind rezultatul unui atent și îndelungat demers educativ.

Lucrarea de față este structurată în două părți: o parte teoretică și o parte practică, de cercetare. Ca demers aplicativ lucrarea de față își propune să selecteze conținuturi, activități și să aplice metode și procedee moderne de stimulare a procesului de învățare în concordanță cu specificul disciplinei, cu profilul psihologic al elevului de ciclul primar și cu cerințele programei cu scopul observării și analizării gradului de dezvoltare a personalității elevului. Partea teoretică conține trei capitole: primul capitol, intitulat **Delimitări conceptuale** m-am axat pe prezentarea specificului studierii istoriei în ciclul primar, obiective specifice, competențe urmărite a fi formate, conținuturi, situații de predare-învățare atât în context formal cât și informal, valori și atitudini urmărite a fi dezvoltate; capitolul doi, intitulat **Metode de învățământ adaptate contextului predării-învățării istoriei cu rol în dezvoltarea personalității elevilor** specifice ciclului primar; capitolul trei intitulat **Evaluarea în activitățile de învățare a istoriei** unde prezint forme, metode și instrumente de evaluare specifice studiului istoriei în învățământul primar.

Partea a II-a a lucrării este rezervată **Cercetării pedagogice**, care constituie partea practică a lucrării. Astfel în capitolul patru sunt cuprinse coordonatele cercetării- motivația cercetării, scopul și obiectivele cercetării, ipoteza cercetării, variabilele cercetării, metodele de cercetare, instrumentele de cercetare, intervenția didactică aplicativă precum și interpretarea rezultatelor obținute în urma cercetării printr-o comparație între cele două teste (inițial și final) aplicate la începutul și sfârșitul cercetării.

În capitolul cinci, **Concluzii**, am desprins concluzii finale în urma cercetării axate pe ipoteza: *Utilizarea sistematică a unui program educațional axat pe studierea unor teme cu caracter istoric formativ contribuie semnificativ la dezvoltarea personalității școlarului de ciclul primar.*

Studiul literaturii de specialitate se dovedește deosebit de util atât pentru profesori cât și pentru tineri fiindcă, dincolo de partea formativă, oferă soluții și sugestii pentru problemele unor comunități și societăți care au cunoscut experiențe similare, iar rolul acesteia este de a oferi cititorilor o cultură solidă, o bază bună de cunoaștere a realităților lumii înconjurătoare, conturându-i o imagine amplă și profundă asupra vieții dar și formarea unor competențe transversale ca abilități de lucru în echipă, abilități de comunicare orală și scrisă, respectarea și dezvoltarea valorilor și eticii profesionale, utilizare IT, rezolvarea de probleme și luarea deciziilor, recunoașterea și respectul diversității și multiculturalității, autonomia învățării, deschidere către învățarea pe tot parcursul vieții. Conform concepției pedagogice a lui J. A. Comenius, învățarea eficientă se sprijină pe observarea realității care oferă copilului posibilitatea de a explora realitatea în mod direct sau indirect și se bazează pe investigarea directă a lucrurilor, pe realizarea de observații personale. A transmite informații istorice elevilor doar cu ajutorul cuvântului, iar ei să le memoreze, în învățământul actual, este nepotrivit. Dezvoltarea cognitivă și psihofizică a copiilor din zilele noastre îi determină pe profesori să caute și să îmbine strategii de învățare diverse și complexe, să-i implice pe elevi în activități de învățare atât în mediul formal, cât și în mediul nonformal. Investigația propusă în cadrul unor activități este o modalitate de organizare a învățării la Istorie, care permite crearea unor situații de învățare interdisciplinare și transdisciplinare, centrate pe elevi, ancorate în probleme practice ale vieții de zi cu zi.

În cadrul lucrării am încercat să țin seama de faptul că fiecare elev este o personalitate pe care îl formăm noi înșine, în mare măsură prin educație. Investigațiile propuse în cadrul experimentului promovează ideea de efort personal al elevilor, îndeamnă elevii la cercetări, căutări care să-i conducă la redescoperirea adevărului istoric, prin efort propriu și prin îmbinarea metodelor tradiționale de învățare cu cele moderne, activ-participative.

Pregătirea științifică a profesorului trebuie să fie temeinică, acesta fiind la curent cu toate noutățile istorice apărute pe plan mondial, să fie corelată cu pregătirea psihopedagogică a elevilor din ciclul primar și să cunoască strategii potrivite învățării istoriei. Acesta devenind organizatorul unor experiențe de învățare relevante, creând un mediu educațional care încurajează motivația intrinsecă, angajarea elevilor și interacțiunea pozitivă în timpul căutării active de cunoaștere atât folosind posibilitățile de învățare care li se oferă, cât și alte modalități de învățare. Înțelegerea istoriei este în mare măsură influențată de experiențele trăite în sălile de clasă, fiind important ca învățătorii să înțeleagă importanța studierii istoriei și să dea elevilor o reprezentare cât se poate de exactă a acesteia pentru formarea unei imagini de ansamblu asupra societății, existând în permanență o relaționare trecut-prezent. Pentru îndeplinirea misiunii nobile de formare a tinerei generații în spiritul devotamentului și dragostei față de oameni, patrie și popor, școala trebuie să urmărească asigurarea cunoașterii de către elevi a istoriei multi – milenare a poporului nostru și pe această bază, să le formeze și să le dezvolte sentimentul recunoașterii și prețuirii eroismului strămoșilor noștri, cunoașterea și prețuirea frumuseților și bogățiilor patriei, formându-le și dezvoltându-le hotărârea de a contribui la progresul țării și al lumii.

CAPITOLUL I. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

„Analizăm trecutul cu scopul de a înțelege prezentul și de a ne călăuzi comportamentul în viitor” (Sidney E. Mead)

I.1. Locul și rolul istoriei în învățământul primar

Conform dicționarului explicativ a limbii române, **Istoria** este știința care se ocupă cu studiul evoluției societății omenesci din cele mai vechi timpuri până azi, sub aspect: economic, politic, social și cultural. Este o disciplină cu un rol foarte important în dezvoltarea unui popor deoarece baza vieții unei societăți este regăsită în paginile istoriei. P.B. Shelley definea istoria ca un „*poem ciclic, scris de către timp, despre memoriile omului.*” (sursa autori.citatepedia.ro). Putem considera astfel istoria ca o carte a vieții, a înțelepciunii știință complexă, cu profunde valențe educative și bogate valori spirituale care ne ajută să ne îmbogățim bagajul intelectual. Istoria face parte din aria curriculară *Om și societate*, lucru care se datorează faptului că omul și societatea reprezintă obiectul comun al cunoașterii, ea propunându-și să ofere instrumente de cunoaștere care să facă posibilă construirea unei imagini de ansamblu a societății și să-i surprindă mecanismele transformării continue a acesteia. Astăzi cadrul curricular pentru învățământul obligatoriu a permis să se asigure o abordare interdisciplinară care să stimuleze transferul de rezultate ale învățării în interiorul ariei curriculare precum și dincolo de granițele acesteia. Demersurile de predare-învățare-evaluare propuse prin actualele programe se situează într-un context larg, conturat în câteva documente europene relevante de la Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți, până la Recomandarea Consiliului Europei privind predarea istoriei și Convenția UNESCO pentru păstrarea/salvarea patrimoniului intangibil (Extrase din programa de la clasa a IV-a).

Potrivit programei școlare actuale care vizează studierea disciplinei Istorie în învățământul primar, la clasa a IV-a, timp de o oră pe săptămână, programă intrată în vigoare în 2014 se dorește a fi o abordare nouă menită să contribuie la recâștigarea interesului elevilor față de cunoașterea trecutului, și față de această disciplină. În elaborarea programei de istorie s-a avut în vedere atât legislația din domeniu și recomandările cuprinse în documentele enunțate mai sus, cât și rezultatele unor cercetări referitoare la importanța studiului disciplinei în învățământul primar, contribuția ei la dezvoltarea competențelor de bază ale elevilor și în conturarea personalității acestora prin teme de studiu integrate în istoria europeană. Acestea pot fi realizate și la clasa a II-a prin propunerea unui traseu de învățare în care elevii fac cunoștință cu trecutul pornind de la situații familiare (aspecte care țin de istoria locală sau de teme privitoare la copilăria în trecut și astăzi) urmate de cele care se află la mai mare distanță în timp și spațiu.

Istoria este disciplina școlară al cărei studiu are un rol integrator deoarece prezintă date esențiale despre trecut, ne ajută să înțelegem prezentul și să prospectăm viitorul; îmbogățește viața spirituală cu experiența umanității, devenind componentă a culturii generale; operează cu reprezentări, noțiuni, concepte dobândite de elevi de la alte obiecte, ajutându-i să le aprofundeze, să le dezvolte pentru a putea opera cu ele în situații diferite. Astfel, cunoștințele dobândite de elevi la *istorie*, devin operaționale și în cadrul altor discipline de învățământ: limba și literatura română, geografie, educație civică etc. Trecutul istoric, cu faptele strămoșilor, cu exemple de demnitate, mândrie, cu sacrificii, jertfe, are un puternic efect emoțional asupra elevilor, îi impresionează, îi însuflețește, le stârnește curiozitatea și tendința de a-i imita. Având în vedere acest lucru, învățătorul e conștient că adevărurile istoriei nu se adresează numai minții, ci și inimii, solicitând atât rațiunea cât și

simțirea, materia ei nu este abstractă, e însăși viața oamenilor, faptele și acțiunile lor. Admirația față de trecutul neamului românesc, sentimentul de mândrie și al apartenenței acestui popor capătă treptat dimensiunea sentimentului de dragoste față de țară, de respect și admirație, influențând conduita lor de mai târziu. Școala cultivă patriotismul ca unul dintre cele mai durabile și profunde sentimente, cu rol hotărâtor în lupta pentru afirmarea ființei naționale și conturarea personalității tânărului și prin urmare are datoria de a asigura însușirea temeinică de către copii a valorilor culturii și istoriei naționale dar și a valorilor culturii și istoriei universale, precum și cultivarea sentimentului responsabilității față de prezentul și viitorul țării și a lumii.

Dintre obiective specifice predării istoriei identificate de literatură de specialitate amintim:-dobândirea unui sistem de informații specifice

- dezvoltarea unor elemente legate de dezvoltarea gândirii critice;
 - dezvoltarea competențelor de lucru cu surse istorice (analiză, comparare) și de informare și plasarea lor în context;
 - capacitatea de analiză și evaluare a motivațiilor acțiunii umane, de decelare a relației dintre acțiunea umană și valorile unei societăți democratice;
 - formarea unor mecanisme intelectuale care să prevină orice forme de naționalism, de formarea de stereotipi și xenofobie;
 - stimularea asumării *multiculturalității și multiperspectivității*;
 - suport factologic celorlalte discipline din aria curriculară *Om și societate* și preia elemente legate de analiza instituțiilor, de evoluția sistemelor politice, de problematica mai largă a cetățeniei democratice. (Felezeu, 2004)
- dobândirea unor *atitudini și valori cu caracter formativ*: respectul de sine și respectul față de altul, deschidere spirituală, atașament față de dreptate și pace;

Având rolul de a pregăti specialiști pentru toate sectoarele de activitate, școala are datoria de a onora de a cultiva în rândul tineretului puternice sentimente patriotice, deoarece dezvoltarea unei țări depinde, în mare măsură, de nivelul educației membrilor societății, de cunoștințele, priceperile, deprinderile și tehnicile lor de muncă, de concepția lor despre muncă și viață, de atitudinea față de muncă, față de societate, față de țară.

I.2. Aspecte de conținut, competențe, valori și atitudini vizate prin studiul istoriei

a. Aspecte de conținut curricular

Din punctul de vedere al structurării *conținuturilor* reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Modul de abordare propus de istorici, integrează istoria locală în istoria națională și pe aceasta în istoria universală. Astfel, elevii din învățământul primar iau contact cu noțiuni istorice și informații din trecutul național și popoarele vecine, din trecut și din prezent, acestea fiind analizate în funcție de ocupațiile și de modul lor de viață, de obiceiurile caracteristice, de influențele reciproce, dar și de conducători, informații ce urmează a fi consolidate pe parcursul ciclurilor următoare. Principiul de organizare al conținuturilor respectă principiile didactice, se studiază dinspre „simplu”, înspre „complex”, dinspre temele ce privesc istoria locală și națională înspre cele ce vizează comunitatea europeană. Programa actuală oferă și o familiarizare a elevilor cu aspecte ce țin de simbolurile *Europei Unite*. Prin cunoașterea istoriei locale, copiii înțeleg că și ei, pe plan local, fac parte integrantă din istoria țării, cu trecutul, prezentul și viitorul ei. (Bolovan, suport de curs, 2013)

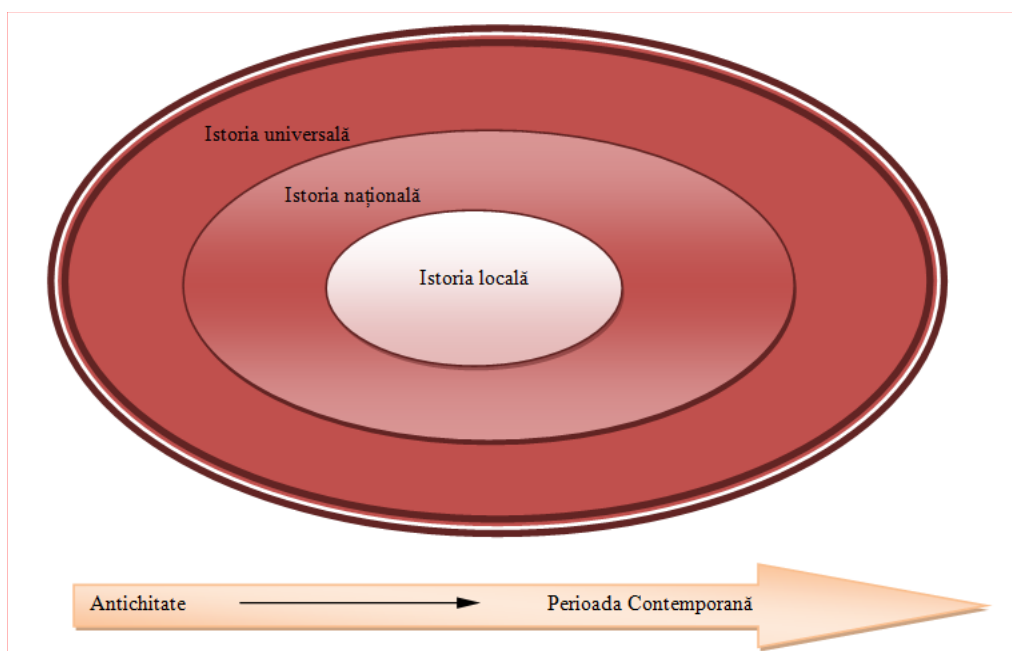

Fig. 1.1. Reprezentarea schematică a conținuturilor curriculumului de *Istorie* (Bolovan, suport de curs, 2013, pag. 22)

Pentru realizarea unei imagini unitare și înțelegerea mai completă a unor fenomene sau realități istorice, profesorul pentru învățământul primar are ocazia de a aborda activitățile propuse într-o manieră interdisciplinară, integrată. Exemplele temele privind *Comunitatea locală și națională (Istorie)*, *Locuri de apartenență (Educație civică)*, *De la orizontul local la țară (Geografie)*, și domeniul *Mari sărbători creștine (Religie)*, constituie suport pentru formarea unor competențe specifice pentru fiecare dintre disciplinele de mai sus .

Aplicație practică—La ciclul primar un demers aplicativ poate fi bazat pe studierea monografiilor satelor aparținătoare comunei, investigarea unor teme ce privesc comunitatea locală, obiceiuri și tradiții locale, personalități locale. Se pot atinge și subiecte de istorie națională prin activități extracurriculare sau la clasă prin studierea unor lucrări literare (povestirile și legendele istorice scrise de D. Almaș, D. Bolintineanu, E. Camilar sau prelucrări ale unor cronică) care propun elevilor figuri istorice emblematice ca: *Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza, Carol I, Regele Ferdinand I, etc.*

b. Competențe și atitudini vizate prin studiul istoriei

Proiectarea curriculară centrată pe competențe are la bază cercetările din domeniul psihologiei cognitive ce au dus la concluzia că acest concept reflectă cel mai bine rezultatele procesului de învățare deoarece presupune nu doar cunoștințe și capacitatea de a opera verbal cu ele, ci și cunoștințe procedurale, alături de elemente de orientare și energizare afectiv/motivațională. Astfel, „competențele sunt definite ca ansambluri integrate de cunoștințe, capacități și abilități de aplicare, operare și transfer al achizițiilor, care permit desfășurarea cu succes a unei activități, rezolvarea eficientă a unei probleme sau a unei clase de probleme/situații.” (Bocoș, Jucan, 2017, pag. 173)

În cazul disciplinei istorie, competențele sunt de trei tipuri: sociale și civice; de sensibilizare și exprimare culturală și de comunicare în limba maternă, selectate din cele opt competențe-cheie pentru asigurarea educației permanente, la nivel european:

1. Dezvoltarea competențelor de comunicare —deoarece istoria operează cu o serie de documente, cu izvoare din trecut, lecturarea acestora solicitând un efort suplimentar în vederea înțelegerii lor este necesară nu doar exprimarea corectă, coerentă ci și posibilitatea argumentării opiniilor și posibilitatea informării continue, lecturării textelor, cu scopul înțelegerii mesajului acestora.

2. **Educarea competențelor civice și de relaționare interpersonală** – disciplina pune accent pe valori casolidaritate, toleranță, respectul pentru alte culturi și civilizații, capacitatea de a relaționa eficient și asumarea lor în relațiile cu semenii.

3. **Educarea sensibilității față de cultură și valori** – prin analiza expresiilor artistice și culturale.

4. **Formarea pentru învățarea pe tot parcursul vieții** (Bolovan, suport de curs, 2013)

Programa școlară pentru disciplina *Istorie* propune ca finalitate a învățării familiarizarea elevilor cu trecutul, prin utilizarea unor mijloace și contexte de învățare adecvate vârstei.

Conform programei de Istorie de clasa a IV-a *Competențe generale* sunt:

1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate
2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent
3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare
4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți

Exemplu de competențe specifice (extrase din programa de clasa a IV-a):

- 1.1. Ordonarea cronologică a unor evenimente din viața familiei, a faptelor prezentate într-o situație de învățare
- 1.2. Localizarea în spațiu a evenimentelor istorice

Valori și atitudini urmărite prin studiul istoriei:

- *Gândire critică și flexibilă*
- *Relaționarea pozitivă cu ceilalți*
- *Dezvoltarea atitudinilor pro-active în viața personală și cea socială*
- *Antrenarea gândirii prospective prin înțelegerea rolului istoriei în viața prezentă și ca factor de predicție a schimbărilor*

Competențele, valorile și atitudinile reprezintă achizițiile concrete, detectabile, observabile și măsurabile promovate de disciplina *Istorie* pe parcursul învățământului primar au rolul de formare și dezvoltare a personalității elevului din perspectiva disciplinelor socio-umane. Rolul determinat al valorilor și atitudinilor constă în raportarea conținuturilor studiate la probleme legate de viața reală, și înțelegerea lumii actuale cu misiunea de modelare a caracterelor noii generații. Disciplina *Istorie* este gândită ca o disciplină care asigură un echilibru între aspecte legate de dezvoltarea dimensiunilor cognitive și atitudinal-valorice ale elevilor din ciclul primar. În zona cognitivă, câteva sunt elementele care trebuie subliniate: lucrul cu elemente abstracte (faptele istorice nu sunt direct accesibile, ci doar prin intermediul surselor istorice), dezvoltarea de modele interpretative, familiarizarea cu operațiuni mentale mediate de surse, dezvoltarea capacităților analitice și de gândire critică. La nivelul elementelor atitudinal-valorice accentul este pus pe diversitate (culturală, socială, politică etc). Acestea definesc lumea contemporană, iar înțelegerea, acceptarea și valorizarea lor sunt fundamentale pentru dobândirea competențelor sociale și de comunicare, cu un rol semnificativ în evoluția ulterioară a tânărului.

Schema succesiunii logice a celor trei elemente, obiective specifice demersului instructiv educativ la disciplina istorie, ca disciplină umanistă, are în centru *sursele istorice*, considerate facilitator al cunoașterii și interpretării trecutului. Rolul surselor istorice în formarea/dezvoltarea competențelor din programa școlară de istorie este acela de dezvoltare a capacităților/deprinderilor de analiză sinteză, implicit dezvoltarea gândirii critice, finalitate primordială a disciplinelor socio-umane. Acuratețea faptului istoric, bazată pe documente, pe veridicitatea și legitimitatea lui conduce la întărirea încrederii în informația istorică, are putere de convingere și de funcționalitate a explicației, de participare integrală la evenimente. Caracterul deschis, plurivalent al documentelor și monumentelor istorice pe care elevul le poate „pipăi” cu privirea sau cu mâna, apoi înmagazina în memorie, explică și marea varietate a tehnicilor de interpretare a acestora. Documentele istorice alese spre studiu sau monumentele istorice vizitate trebuie să fie analizate și interpretate, pentru a oferi elevilor calea

cea mai sigură și cu eficiență maximă pentru înțelegerea mesajului transmis și al noțiunilor și reprezentărilor cu conținut istoric ce urmează a fi însușite de elev.

Aplicație practică—Iată un exemplu cum putem atinge *Competența: Identificarea de surse istorice utilizând o varietate de instrumente, inclusiv tehnologiile de informare și comunicare* cu ajutorul surselor istorice. Acest lucru presupune cunoașterea tipurilor de surse istorice (scrise/nescrise), a caracteristicilor și a importanței lor în reconstituirea faptelor din trecut; identificarea metodologiei de lucru cu astfel de izvoare (*Cunoștințe*) ⇔ Identificarea informației dintr-o sursă dată; descrierea/comentarea unor aspecte din viața cotidiană a oamenilor, realizarea unor machete pe teme istorice, întocmirea unui album al clasei în care să fie prezentate imagini ale școlii/localității natale din trecut și din prezent; redactarea unui portofoliu personal în care copii ale actelor personale să fie ordonate cronologic (*Abilități*) ⇔ formarea unei atitudini pozitive față de documentele din trecut, înțelegerea utilității acestora precum și dezvoltarea curiozității față de evenimentele derulate de-a lungul timpului (*Atitudini*).

Subordonarea strategiei didactice idealurilor formative accentuează modalitățile de însușire activă a cunoștințelor, în vederea dezvoltării gândirii științifice și a imaginației creatoare a elevilor. Confruntarea elevilor cu noțiunile și reprezentările istorice prin documente, monumente, evenimentelor istorice, contribuie la educarea sentimentului patriotic, la dezvoltarea conduitei etice și la construirea profilului moral al personalității. Ele configurează, de fapt, trăsăturile gândirii și ale simțirii poporului român de-a lungul timpului și edifică coordonatele lui esențiale.

Surse istorice care pot fi integrate în ciclul primar:

- documente istorice autentice din cadrul Arhivei școlii, muzeu, documentele familiei;
- filme de ficțiune și documentare și a producțiilor din domeniul audiovizualului;
- materiale obținute grație tehnologiei informației-diferite prezentări, care trebuie studiate în grup și individual, caz în care profesorul joacă un rol central;
- exponate din muzee, monumente istorice, unelte etc.;
- programe culturale care scot în evidență documente prețioase;

Studierea istoriei în clasele mici îi ajută pe elevi să înțeleagă și noțiunea de timp. La vârsta școlară mică se accentuează percepția și reprezentarea timpului; pornind de la activitățile școlare zilnice și orarul lor și extinzându-le la durata unui an școlar sau alte perioade mai lungi de timp, se ajunge la dezvoltarea reprezentării istorice a timpului. Jean Piaget a evidențiat faptul că în jurul vârstei de opt ani se dezvoltă operațiile de punere în ordine succesivă a evenimentelor, iar între 9-10 ani, în strânsă legătură cu operațiile logico-matematice, operațiile spațiale și cele temporale devin, ca urmare a generalizării și echilibrării lor, în extindere maximă, însă sub formă limitată de operații concrete.

Aplicație practică:

Această familiarizare cu timpul poate fi atinsă încă din clasa a II- a în cadrul disciplinei *Dezvoltare personală* (în cadrul orelor destinate autocunoașterii); *Comunicare în limba română-familia*; *Matematică* și explorarea mediului –unități de timp și se pot utiliza și realiza frize cronologice cu principalele etape din viața personală sau viața familiei sau ordonarea unor momente din viața elevului sau viața familiei.

Ca locații unde elevii de ciclul primar și implicit cei de clasa a II-a pot studia istoria pe lângă sala de clasă ori muzeu menționăm *biblioteca școlară CDI*-unde pot fi organizate manifestări, lansări de carte, evenimente culturale deosebite axate pe importante aniversări și comemorări, expoziții-concurs de desene și lucrări pe teme istorice confecționate manual de către copii, simpozioane, conferințe, mese rotunde, concursuri, recitaluri, întâlniri cu personalități științifice și culturale, variate expoziții de carte, fotografii, vernisaje de pictură. Manifestările culturale au impact asupra publicului și creează o imagine benefică a instituției și o prezență vie a bibliotecii în viața culturală și spirituală.

Studiul istoriei din punct de vedere transdisciplinar duce la formarea celor patru competențe fundamentale, considerate de Comisia Internațională pentru Educație în secolul XXI, coordonată de Jacques Delors cei patru piloni ai educației:

- a învăța să cunoști (să știi);
- a învăța să faci;
- a învăța să trăiești împreună cu ceilalți
- a învăța să fii.

Procesul formării noțiunilor de istorie ca instrumente operaționale ale gândirii are loc concomitent cu dobândirea cunoștințelor de istorie și este un proces complex și îndelungat care cuprinde atât latura intelectuală cât și latura afectivă care se realizează prin lecții și activități extrașcolare.

I.3. Situații de învățare a istoriei în mediul formal și nonformal

Cadrul didactic selectează din programă sau propune diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului, încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. (Programașcolară pentru disciplina istorie clasa a IV-a, 2014)

În acest scop, în ciclul primar și implicit la *clasa a II-a* se pot realiza activități diverse și integrate ca:

- proiecte de grup, cu teme precum „*Ce am aflat despre satul/ comuna mea?*”, (se concretizează prin expunerea de către elevi a unor date privind comunitatea locală, particularitățile sale istorico-geografice și alte elemente ale specificului cultural local obținute prin chestionarea membrilor familiei sau a unor apropiați, studierea monografiilor.
- alcătuirea și prezentarea unei axe a timpului pe care să se reprezinte evenimente din viața personală, viața familiei, viața personalității locale;
- alcătuirea și prezentarea arborelui genealogic al familiei, folosind o schemă dată;
- alcătuirea *Jurnalului clasei* folosind enunțuri, desene, fotografii unde pot povestievenimente semnificative din viața personală sau activitatea școlară, trăite folosind verbe la timpuri potrivite;
- citirea și comentarea unor imagini – fotografii
- întocmirea unor fișe cu tradiții și obiceiuri specifice unor sărbători din trecut și actuale.
- descrierea unor fotografii ilustrând locuri, clădiri, preocupări ale oamenilor –la lecția *Descrierea unui obiect* se alege: clădirea școlii, ghiozdan din trecut/ghiozdan de astăzi etc.;
- lectura unor texte care ilustrează legătura dintre om și mediu (ocupații, locuințe, obiceiuri-*din monografiile satelor*);
- discuții în grup despre faptele petrecute în trecutul îndepărtat sau apropiat;
- exerciții de prezentare a ceea ce i-a impresionat în legătură cu un eveniment istoric –de exemplu *moartea regelui Mihai I*;
- redactarea de texte având la bază modele ale unor personalitățiistorice („*Aș dori să fiu ca..*”)
- prezentarea stilului de viață al oamenilor comunei din diferite perioade de timp;
- prezentarea unor fotografii de familie din viața elevilor, care evidențiază evoluția membrilor sau felul în care un loc s-a schimbat/a rămas neschimbat de-a lungul timpului;
- realizarea unui panou despre comuna natală, școala în care învață;
- realizarea unor expoziții de desene/picturi/colaje care arată felul în care au evoluat uneltele, armele, vestimentația oamenilor, arhitectura locuințelor
- realizarea unor organizatori grafici care susțin înțelegerea informațiilor din texte/surse;
- repovestirea unor legende și povestiri istorice, completarea unor texte lacunare;
- formularea de întrebări și răspunsuri referitoare la evenimente din trecut, persoane și locuri cu semnificație istorică;

- citirea unor lecturi istorice și povestirea faptelor istorice prezentate, extragerea informațiilor esențiale dintr-un text cu conținut istoric cu ajutorul unor organizatori grafici;
- realizarea unui cvintet pornind de la un termen cheie
- participarea la dialoguri pe teme istorice, aducând în discuție informații sau exprimându-și propria părere despre evenimente și personalități istorice;
- realizarea pe grupe a unor postere/afișe pentru comemorarea/sărbătorirea unor evenimente/personalități;
- proiectarea și realizarea colțului muzeistic al clasei și utilizarea obiectelor colecționate în diferite ocazii.

Exemple de activități de învățare din mediul nonformal-activitățile extracurriculare

Activitățile extracurriculare sunt activități complementare activității de învățare realizată la clasă, urmăresc lărgirea și adâncirea informației, cultivă interesul pentru diferite ramuri ale științei istoriei, atrag individul la viața socială, la folosirea timpului liber într-un mod plăcut și util, orientează elevii către activități utile care să întregească educația școlară, contribuind la formarea personalității. Forme de activități extracurriculare: a)activități extrașcolare de masă - excursii, concursuri, spectacole, serbări etc., b)activități extrașcolare în cercuri de elevi;c) parteneriate, proiecte tematice cu caracter istoric.

Rolul activităților extracurriculare: încarcă emoțional elevul, aprofundează influența exercitată de curricula școlară, valorizează potențialul creativ și aptitudinile elevului, ocupă într-o manieră liberă, relaxantă, plăcută, flexibilă, timpul elevilor, are efect pozitiv asupra stimei de sine, interrelaționare, muncă în grup, sentiment de siguranță și încredere, motivează și mobilizează elevul în învățare, dezvoltă armonios personalitatea copiilor, comunicare-factori educativi și parteneri.

Aplicații practice

În studiul istoriei la ciclul primar se pot realiza activități extracurriculare ca :

- valorificarea informațiilor dobândite prin vizite la muzee
- dramatizarea unor lecturi istorice cunoscute –*dramatizarea operei Moș Ioan Roată și Cuza;*
- realizarea unor serbări, momente cu tematică istorică și religioasă, promovarea unor tradiții și obiceiuri: *1 Decembrie-Ziua Națională a României, 24 ianuarie-Ziua Principatelor Unite, Serbări cu ocazia Sărbătorilor religioase: Nașterea Domnului, șezătoare.*

În concluzie deși istoria apare ca obiect de studiu distinct în clasa a IV-a, formarea noțiunilor și reprezentărilor de istorie, începe din primele clase ale învățământului primar în care elevii dobândesc cunoștințe despre principalele evenimente din trecutul poporului nostru prin intermediul lecturilor și activităților extrașcolare cu conținut istoric. Aceste activități duc la dezvoltarea personalității școlarului mic. Prin volumul bogat de fapte și evenimente istorice, lecturile cu conținut istoric pun bazele învățării noțiunilor de istorie cu care elevii se vor întâlni în clasa a IV-a, îi ajută să înțeleagă unele idei privind atât istoria țării cât și istoria Europei.

CAPITOLUL II. METODE DE ÎNVĂȚĂMÂNT ADAPTATE CONTEXTULUI PREDĂRII- ÎNVĂȚĂRII ISTORIEI

Metoda didactică, înțeleasă atât ca metodă de predare, cât și ca metodă de învățare, joacă un rol foarte important în cadrul elementelor componente ale procesului instructiv-educativ, între ele existând o interdependență funcțională. Procesul instructiv-educativ reprezintă o activitate complexă, metodologia didactică ocupând poziția centrală în continua împletire de acțiuni de predare și învățare. Mariana Pintilie afirmă în lucrarea sa intitulată *Metode moderne de învățare-evaluare în învățământul preuniversitar* faptul că „tendențele contemporane de globalizare au dus la formarea paradigmei educaționale prin deplasarea centrului de greutate dinspre învățarea conformistă spre cea inovatoare. În noul context, accentual cade pe cultivarea receptivității și formarea abilităților holistice care permit elevilor să conexeze rapid și eficient informațiile noi, facilitarea accesului direct la sursele de informare, preocuparea pentru performanțele individuale, stimularea creativității și activității în echipă. Astfel sistemul educațional bazat, în exclusivitate, pe cultivarea gândirii convergente și însușirea cunoștințelor percepute ca sisteme închise tinde să fie înlocuite cu un învățământ centrat pe: spirit competitiv, stimularea capacităților moral-volative, a imaginației și creativități.”(Pintilie, 2000, p. 6)

Abordarea modernă, presupune ca profesorul clasei pentru atingerea obiectivelor propuse să fie preocupat să creeze ocazii de învățare semnificative pentru elevii săi, să transpună intențiile în acțiuni didactice concrete, respectiv să detalieze sarcinile pe care elevii le au de efectuat dispunând de proceduri acționale și cognitive fixate în memorie prin experiență și prin studiu individual – strategii, tehnici, metode, procedee de predare – componente care alcătuiesc repertoriul abilităților de predare. Profesorul, pe baza percepțiilor sale, a monitorizării reacțiilor elevilor și a evaluării lor, elaborează un ansamblu de criterii care urmează să fie aplicate în selecția metodelor didactice cele mai potrivite. (Ionescu, 2001)

„Metodele de învățământ reprezintă modalități de acțiune, instrumente cu ajutorul cărora elevii, sub îndrumarea profesorului sau în mod independent, își însușesc cunoștințe, își formează priceperi și deprinderi intelectuale și practice, aptitudini, atitudini.” ” În didactica modernă, metoda de învățământ este înțeleasă ca un anumit mod de a proceda, care tinde să plaseze elevul într-o situație de învățare, mai mult sau mai puțin dirijată, care să se apropie până la identificare cu una de cercetare științifică, de urmărire și descoperire a adevărului și de legare a lui de aspectele practice ale vieții.” (Ionescu, Radu, 2001, p. 126)

În viziunea școlii moderne, termenul metodă poate însemna și calea prin care profesorul își propune să-i determine pe elevii săi să găsească singuri soluții la problemele cu care se confruntă în procesul de instruire și educare, să descopere singuri adevăruri științifice. „Metoda este calea, mijlocul, acțiunea organizată și distribuită în timp prin care se ating scopuri integrate în programa școlară.” (Bru, 2007, p. 5). M. Bru, în cartea sa susține că metoda include atât calea, cât și mijlocul de realizare, în atingerea scopurilor educaționale.

În cartea *Didactica istoriei* profesorul Călin Felezeu, propune următoarea **clasificare a metodelor:**

“1. din punct de vedere istoric

- a) metode tradiționale, clasice (expunerea, demonstrația, comparația)
- b) metode moderne (brainstorming, ciorchinele, SINELG)

2. în funcție de sfera de specialitate

- a) metode generale (expunerea, prelegerea, conversația)
- b) metode particulare sau speciale (exercițiul, exemplul)

3. în funcție de modalitatea de prezentare a cunoștințelor

- a) metode verbale, bazate pe cuvânt
- b) metode intuitive, bazate pe observare

4. în funcție de gradul de angajare a elevilor la lecție

- a) metode expositive sau pasive, centrate pe memoria reproductivă și pe ascultare
- b) metode active, care angajează direct elevul

5. după funcția didactică principală

- a) cu funcția de predare și comunicare a cunoștințelor
- b) cu funcția de fixare și consolidare
- c) cu funcția de verificare și apreciere

6. în funcție de modul de administrare a experienței ce va fi însușite de către elevi

- a) metode algoritmice
- b) metode euristice

7. în funcție de forma de organizare a muncii

- a) metode individuale
- b) metode predare-învățare în grupuri
- c) metode frontale
- d) metode combinate

8. în funcție de axa de învățare prin receptare/ prin descoperire

- a) metode învățare mecanică
- b) metode de învățare prin descoperire dirijată (conștient)
- c) metode de învățare prin descoperire propriu-zisă

9. în funcție de schimbările produse în gândirea elevilor

- a) metode interstructurante – transformarea se produce prin altul
- b) metode autostructurante – individul se transformă prin sine” (Felezeu, 2004, p. 126-128)

La disciplina istorie dascălul se poate folosi atât metodele tradiționale (expunere, explicație, comparație, demonstrație), cât și de aplicarea metodelor active. Metodele tradiționale pot suferi îmbunătățiri consistente ce pot înclina procesul de predare spre cel de învățare.

A. Metode tradiționale

➤ Expunerea sistematică a cunoștințelor

Metoda *expunerii sistematice* a cunoștințelor este una dintre metodele cu numeroase valențe educative, bazată pe utilizarea cuvântului. În cartea *Didactica istoriei*, profesorul Felezeu susține că „În predarea cunoștințelor de istorie nu se poate evita comunicarea orală a cunoștințelor, întrucât faptele istorice nu pot fi supuse verificării directe a celor care învață, nu pot fi, prin urmare, înțelese pe calea cercetării efectuate de elevi și nici nu pot fi sintetizate sau integrate într-un sistem, în mod independent, astfel, în multe situații de învățare a istoriei se folosește transmiterea orală a cunoștințelor.” (Felezeu, 2004, p. 134)

Potrivit profesorului Albușescu, recurgem la expuneri pentru: a transmite un volum de cunoștințe, a îndruma elevii în studiile lor, a lămuri elevii în privința modalității de rezolvare a unei teme, a introduce sau a repeta noi puncte de vedere, a arăta tehnici și modele de gândire și acțiune, a stabili pașii necesari rezolvării unei probleme, a ajuta elevii să-și organizeze cunoștințele pe un plan superior de sinteză. (Albușescu, 2004).

Aplicație practică: La clasa a II-a metoda poate fi folosită în cadrul unor prezentări de tip Ppt. cu ocazia sărbătoririi Zilei Naționale a României, 24 Ianuarie-Ziua Principatelor Unite, etc. Acest lucru poate face ca expunerea să fie mai plăcută evitându-se plictiseala.

- **Povestirea** - este o formă de expunere cu caracter narativ și descriptiv a istoriei, accesibil, captivant, expresiv, cu rezonanțe efective, fără se se abată de la adevărul istoric. Personal cred că povestirile sunt cele mai adecvate vârstei clasei a II-a prin tonul, gesturile și mimica învățătorului care generează școlarului mic emoții, îi stimulează imaginația și creativitatea. Povestea fixează acțiuni și tablouri istorice, cultivă sentimente de admirație sau dezaprobare, oferind modele de conduită. (Felezeu, 2004)

De-a lungul timpului, potențialul formativ al poveștilor a constituit obiectul de studiu a numeroși specialiști. Poveștile pot fi folosite în captarea atenției și a interesului elevilor, în

reducerea stresului la clasă, în dezvoltarea abilităților de a vorbi și de a asculta, dar, mai ales, în dezvoltarea gândirii lor și a competențelor lor sociale și emoționale. Povestirile pot fi *lecturate de către profesorelevii* rămânând pasivisau *povestiri narate și interpretate de către profesor* fără suport scris dar care permit interacțiunea, îi implică, îi binedispun, îi motivează pe elevi și *povestiri scrise de către elevi pe baza unui plan dat*. La Istorie, disciplină preocupată de redarea cât mai obiectivă a faptelor din trecut, pot fi folosite și pentru a verifica însușirea termenilor de specialitate. (Păun, 2007)

Laura Căpiță în lucrarea *Didactica istoriei. Suport de curs din 2013* recomandă ca utilizarea metodei povestirii să fie urmată de o analiză sistematică în care elevii, împreună cu cadrul didactic, să rememoreze evenimentele pentru disocierea adevărului de ficțiune, reținerea principalelor scene, înțelegerea mesajului povestirii și analizarea textului prin *set simplu de întrebări, lanțul de evenimente, axa cronologică, textul lacunar, fișa de caracterizare*.

Storyboard-ul constituie reprezentarea schematică a unei narațiuni pe care profesorul o realizează, în urma lecturării unor povești, pentru a dezvolta capacitățile de analiză și sinteză ale elevilor. Varianta cea mai simplă și preferată de mine este cea în care elevul primește o fișă de lucru pe care trebuie să noteze atât în scris, cât și prin intermediul desenului principalele secvențe ale povestirii ascultate/lecturate.

Aplicație practică-lecturarea unor opere literare din volumele din biblioteca clasei: Petre Ispirescu, *Povești morale. Povestiri istorice*, Alexandru Odobescu, *Povestiri istorice*, Dumitru Almaș, *Povestiri istorice*, Dimitrie Bolintineanu, *Legende istorice*, Petru Demetru Popescu, *Povestiri istorice*, Alexandru Vlahuță, *Din trecutul nostru*, Neagu Djuvara, *Mircea cel Mare și luptele sale cu turcii*, Neagu Djuvara, *De la Vlad Țepeș la Dracula Vampirul*, Constantin Bostan, *Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare*, Crina Decuseară-Bocșan, *Povestiri despre Vlad Țepeș, Făcliile Unirii*.

- **Descrierea** -Urmărește evidențierea părților componente sau caracteristicilor unui obiect sau fenomen, de cele mai multe ori în prezența obiectului descris.

Aplicație practică: La clasa a II-ase poate face prin descrierea exponatelor din muzeu, descrierea unor diverse clădiri și monumente istorice, cât și prin prezentarea unor imagini și descrierea conținutului lor: descrierea armamentului soldaților romani sau ale dacilor; descrierea acțiunilor dintr-o imagine ce redă părți din Columna lui Traian, descrierea unor tablouri istorice, descrierea simbolurilor statului- stema, steagul.

- **Explicația**- varianta a metodei expunerii care constă în argumentarea științifică a faptelor relatate, prin accentuarea cauzelor care determină evenimentul istoric, a modului de desfășurare, a consecințelor și evitarea descrierilor și caresolicită într-un grad mai mare operațiile gândirii. Ea ajută la reconstituirea și explicarea faptelor istorice, dezvăluind adevărul pe baza argumentației deductive, adresându-se mai mult gândirii elevului și mai puțin afectivității sale. (Bolovan, suport de curs, 2013).

Dintre virtuțile și avantajele expunerii amintim: metodă rapidă de transmitere a unui volum mare de informații într-un timp relativ scurt; cultivă sentimente morale și influențează atitudinile și convingerile elevilor; oferă modalități de gândire științifică și de vorbire; ajută la dezvoltarea imaginației creatoare și a vorbirii elevilor. (Felezeu, 2004)

- **Conversația** -În practica școlară a predării -învățării istoriei, conversația este una dintre metodele principale de identificare a activității elevilor care facilitează schimbul de informații și exprimarea unor opinii personale cu ajutorul întrebărilor și răspunsurilor. Pedagogii recomandă însă utilizarea de întrebări care conduc elevii la efectuarea diferitelor operații intelectuale. Conversația are o valoare formativă deosebită, întrucât ea dezvoltă atât memoria, imaginația, gândirea istorică a elevilor, cât și afectivitatea acestora, prin efort propriu. În predarea-învățarea istoriei, această metodă trebuie utilizată numai după ce elevii cunosc evenimentul istoric dat. Conversația euristică este o investigație care constă dintr-o succesiune de întrebări care, prin valorificarea

cunoștințelor dobândite de elevi anterior, stimulează gândirea acestora în sesizarea notelor caracteristice și comune unui grup de fenomene istorice, în descifrarea relațiilor cauzale dintre acestea, în analiza unei probleme complexe de istorie cu scopul mișcării gândirii elevilor de la analiza faptelor la înțelegerea esenței lor. Valoarea formativă a conversației în predarea-învățarea istoriei este condiționată deci de structurarea întrebărilor deciacestea ar trebui să fie clare, concise, să stimuleze gândirea, spiritul critic și creativitatea elevilor; să fie complete, cuprinzătoare, complexe, să nu ducă la răspunsuri monosilabice, să se adreseze întregului grup de elevi ; să se formeze la elevi capacitatea de a formula întrebări.

➤ **Demonstrația**-În *Didactica istoriei*, profesorul Călin Felezeu definește „*demonstrația* ca metoda cu ajutorul căreia profesorul prezintă elevului obiective arheologice în mod direct sau indirect, prin imagini ale acestora, cu scopul de a asigura activității de învățare o bază perceptivă și documentară mai bogată și mai sugestivă.” (Felezeu, 2004, p. 175) Pentru a accentua funcția formativă a metodei demonstrației este necesar ca profesorul să îi conducă pe elevi de la simpla percepere a faptelor și proceselor istorice la efectuarea unor operații de analiză, comparare, sinteză, pentru a-i face să le înțeleagă esența, să treacă de la reprezentare la idee. În predarea-învățarea istoriei demonstrația, în funcție de mijloacele de învățământ specifice istoriei poate fi:

- *Demonstrația cu ajutorul unor obiecte și urme istorice reale*, arheologice, etnografice și numismatice concludente pentru înțelegerea procesului istoric studiat, contribuind la formarea reprezentărilor și noțiunilor de istorie și conferă durabilitate și trăinicie cunoștințelor dobândite.

Aplicație practică:-Prin vizita la muzeu, elevii realizează aprecieri directe asupra unui inventar alcătuit din obiecte cu valoare istorică. În muzeu ghidul și profesorul orientează activitatea elevilor de la simpla observare spre acțiunea de analiză, comparare, ordonare, ceea ce îi va conduce spre înțelegerea esențialului

-realizarea *Muzeului clasei* unde elevii vor aduce obiecte vechi, de vestimentație, și nu numai pe care le vor prezenta colegilor.

- *Demonstrația cu ajutorul documentelor istorice*. **Izvorul istoric** este mijlocul de învățământ cu valoare formativă deosebită, specific istoriei pentru înțelegerea procesului istoric. Utilizarea documentelor scrise oferă posibilitate elevilor să înțeleagă mai profund evenimentul studiat, să redescopere trecutul și să realizeze o învățare a istoriei prin descoperire fiind necesară cunoașterea tehnicilor de cercetare a istoriei, mărindu-le încrederea în veridicitatea celor prezentate, le dezvoltă curiozitatea științifică.

Aplicație practică: vizitarea și studierea unor documente din Arhiva Școlii (cataloge, registre matricole, condici, dosarele unor profesori care au predat în școală mai demult, activității unor personalități, cândva elevi ai școlii noastre.)

- *Demonstrația cu ajutorul izvoarelor de istorie locală*: studierea unor obiecte arheologice, documente, fragmente din cronică, din arhivele instituțiilor, școlilor locale.

Aplicație practică: studierea unor documente din Arhiva Școlii, realizarea Muzeului clasei.

- *Demonstrația cu ajutorul beletristicii*. Profesorul poate apela și la operele cu conținut literar, care dau posibilitatea prezentării faptelor istorice în forme accesibile.

Aplicație practică –lecturarea monografiilor satelor comunei/ orașului.

- *Demonstrația cu ajutorul unor reprezentări grafice*: tablouri, fotografii, hărți, planuri, scheme- care prezintă în fața elevilor imagini ale unor obiecte din trecut, personalități istorice, fapte și evenimente din istorie pe care ei nu le pot percepe în mod direct și care contribuie la formarea reprezentărilor și a noțiunilor de istorie ale elevilor, la înțelegerea legăturilor cauzale dintre faptele petrecute. (Felezeu, 2004; Păun, 2007)

Aplicație practică:-studierea unor fotografii, albume ale familiei și prezentarea lor-în cadrul temei despre familie, studierea stemei României, studierea planului școlii noastre, tablourile unor personalități istorice.

- *Demonstrația cu ajutorul hărții geografice și istorice* - asigură formarea reprezentărilor și noțiunilor elevilor despre timpul istoric și spațiul geografic în care s-au desfășurat diferite evenimente istorice. (Păun, 2007)

Aplicație practică:

- studierea hărții județului pentru localizarea comunei,
- studierea hărții României pentru localizarea regiunii din care facem parte,
- studierea hărții fizice a României pentru localizarea formelor de relief, Deltei Dunării, Mării Negre, Carpaților-elemente ce definesc spațiul românesc
- studierea hărții Europei pentru localizarea României și a spațiului Uniunii Europene,
- studierea hărților provinciilor istorice din timpul lui Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza, României Mari, localizarea unor castele, cetăți.

- *Demonstrația cu ajutorul mijloacelor audiovizuale*- valorifică virtuțile imaginii îmbinate cu cuvântul și cu mișcarea oferind posibilitatea observării de către întreaga clasă a unor fenomene petrecute în istorie, îndepărtate în timp și spațiu, dinamismul imaginii imprimă o mai accentuată notă de realism lecțiilor, permite o fixare mai temeinică a cunoștințelor, întrucât perceperea materialului se face prin mai mulți analizatori.

Aplicație practică: vizionarea filme istorice

-vizionarea de prezentări: *Monografia comunei, Personalități locale-, Nestemate din tezaurul local-portul popular, Mândru că sunt român, Regii României, Cuza și Unirea, Castele din România, 9 Mai –zi cu triplă semnificație istorică.*

➤ **Observația**- efectuată de către elevi în mod independent asupra evenimentelor, fotografiilor constituie una dintre metodele fundamentale folosite în predarea-învățarea științelor prin investigație din care face parte și istoria, permițând formarea unor reprezentări precise despre anumite fapte sau evenimente istorice, dezvoltarea spiritului de observație pe o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp. Profesorii cer, de multe ori, elevilor să observe cu atenție, însă mulți dintre elevi, au nevoie de ajutor pentru a observa ceea ce trebuie, ceea ce duce la ghidarea, dirijarea ei de către profesor, care trebuie să le dezvolte elevilor competențele necesare pentru a observa. Dacă activitatea se bazează pe observație, elevii vor trebui să se pună de acord asupra a ceea ce este important să observe, asupra modului în care vor face acest lucru și cum vor colecta datele.

Aplicație practică:-observarea obiceiurilor și tradițiilor locale (Sărbătorile de iarnă, Sărbătorile Pascale) pe perioada unui semestru sau an școlar de către elevii clasei.

B. Metode moderne de învățământ

➤ **Învățarea prin descoperire** - prin investigație constituie o modalitate de lucru prin care elevii sunt puși în situația de a descoperi adevărul reconstituind drumul elaborării cunoștințelor printr-o activitate proprie de investigare și interpretare faptele istorice. Pentru atingerea acestui obiectiv cu elevii de vârstă mică este necesar să programăm învățarea în sensul prezentării resurselor, formarea deprinderilor de a învăța singuri. În învățarea prin descoperire nu se prezintă doar produsul cunoașterii, ci, mai ales, căile prin care se ajunge la acest produs, metodele și procedeele de investigație și de cunoaștere a datelor științei prin analiza documentelor, de a formula, pe această bază, unele concluzii despre fapte, evenimente și procese istorice necunoscute de ei. Această modalitate de învățare, pe lângă faptul că le îmbogățește informațiile, îi obligă să le clasifice, să le ordoneze și să le integreze în sistemul anterior asimilat. Punând elevul în

situația de a se confrunța cu documente despre fapte și procese care pentru el constituie noutăți, învățarea prin descoperire are o deosebită valoare formativă: contribuie la dezvoltarea capacităților de cunoaștere ale elevilor, a interesului pentru istorie, la dezvoltarea imaginației.

Între învățarea prin problematizare și învățarea prin descoperire există o strânsă corelație, întrucât găsirea soluțiilor unei probleme de către elevi constituie un act de „descoperire”, iar orice învățare prin descoperire are ca punct de plecare o problemă, o întrebare. (Felezeu, 2004)

Aplicație practică: Luarea de notițe privind satul natal, interviu cu bunicii mei: *Cum sărbătorim?*

➤ **Metoda învățării prin cooperare**-reprezintă utilizarea, ca metodă instrucțională, a grupului mic de elevi astfel încât aceștia să poată lucra împreună, urmând ca fiecare membru al grupului să-și îmbunătățească performanțele proprii și să contribuie la creșterea performanțelor celorlalți membri ai grupului. Învățarea prin cooperare desemnează o situație de învățare în care elevii lucrează în grupuri cu abilități și cunoștințe eterogene și, de asemenea, în acest caz elevii sunt recompensați pe baza performanțelor grupului.

Dintre avantajele învățării prin cooperare amintim:

-Interacțiunile la nivel de grupuri pot crea la nivel cognitiv conflictul și dezechilibrul care conduc individul la întrebări asupra înțelegerii anterioare a fenomenelor și îi pot conduce să emită idei noi;

-Discuțiile în grup ajută pe membrii acestuia să repete, să proceseze și să-și extindă cunoștințele.

Aplicație practică: Clasa a fost împărțită în cinci grupe, câte șase fac parte din comună. Fiecare grup a trebuit să adune prin diferite metode cât mai multe informații despre satul natal și apoi să le prezinte clasei.

➤ **Excursia (vizita) de studiu**-Conform profesorului Bărbulescu, învățarea se bazează în acest caz pe observarea directă a obiectelor și faptelor și presupune pregătirea din timp a activității și informarea prealabilă a elevilor. Exemple de excursii/vizite: vizitarea unui muzeu, excursie la diferite cetăți, castele, etc. Principalele etape ale unei excursii/vizite de studiu sunt:

- Prezentarea scopului și a temei;
- Distribuirea sarcinilor de cercetare prealabilă: citirea/studierea unor materiale informative, stabilirea echipelor de lucru, defalcarea problemelor de urmărit,
- Desfășurarea unor discuții la nivelul întregii clase,
- Desfășurarea excursiei/vizitei – urmărirea aspectelor discutate și stabilite,
- Discutarea observațiilor făcute pe parcursul excursiei, în zilele următoare;
- Activități finalizatoare: concursuri, expoziție de desene și postere, portofoliu, etc.

Aplicație practică: vizita la muzee, vizitarea unor biserici-monumente istorice, etc.

Metode de învățare activ-participative

O condiție a reușitei școlare o constituie activizarea elevilor. Activizarea constă în mobilizarea tuturor forțelor psihice și de creație a elevilor pentru a obține performanțe maxime în procesul de învățământ și totodată pentru dezvoltarea tuturor componentelor personalității. Pentru activizarea elevilor în procesul de predare - învățare este necesară pregătirea psihologică a acestora, iar calitatea învățării este strâns legată de existența unei motivații adecvate și de sensibilizarea elevilor, de orientarea atenției, a interesului spre ceea ce urmează să fie învățat. În desfășurarea învățării se urmărește „inclusivitatea cât mai multor analizatori în procesul de percepere a informațiilor și asigurarea receptării fenomenului psihic în complexitatea sa.”(Ionescu, 2001, p. 138)

Metodele active de învățare sunt bazate pe activitatea proprie a elevilor folosind mijloace de învățământ eficiente și adecvate, validate prin cercetare pedagogică și prin practica instruirii.

- **Brainstormingul**- este cunoscută sub diferite denumiri și variante: *filosofia Marelui Da* (The Big Yes) - în prima fază sunt acceptate necondiționat toate ideile; *furtună în creier* („de creiere”) - păstrează înțelesul etimologic; *asaltul de idei*; *evaluarea amânată*; *metoda Osborn* - după numele celui care a sistematizat brainstorming-ul. (Pintilie, 2000). Brainstorming-ul este o metodă de stimulare a creativității și imaginației elevilor, dar și de formare a unor trăsături de personalitate (spontaneitate, altruism etc.). Se realizează prin formularea a cât mai multor idei, ca răspuns la o situație enunțată de profesor sau un elev, după principiul cantitatea generează calitate iar inhibițiile și criticile suspendate vor fi lăsate la o parte- participanții se vor exprima liber, își vor spune părerile și ideile fără teama de a fi criticați sau respinși. Profesorul expune un concept, o idee, sau o situație- problemă și fiecare își spune părerea despre cele expuse și absolut tot cele trece prin minte, inclusiv idei comice sau inaplicabile. O sesiune de brainstorming bine dirijată dă fiecăruia ocazia de a participa la dezbateri și se poate dovedi o acțiune foarte constructivă.

Elevii vor respecta *șapte reguli*, în scopul unei ședințe reușite de brainstorming:

1. *Nu judecați ideile celorlalți* – cea mai importantă regulă.
2. *Încurajați ideile nebunești sau exagerate*-pot duce la rezultate nevăzute.
3. *Căutați cantitate, nu calitate în acest punct.*
4. *Notați tot*—dacă sunt mai mult de 15-20 de elevi, vor fi folosite carnețele de notițe.
5. *Fiecare elev este la fel de important.*
6. *Nașteți idei din idei.* Adăugați gânduri la fiecare idee.
7. *Nu vă fie frică de exprimare.*

Dintre *avantajele* metodei brainstorming amintim: oferă libertatea de exprimare; dezvoltă gândirea critică; stimulează competiția între grupuri, întărește coeziunea grupului; nu e necesară cunoașterea în detaliu a problemei (Pintilie, 2000)

Aplicație practică: participarea elevilor la sesiunile de brainstorming cu tema: *Crăciun, Paști, război etc*

➤ **Ciorchinele** este o metodă de brainstorming neliniară care stimulează gândirea critică, conexiunile dintre idei, crearea unei structuri grafice, a unor clasificări și corelări de cunoștințe, utilizând informații dintr-o sursă analizată. Este o metodă grafică antrenantă ce poate fi utilizată pentru reținerea informației dintr-un text, dar și pentru observarea și comentarea unei imagini sau film. Se poate folosi în activitățile de învățare, de fixare a cunoștințelor și la evaluarea sumativă a uneia sau a mai multor unități de învățare. Într-un cerc, în mijlocul unei for/planșe/tablă se scrie un cuvânt, o sintagmă care să reprezinte subiectul. Pe măsură ce vin ideile, se formează „ramuri” care se trec în cercuri mai mici pe lateral, legate de subiectul principal prin linii. Un subiect poate avea numeroase ramuri, iar o ramură numeroase mlădițe. Dacă metoda nu se utilizează pe grupe, ci este implicată întreaga clasă, atunci ciorchinele se va realiza pe tablă sau flipchart, și în această situație:

- activitatea se oprește când s-au epuizat toate ideile, în limita de timp anunțată;
- în final, ciorchinele se va reorganiza, utilizându-se conceptele, ideile fezabile, elevii notându-și în caiete forma definitivă a ciorchinelui. Produsele finale pot rămâne afișate în clasă, iar cele individuale se vor păstra în Portofoliul elevului.

Dintre avantajele amintim: dezvoltă capacități cognitive (identificare, clasificare, corelare, definire, interpretare, formulare); formează abilități de muncă în echipă, comunicare și colaborare; modelează atitudini; dezvoltă capacități de autoevaluare și evaluare; implică toți elevii în activitate; valorifică mai multe tipuri de inteligență (logico-matematică, lingvistică,

interpersonală, intrapersonală, spațială etc.); fixează conținuturile predate; stimulează luarea de decizii de către elevi.

Aplicație practică: Personalitatea lui Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul etc.

- **Explozia stelară** este o formă de brainstorming-ului, o metodă de stimulare a creativității și se bazează pe formularea de întrebări în vederea rezolvării de probleme sau descoperirii unor informații noi. Etapele metodei:

1. Se stabilește tema/problema ce urmează a fi rezolvată.
2. Elevii, împărțiți în 5 grupe, extrag câte o întrebare.
3. Grupurile colaborează în vederea rezolvării sarcinii.
4. Liderii comunică rezultatele investigației lor.
5. La final, profesorul apreciază efortul și concluziile elevilor.

Aplicație practică: la tema *Castele. Cetăți. Orașe*-elevii studiază pe grupe câte un castel și pun întrebări despre castelul studiat. Ei vor și răspunde la aceste întrebări.

- **SINELG (Sistem interactiv de notare pentru eficientizarea lecturii și a gândirii)** Metodă prin care cel care învață, citește și codifică un text pentru a-l înțelege în mod activ și pragmatic. În studierea istoriei, se oferă elevului posibilitatea de a înțelege, de a analiza, de a sintetiza, de a-și verifica cunoștințele anterioare. Cunoștințele anterioare, informațiile știute sau obținute de elev și din alte surse decât cele școlare, sunt folosite ca bază pentru lectura textului. Textele folosite pot să fie de la documente istorice la fragmente din scrierile istoricilor. Metoda este eficientă în etapa de realizare a sensului, de învățare și înțelegere a cunoștințelor.

Etapele metodei sunt:

1. Elevii citesc textul (fișe de lucru, individual, în perechi sau în grupuri mici);
2. Elevii marchează pe marginea textului următoarele simboluri:
V pentru cunoștințe confirmate/cunoscute
- pentru cunoștințe infirmate/contrazise de text
+ pentru cunoștințe noi, neîntâlnite până acum
? pentru cunoștințe incerte, confuze
3. după încheierea lecturii, elevii trec informațiile într-un tabel,
4. rezultatele obținute se discută pe grupuri și se comunică profesorului, care le centralizează într-un tabel similar la tablă sau pe o planșă ce va rămâne apoi afișată în clasă
5. cunoștințele incerte se vor discuta în clasă, sau pot fi o temă pentru acasă, de stimulare a cercetării

Istoria este una dintre disciplinele care pot asigura pregătirea elevilor pentru evaluarea de la finalul clasei a II-a, unde itemii de evaluare sunt construiți după principiile testărilor internaționale (PIRLS). Această testare acordă ponderi egale materialelor destinate celor două scopuri ale lecturii: *lectura în scop literar și lectura în scopul achiziționării și utilizării informației*. Sursele istorice scrise, textele istorice pot asigura elevului depășirea stadiului achiziției de cunoștințe, folosindu-se de acestea în scopul dezvoltării gândirii și modului de acțiune. Textele istorice sunt, de regulă, *texte cronologice* care prezintă ideile în secvențe ordonate temporal sau se referă la evenimente, fapte istorice sau scrisori. Lectura aprofundată a acestor tipuri de texte îi conduce pe elevi spre patru categorii de performanță vizate de itemi, identificate sub forma celor patru procese majore ale înțelegerii lecturii: *extragerea informațiilor explicit formulate; formularea unor concluzii directe; interpretarea și integrarea ideilor și informațiilor; examinarea și evaluarea conținutului, a limbajului și a elementelor textuale*. Lectura de profunzime implică nu numai *abilitatea de a construi înțelesuri dintr-o varietate de texte, ci și comportamente și atitudini care sprijină lectura și învățarea pe tot parcursul vieții*.

- **Diagrama Venn-Euler** are rolul de a reprezenta schematic, asemănările și deosebirile evidente dintre două categorii de concepte, este utilizată pentru a realiza comparații între

două evenimente, două personalități istorice, două concepte/noțiuni istorice, două fenomene/procese istorice, două regimuri politice etc. Este formată din două cercuri care se suprapun, iar la intersecția celor două cercuri se grupează deosebirile dintre cele două aspect vizate. Se poate întrebuița la activitățile de învățare de dobândire a cunoștințelor, la fixarea cunoștințelor, dar și ca item în evaluare. Elevii pot lucra individual, în perechi sau în grupe.

Aplicații practice:

-la tema *Familia*- se compară familia tradițională cu familia modernă, *Copilăria de ieri și de astăzi*, *Jocuri vechi/ Jocuri noi*

-la tema *Castele*- se folosește pentru a evidenția asemănările și deosebirile dintre Castelul Peleş și Palatul Versailles,

-la tema *Domnitori și personalități*- se pot compara personalități

- **Jocul de rol** este inspirat de jocul de creație al copilului și preluat, adaptat din psihodramă, îmbină acțiunea euristică cu actul de comunicare în vederea înțelegerii unor situații de viață complexe și problematice. Prin jocul de rol, elevul se transpune imaginar în anumite situații preluate din realitatea socială (adeseori conflictuale sau de luare de decizii), sau din cea fizică, exersează comportamente date, ajungând să-și apropie (cognitiv și afectiv) persoana reală sau personajul, îi descoperă gândurile, emoțiile, aspirațiile, înțelege și asimilează drepturi și îndatoriri. Practic, învață să exercite în sens pozitiv interacțiunile afective și de comunicare, sesizează consecințe. Această metodă are o valoare educativă deosebită întrucât permite formarea deprinderilor și regulilor de colaborare, atitudinilor pozitive față de ceilalți, responsabilității, autocontrolului și a capacității de autoreglare. Jocul de rol valorifică și dezvoltă empatia, inteligența emoțională (Neacșu, 2013)

Aplicație practică: Elevii participă la diferite dramatizări. Ex. *Moș Ion Roată și Vodă Cuza*.

- **Jocul didactic** -În literatura de specialitate există mai multe definiții ale acestei metode, majoritatea insistând asupra importanței utilizării sale în formarea elevilor din învățământul primar:

1. Formă a jocului „care îmbină armonios elementul instructiv și educativ cu elementul distractiv”.
2. „Tip de joc prin care educatorul consolidează, precizează și verifică cunoștințele copiilor, le îmbogățește sfera de cunoștințe”.
3. „Ansamblu de acțiuni și operații care, paralel cu destinderea, buna dispoziție și bucuria, urmărește obiective de pregătire intelectuală, tehnică, morală, estetică, fizică a copilului” (Roșu, 2006, p. 77).

Jocul didactic este o formă de activitate atractivă și prin care se pot atinge ușor o mare parte din obiectivele educaționale. Jocul bine gândit, temeinic pregătit, organizat corespunzător și utilizat la momentul potrivit permite cadrelor didactice să coboare la nivelul de înțelegere al copiilor și să organizeze activitatea în funcție de nivelul de dezvoltare intelectuală a elevilor și să mențină constant interesul în lucru, ajutându-i să participe activ la procesul de învățare. Pentru ca jocul didactic să aibă finalitatea scontată trebuie respectate următoarele condiții: crearea unei atmosfere de lucru antrenante; jocul să corespundă particularităților de vârstă și nivelului de dezvoltare intelectuală a copilului, îmbinarea activităților concrete cu cele abstracte; prezentarea cunoștințelor în succesiuni gradate; prezentarea sarcinii de rezolvat într-un mod accesibil; stabilirea precisă a regulilor jocului; utilizarea unui material didactic adecvat; stimularea copiilor în funcție de rezultatele obținute. (Răduț-Taciu, 2004)

Metoda jocului didactic poate fi utilizată pentru atingerea diverselor obiective fundamentale în toate tipurile de activități didactice și în toate etapele procesului de învățare, de sensibilizare a elevilor pentru activitate, de predare, de asimilare a noilor cunoștințe, de feedback, de evaluare, consolidare sau recapitulare. (Bocoș, 2002). Marele său merit este că reușește

să antreneze elevul în totalitate, dezvoltându-i gândirea, creativitatea, imaginația, spiritul de muncă în echipă. Implicarea tuturor membrilor grupului constituie o normă, iar elementul distractiv al acestora le asigură motivarea. La istorie principalele tipuri de jocuri didactice pot fi grupate în jocuri pentru transmitere de cunoștințe, jocuri pentru orientare în timp și în spațiu, jocuri de verificare a însușirii termenilor de specialitate, jocuri de consolidare a informațiilor, jocuri de dezvoltare a gândirii și a memoriei, jocuri de dezvoltare a competențelor sociale și de interrelaționare.

1.Puzzle:- profesorul împarte clasa în grupe și distribuie fiecărei grupe câte un puzzle ce reprezintă materialul care urmează a fi învățat. Fiecare grupă realizează puzzle-ul și studiază de pe fișă fragmentul dat de profesorul pentru învățământ primar.

Aplicație practică – la lecții despre personalități, cetăți, orașe, ex.la lecția *Castelul*-acest joc poate fi utilizat la captarea atenției, când elevii sunt împărțiți în grupe și fiecare primește un puzzle ce reprezintă un castel/palat, despre care vor vorbi în cadrul orei, vor studia fișa cu informații despre acesta, urmând să descrie castelul respectiv.

2.Descoperă cuvintele-elevii primesc mai multe cuvinte din cadrul lecției studiate, dar în care literele sunt amestecate, iar elevii trebuie să așeze literele în așa fel încât să identifice cuvintele studiate.

Aplicația practică: la tema *Uniunea Europeană*- la finalul activității elevii primesc o fișă ce conține mai multe cuvinte cu care au intrat în contact în cadrul orei, iar ei trebuie să le identifice prin aranjarea literelor.

SITETAVERDI=DIVERSITATE ZĂDEVI=DEVIZĂ

NITAUTE=UNITATE

PIUCIPRIN=PRINCIPIU

3.Crossword (cross=încrucișat, word=cuvânt) cuvinte încrucișate. Specificul crossword constă în aceea că cuvintele în anumite locuri se încrucișează, adică o oarecare literă se găsește într-un punct de intersecție a două cuvinte. (Sursa didactic)

Aplicație practică: La toate temele abordate.

4.Metoda R.A.I.-jocul cu mingea fermecată-are la bază stimularea și dezvoltarea capacităților elevilor de a comunica ceea ce tocmai au învățat. Denumirea provine de la inițialele cuvintelor Răspunde-Aruncă-Interoghează. La sfârșitul activității, profesorul, împreună cu elevii săi investighează rezultatele obținute în urma predării-învățării, printr-un joc de aruncare a unei mingi mici și ușoare de la un elev la altul. Cel care aruncă mingea pune o întrebare din cunoștințele noi celui care o prinde. Cel care prinde mingea răspunde la întrebare și apoi o aruncă altui coleg, punând altă întrebare. Elevul care nu cunoaște răspunsul iese din joc, iar răspunsul o să vină din partea celui care a pus întrebarea. Acesta având posibilitatea să arunce din nou mingea și să pună o altă întrebare. În cazul în care cel care pune întrebări este prins că nu știe să răspundă la propria întrebare, este scos din joc, în favoarea celui căruia i-a pus întrebarea. Metoda poate fi folosită la începutul orei, când se verifică cunoștințele din lecția anterioară, pe parcursul orei sau la finalul ei.

Aplicație practică: Se poate folosi la verificarea unor informații despre domnitori.

5. Diamantul și piramida povestirii - strategie foarte atractivă pentru copii și valoroasă deoarece prin ea, elevii sintetizează și ideile principale ale textului.Scrierea unei piramide la istorie, se va face după următoarea regulă:

- un cuvânt pentru regiunea unde se desfășoară evenimentul istoric
- 2 cuvinte pentru conducătorul țării;
- 3 cuvinte pentru însușirile lui; -4 cuvinte pentru faptele lui;
- 5 cuvinte pentru analiză;

Cu aceste cuvinte se obține piramida, iar continuând decrescător până la un cuvânt se obține și *diamantul*. La clasele primare se vor folosi și culorile, iar desfășurarea momentului se poate face sub formă de joc.

Aplicație practică: La tema despre domnitori: *ex:* Domnitorul Mihai Viteazul.

- **Arborele genealogic** constă în realizarea unei diagrame a familiei în vederea surprinderii evoluției acesteia de-a lungul timpului. Ea poate fi utilizată la lecțiile de istorie și presupune parcurgerea a minim patru etape: *etapa introductivă* (profesorul prezintă sarcina de lucru; totodată, le explică ce este un arbore genealogic și cum se realizează acesta) *etapa de cercetare* (elevii își studiază familia, părinții și bunicii), *etapa de realizare a arborelui* (realizează un arbore genealogic în funcție de generații), *expunerea rezultatelor* –prin predarea/prezentarea fișei de lucru profesorului/colegilor. (Bolovan, Felezeu, suport de curs, 2013)

Aplicație practică- la tema *Familia*-poate fi utilizat la obținerea performanței, când elevii cunosc deja noțiunea și au informațiile despre propria familie.

- **Cvintetul (Cinquains)** este o poezie de cinci versuri care solicită capacitatea elevului de a rezuma și sintetiza informații, idei, sentimente și convingeri în exprimări concise, care exprimă reflecții personale asupra subiectului. Cvintetul servește atât ca instrument de evaluare a înțelegerii și creativității elevilor cât și ca un instrument de reflecție, sinteză a conceptelor și informațiilor.

Scrierea cvintetului presupune respectarea următoarei structuri:

- Primul vers constă dintr-un singur cuvânt care descrie subiectul; în general un substantiv;
- Al doilea vers este format din două cuvinte care descriu subiectul: două adjective;
- Versul al treilea este format din trei cuvinte care exprimă acțiuni: verbe la gerunziu;
- Versul al patrulea este format din patru cuvinte care exprimă sentimente față de subiect sau o propoziție
- Ultimul vers este format dintr-un cuvânt care exprimă esența subiectului.

Cvintetul poate fi folosit în faza de reflecție asupra unei noțiuni istorice, fiind un instrument rapid și eficient de reflecție. De asemenea este o metodă de integrare a disciplinei Comunicare în limba română în lecțiile de istorie.

Aplicație practică: Realizarea unor cvintete cu tema: *Familia, Ștefan cel Mare, Alexandru Ioan Cuza, Carol I, etc.*

- **Predarea și învățarea sub asistența calculatorului**

Instruirea asistată de calculator reprezintă o strategie de lucru a profesorilor și elevilor, un mod nou de realizare a învățării, care prezintă atât valențe formative cât și informative. Calculatorul electronic simulează procese și fenomene complexe pe care nici un alt mijloc de învățământ nu le poate pune atât de bine în evidență. Cu ajutorul calculatorului se pot pune în evidență fenomene neobservabile sau greu observabile, modelări, ilustrări ale conceptelor abstracte. Prin imagini animate se pot simula demonstrații experimentale ale unor procese și fenomene în mișcare. (M. Ionescu, I. Radu, coord., 2001) La istorie se pot viziona diferite prezentări PPT despre evenimente, procese istorice, personalități, obiceiuri, tradiții. (Păun, 2007)

Având în vedere contextele de învățare prezentate, metodele folosite în studierea textelor/surselor istorice, asigură copiilor înțelegerea lecturii și, implicit, favorizează formarea unui bagaj de informații istorice și utilizarea corectă a unor termeni de specialitate accesibili. Se recomandă folosirea metodelor de învățare activ-participative care îl apropie pe elev de obiectul de studiu *Istorie*, transformând-o într-o poveste, într-o sursă de exemple pentru organizarea propriei vieți, care să ajute la formarea de atitudini și comportamente, dar și la familiarizarea cu valori.

CAPITOLUL III.

EVALUAREA ÎN ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE A ISTORIEI

Etimologic *a evalua* înseamnă a judeca de valoare, în funcție de anumite criterii precise, cu privire la un lucru și la proprietățile acestuia; a determina valoarea (sau meritele) unei activități, performanțe, instituții, persoane, politici noi, a unui produs, program. Evaluarea este, înainte de toate, o interogație permanentă și fundamentală cu privire la valoarea rezultatelor obținute în cadrul unei activități, la eficacitatea (calitatea) și eficiența (randamentul) acesteia, precum și la progresele înregistrate. Indiferent de natura obiectului ei, emiterea unor judecăți de valoare îi este necesară evaluatorului pentru a putea controla acțiunile, comportamentele, rezultatele, intervenția diferiților factori, influențele mediului etc. A emite o judecată de valoare presupune așadar a te raporta la valori, ceea ce înseamnă că, prin definiție evaluarea este orientată spre valori, că evaluatorii acordă atenție valorii, că ei judecă sau apreciază valoarea, de aceea și e numită știință a valorizării, de către unii specialiști în materie.

În desfășurarea procesului didactic în general și a procesului evaluativ în special, se dovedește foarte utilă cunoașterea situației de la începutul programului, în mod deosebit a capacităților și nivelului de pregătire a subiecților, ceea ce permite și judecarea concordanței obiectivelor stabilite cu posibilitățile de realizare a acestora, în condițiile concrete ale situației evaluate. Una dintre achizițiile importante ale teoriei și practicii evaluării, o reprezintă tocmai rezolvarea unor modalități diverse de integrare a evaluării în actul didactic. După modul în care se integrează în desfășurarea procesului didactic, se disting trei **forme de evaluare**:

a) evaluarea inițială sau de pornire (predictivă)

b) evaluarea continuă sau formativă

c) evaluarea cumulativă sau sumativă (finală)

a) Evaluarea inițială (predictivă)-are menirea de a stabili nivelul de pregătire a subiecților la începutul unei activități, măsura în care aceștia se pot integra în programul pregătirii. Acest tip de evaluare dobândește o însemnătate deosebită la început de an școlar și mai ales pentru clasele de început de ciclu de învățământ. Se aplică, de asemenea, atunci când un educator începe activitatea cu elevi al căror potențial de învățare nu-l cunoaște. Cu toate că rezultatele obținute exprimate în rezultatele perioadei precedente au o anumită valoare de predicție a evoluției ulterioare a elevilor, experiența pedagogilor arată că în scopul evaluării la început se dovedește utilă aplicarea unor probe de inventariere, teste raportate la problemele esențiale care constituie premisele însușirii cunoștințelor noi și formării capacităților vizate. Rezultatele acestor probe sugerează de multe ori necesitatea adoptării unor măsuri de recuperare în folosul unor elevi, în vederea integrării lor cu șanse de reușită în noul program. Evaluarea inițială se realizează prin examinări orale și probe scrise, prin care se realizează un diagnostic al pregătirii elevilor și o funcție predictivă, arătând condițiile în care elevii vor putea asimila conținuturile unui program de instrucție.

b) Evaluarea continuă (formativă)- presupune verificarea rezultatelor pe parcursul procesului didactic, operând pe secvențe mici iar trecerea la secvența următoare a procesului se face numai după ce se cunosc modul de desfășurare a secvenței evaluate și rezultatele acesteia, adoptându-se măsurile ameliorative privind atât desfășurarea procesului, cât și performanțele unor elevi. Astfel profesorul caută să știe care sunt modalitățile și nivelul de înțelegere a unei noțiuni de către elevi și modul în care își evaluează ei înșiși munca. Observând toate aspectele demersului instructiv-educativ (de exemplu: cum își fac observațiile, întrebările pe care și le pun, investigările pe care le concep, explicații), profesorii pot ajunge să discearnă ce e clar pentru elevii lor și ce rămâne confuz. Evaluarea formativă permite profesorilor să-și orienteze predarea iar pentru elevi poate indica nevoia să dispună de mai mult timp pentru a munci asupra unei noțiuni, unei competențe sau a unui concept special. Evaluarea poate de asemenea

evidenția o idee falsă (nepercepută în timpul ședinței de profesor) care se regăsește la mai mulți elevi și care trebuie remediată.

Evaluarea continuă se distinge prin două trăsături principale:

a) ritmul mult mai alert al activității de evaluare, frecvența mult mai mare a verificării și aprecierii pe parcursul unei perioade;

b) scurtarea considerabilă a intervalului dintre evaluare și modificări aduse actului pedagogic. Neajunsurile care se pot depista pe parcurs permit intervenții imediate pentru corectarea acestora și creșterea randamentului școlar. Evaluarea trebuie să fie în concordanță cu obiectivele urmărite. (Stan, 2000)

Activitatea de învățare este un proces continuu de predare-înstuire, de la învățător la elevi, între elev și alte persoane, între elevii înșiși. Școala urmărește să-l deprindă pe elev să devină subiect al acțiunii, să realizeze o corectă evaluare a rezultatelor sale, a distanțelor care-l separă de nivelul pe care trebuie să-l atingă și să cunoască efortul ce i se cere pentru aceasta. Formarea capacității de autoevaluare la elev presupune o evaluare bine concepută de educator, care să-i învețe, să-i ajute pe elevi să se ghideze singuri.

Evaluarea formativă stabilește situația asupra cauzelor eșecului, precum și a factorilor care au asigurat reușita, formulând previziuni referitoare la desfășurarea procesului didactic în etapele următoare, urmărindu-se realizarea obiectivelor într-un timp mai scurt și cu efort mai mic. (Stan, 2000)

c) Evaluarea cumulativă (sumativă) - reprezintă modul tradițional de evaluare a randamentului școlar și constă în verificarea și aprecierea periodică, încheiată prin control final asupra întregului produs al actului pedagogic. Ea se efectuează la sfârșitul unei perioade mai mult sau mai puțin lungi, a semestrelor școlare, anului școlar, a unui anumit ciclu școlar. Acest tip de evaluare realizează un sondaj în ceea ce privește pe elevi, cât și materia a cărei însușire e verificată. Neajunsurile principale pe care le prezintă aceasta constau în caracterul de sondaj pe care-l are și prin faptul că actele evaluative nu însoțesc procesul didactic secvență cu secvență și nu permit ameliorarea lui decât pentru seriile viitoare de subiecți sau după perioade relativ îndelungate.

Elevilor trebuie să li se cultive o atitudine corespunzătoare, corectă, în sensul că trebuie să fie convingși că obiectivul principal al evaluării nu este numai o apreciere a muncii lor în vederea unei clasificări, ci acela de a-i pune în situația de a cunoaște nivelul atins în realizarea unor obiective, gradul de stăpânire a unui conținut, de a conștientiza la timp lacunele și de a nu permite agravarea neajunsurilor.

Pentru a obține rezultate de calitate, e nevoie de „corelarea explicită a evaluării „formative” și „sumative”, creșterea capacității „diagnostice” a evaluării formative” (Jinga, 1998, p.238) Relațiile dintre diferitele modalități de evaluare a activității didactice conduc la o viziune unitară asupra actului evaluative.

Sistemul metodologic al evaluării randamentului școlar cuprinde mai multe forme de verificare, de evaluare a nivelului stăpânirii cunoștințelor de către fiecare elev, metode și procedee de evidențiere a performanțelor acestora.

➤ **Metodele tradiționale de evaluare**

Constatările efectuate prin aceste metode sunt confruntate și completate cu cele realizate prin observarea curentă a comportamentului elevilor în timpul lecțiilor, exprimat în interesul acestora pentru studiu, modul în care participă la activitatea desfășurată, îndeplinirea îndatoririlor școlare, calitatea răspunsurilor date în cadrul dialogului frontal cu clasa în timpul lecțiilor, a interesului pentru învățare, prin participarea efectivă la demersul spiritual pe care îl dezvoltă lecția.

Probele orale sunt utilizate în cadrul lecțiilor în vederea aprecierii curente. Examinarea orală (chestionarea orală) se poate desfășura frontal, adică printr-un dialog care angajează mai mulți elevi sau chiar întreaga clasă, fie individual, prin întrebări precise, scurte, clare, concise,

corecte, accesibile, variate și ascultarea succesivă a fiecărui elev. Întrebările trebuie să fie pentru a fi reținute ușor și imprimă un ritm mai viu conversației, dialogului, stimulând gândirea și imaginația elevilor.

Chestionarea orală cunoaște două forme:

- chestionarea curentă care se folosește ori de câte ori este momentul potrivit, în cadrul lecției, individual sau frontal;
- chestionarea finală se folosește în orele de recapitulare la sfârșit de capitol, semestru, an școlar, examene etc.

Organizarea examinărilor orale rămâne o formă superioară de cunoaștere și evaluare a randamentului școlar, dar așa cum arată cercetările docimologice, ea trebuie asociată cu alte modalități de evaluare în timpul lecțiilor.

Probele scrise constituie o formă fundamentală de cunoaștere și evaluare a randamentului școlar. Examinarea prin probe scrise se realizează recurgându-se la mai multe tipuri de lucrări:

-**fișe de lucru individual** : fișe de exerciții, fișe de recuperare (reînvățare), fișe de dezvoltare. Aceste instrumente de evaluare sprijină evaluarea integrată în învățare.

-**lucrări de control**

Fișa de lucru individual-este un procedeu care permite fiecărui copil să exercite o muncă personal mai bine adaptată posibilităților sale intelectuale”. (Jinga, 1998, p. 118) Ea conține o întrebare, o problemă sau un exercițiu din materia unui capitol al programei școlare, cunoștințe de dificultăți diferite, spre a fi folosite de elevi cu pregătire și aptitudini diferențiate. În alcătuirea fișelor trebuie să avem în vedere atât respectarea baremelor minime de cunoștințe, cât și tratarea diferențiată a elevilor, făcută în mai multe momente ale lecției: pentru consolidarea cunoștințelor însușite anterior, formarea de priceperi și deprinderi, de educare a capacității creatoare. În rezolvarea fișelor elevii desfășoară o muncă independentă, care stimulează interesul pentru învățare, antrenează la munca de cercetare, creează un ritm propriu de muncă, dezvoltă spiritul de inventivitate. Sarcinile de lucru indicate pe fișe trebuie să fie astfel formulate, încât să nu necesite explicații suplimentare. În funcție de scopul pentru care se aplică și de subiecții cărora li se dau spre rezolvare, fișele se pot clasifica în: *fișe de exerciții, fișe de recuperare, fișe de dezvoltare.*

Fișele de exerciții - cuprind sarcini gradate și adaptate tuturor elevilor clasei, astfel încât fiecare va lucra până la nivelul la care se descurcă individual. Itemii cuprinși în astfel de fișe se referă la cunoștințele de bază din programa școlară, pe care trebuie să și le însușească toți elevii. Gradul de dificultate al acestora este mediu și fiecare elev lucrează individual la rezolvarea lor, în ritm propriu.

Fișele de recuperare - sunt întocmite pentru elevii care dovedesc faptul că au goluri în cunoștințe, că nu și-au însușit bine un anumit algoritm, o pricepere, o deprindere. Aceste fișe sunt întocmite și folosite atunci când, în urma aplicării unei fișe de exercițiu, învățătorul constată lacunele din cunoștințele anumitor elevi.

Fișele de dezvoltare - sunt întocmite pentru elevii buni, pentru a nu pierde timpul așteptând până ce colegii lor, cu ritm lent de lucru își termină tema dată spre rezolvare. Aceste fișe cuprind noțiuni mai dificile, mai complexe, probleme de inteligență, de aplicarea cunoștințelor însușite și deprinderile formate și-i ajută pe elevi să-și perfecționeze cunoștințele, să-și dezvolte procesele intelectuale.

În funcție de măsurarea rezultatelor unei fișe de exercițiu, se pot aplica fișe de recuperare sau de dezvoltare. Timpul de aplicare a acestora e diferit, în funcție de tipul fișei și de individ. Prin folosirea oricărui tip de fișă se asigură o triplă sarcină: să se înregistreze mai multe constatări, ceea ce permite o mai bună cunoaștere a progreselor elevilor, să-l determine pe învățător să folosească o metodologie analitică de evaluare și apreciere, să-i ofere cadrului didactic

posibilitatea de a individualiza acțiunile de pregătire pentru a asigura fiecărui elev posibilitatea de asimilare a materiei în concordanță cu capacitățile sale.

Lucrările de control-unde elevul urmează să răspundă în scris, înlătură o parte din dezavantajele ascultării. Se reduce, în primul rând, impactul factorului emotiv, eșecul datorat tracului sau lapsusurilor. Verificarea scrisă pare a fi mai obiectivă decât cea orală, iar cadrele didactice sunt conștiente că în timpul ascultării pot fi induși în eroare de o exprimare frumoasă, susținută, dar cu goluri în cunoștințe, fie de exprimare lentă cu reveniri, dar care indică o foarte bună pregătire. Sunt menționate și alte aspecte pozitive ale lucrărilor scrise: posibilitatea candidaților de a-și exprima liber cunoștințele, de a-și demonstra capacitatea de comentare. După asemenea lucrări recapitulative, profesorul constată dacă elevii întâmpină greutăți, se depistează greșelile tipice, stabilește noțiunile asupra cărora trebuie să insiste, întocmește program de recuperare pentru elevii care întâmpină dificultăți.

Probele practice-realizează verificarea însușirii conținuturilor experimentale și practic-aplicative, capacitatea elevilor de a efectua diverse operații folosind cunoștințele acumulate, precum și abilitățile formate în diverse situații. Probele de acest tip oferă și informații referitoare la însușirea conținutului conceptual, cel puțin a acelor elemente de conținut pe care se bazează acțiunile aplicative solicitate.

➤ **Metode alternative / complementare de evaluare**

În cele ce urmează mă voi referi la metode de evaluare moderne deoarece scrierile de specialitate insistă pe cunoașterea și aplicarea acestora în paralel cu metodele de evaluare tradiționale. Evaluarea alternativă este rezultatul combinării diferitelor strategii de colectare și interpretare a informațiilor referitoare la progresul școlar al elevilor. Metodele alternative de evaluare vizează, pe lângă performanțele / competențele intelectuale și comportamentale ale elevului, și alte aspecte de ordin formativ cum sunt:

- capacitatea de colaborare și muncă în echipă a elevului;
- ușurința adaptării eficiente la situații și sarcini școlare diverse;
- eficacitatea proceselor și mecanisme lor prin intermediul cărora învață elevul;
- capacitatea de autoevaluare a elevului și de restructurare pe această bază a stilului propriu de învățare.

Prin folosirea metodelor alternative de evaluare, profesorul ia în considerare, pe lângă rezultatele înregistrate la probele tradiționale, și unele aspecte cum ar fi: nivelul de prestație în cadrul unor expuneri orale, creativitatea și originalitatea în elaborarea anumitor lucrări scrise sau capacitatea de realizare a unor joncțiuni și inferențe informaționale valide pe baza cunoștințelor deja dobândite și de aplicare a acestora în practică.

a) Observația curentă -În activitatea pe care o desfășoară zilnic la clasă, învățătorul obține prin intermediul acestei metode informații relevante asupra performanțelor elevilor din perspectiva capacității lor de acțiune și reacționare, a competențelor și abilităților de care dispun. Permite cunoașterea unor performanțe greu cuantificabile, dar foarte importante pentru aprecierea randamentului școlar: conduita morală, trăsături de personalitate și implicit pentru calitatea și eficiența demersului didactic. „În sensul său cel mai general, observația constă în investigarea sistematică, pe baza unui plan dinainte elaborat și cu ajutorul unor instrumente adecvate, a acțiunilor și interacțiunilor, a evenimentelor, a relațiilor și a proceselor dintr-un câmp social dat.” (Popescu, 1978, p. 52). Chiar dacă acest tip de observație *participativă* este subiectivă, ea poate să-și sporească gradul de obiectivitate dacă învățătorul își concentrează atenția asupra modului de elaborare și utilizare a instrumentelor, foarte important fiind modul în care rezultatele sunt înregistrate și prelucrate. Pentru evitarea apariției oricăror distorsionări interpretative în urma raportării prestației elevului la cadrul-fundal de referință specific se propune întocmirea și permanenta actualizare a unui inventar al abilităților intelectuale și comportamentale ale elevului. Pe baza observației curente este posibilă inclusiv optimizarea

actului de predare prin organizarea și structurarea de o manieră adecvată a ofertei informaționale în raport cu caracteristicile individuale și/sau de grup ale elevilor.

Ca instrument de evaluare a acestei metode de evaluare, în cadrul investigațiilor istorice realizate de elevi propun un model de *Fișă de evaluare a observației curente*. Această fișă va permite cadrului didactic să constate la elevii săi prezența sau absența unor abilități, competențe sau comportamente, fără ca pe moment să formuleze judecăți de valoare asupra celor înregistrate.

Elevul:

Fișă de evaluare a observației curente în cadrul unei investigații-model

- A formulat întrebări referitoare la tema investigației? FB.....B.....S.....I
- A participat la dezbateri în grup sau cu clasa? FB.....B.....S.....I
- A folosit alte resurse pentru documentare? FB.....B.....S.....I
- A notat în fișa de investigare dată observațiile? FB.....B.....S.....I
- A tras concluzii referitoare la investigație? FB.....B.....S.....I
- A participat la întocmirea raportului, a prezentării? FB.....B.....S.....I

b) Testele de competență au ca principală funcție raportarea elevului la un curriculum viitor, ipotetic, în vederea înregistrării capacităților sale de a face față cu succes cerințelor acestuia. Există în acest sens și teste de competență minimală, proiectate tocmai pentru a ajuta atât la stabilirea și estimarea cu suficientă exactitate a posibilităților de reușită școlară ale elevilor cât și la ajustarea, în caz de necesitate, a exigențelor curriculare.

c) Portofoliul de evaluare presupune existența unui set de sarcini complexe, axate pe o anumită tematică/disciplină și care sunt propuse spre rezolvare elevului la începutul anului școlar sau a unei perioade determinate de instruire. Predarea acestor portofolii, concepute ca teme de muncă independentă, se face în limitele intervalului de timp propus, în funcție de nivelul cunoștințelor și deprinderilor achiziționate de către fiecare elev. De regulă sarcinile incluse în portofoliu permit o mare libertate în alegerea modalității de rezolvare a acestora, iar accentul cade pe corectitudinea, eficiența și originalitatea soluțiilor. (Stan, 2000)

Portofoliul este un instrument de evaluare complex, care se impune din ce în ce mai mult atenției și interesului cadrelor didactice în practica școlară curentă și care include rezultatele relevante obținute prin celelalte metode și tehnici de evaluare (probe orale, scrise și practice, observarea sistematică a comportamentelor școlare, proiecte, autoevaluarea, precum și sarcini specifice fiecărei discipline).

Această metodă poate indica eforturile, progresele și rezultatele acestora la una sau mai multe discipline. Și poate reprezenta „cartea de vizită” a elevului, urmărindu-i progresul de la un semestru la altul, de la un an școlar la altul și chiar de la un ciclu de învățământ la altul. O funcție importantă pe care o preia portofoliul este aceea de investigare a majorității „produselor” elevilor, care, de obicei, rămân neinvestigate în actul evaluativ.

Important rămâne *scopul* pentru care este proiectat portofoliul, ceea ce va determina și structura sa, acela de a confirma faptul că ceea ce este cuprins în obiectivele învățării reprezintă, în fapt, și ceea ce știu elevii sau sunt capabili să facă. În determinarea scopului unui portofoliu, cadrul didactic trebuie să răspundă întâi unor întrebări de tipul:

- Care este conținutul (fapte, evenimente, personalități etc.) asimilat ?
- Ce ar trebui elevii să fie capabili să facă (înregistrarea unor observații, structurarea unei investigații sau comunicarea interpersonală în cadrul relațiilor elev- elev și cadru didactic- elev etc.) ?
- Care sunt atitudinile pe care elevii ar trebui să le dezvolte în realizarea portofoliului?

Alături de scop, în definirea unui portofoliu, sunt la fel de relevante *contextul și modul de proiectare* acestuia. Dimensiuni ale acestui concept, *contextul* pot fi: vârsta elevilor,

specificul disciplinei; nevoile, abilitățile și interesele elevilor etc. Toate aceste variabile pot induce diferențe semnificative care personalizează modul de concepere și realizare a portofoliului. *Proiectarea* portofoliului include, în fapt, atât scopul, cât și contextul, elemente al căror rol a fost deja menționat. (<http://www.edunews.ro>) Probabil cea mai importantă decizie în proiectarea portofoliului este cea care vizează conținutul său (identificarea elementelor reprezentative pentru activitățile desfășurate de elev) care la istorie poate fi concretizat, spre exemplu, în:

- rezultatele aplicării metodelor tradiționale de evaluare: lucrări de control, teme pentru acasă, probe practice, teste
- redactări pe teme date sau compuneri libere
- prezentare de autori sau de opere literare
- postere, colaje, machete, desene, contribuții la reviste școlare
- proiecte sau investigații individuale sau realizate în grup
- înregistrări ale elevilor (lectură de texte sau expunerea unor produse propuse, etc.)
- răspunsuri la diferite chestionare/interviuri/investigații ;

„ Structura și componența unui portofoliu se subordonează scopului pentru care a fost proiectat, și nu invers, iar scopul și criteriile de evaluare se deduc dintr-un portofoliu deja întocmit. Structura, elementele componente obligatorii și criteriile de evaluare sunt stabilite de profesor, având ca punct de plecare preocupările elevilor. Alegerea elementelor de portofoliu obligatorii se subordonează obiectivelor de referință prevăzute în programa modulului respectiv și obiectivelor de referință suplimentare, stabilite de profesor.” (Chiș, 2001, p.387) O altă decizie importantă în cadrul proiectării este legată de :cât de multe astfel de „eșantioane ” trebuie să conțină portofoliul; cum să fie ele organizate; cine decide selecția lor. Este important ca întregul conținut al portofoliului să fie raportat la anumite *cerințe-standard* clar formulate în momentul proiectării și cunoscute de către elevi înainte de realizarea efectivă a acestuia. Prin urmare, portofoliul :

- poate fi exclusiv o sarcină a cadrului didactic, în sensul că el este cel care stabilește scopul, contextul, realizează proiectarea lui, formulează cerințele standard și selectează produsele reprezentative ale activității elevului;
- poate implica și contribuția elevilor în modul în care acesta se construiește: elevii pot alege anumite instrumente de evaluare sau eșantioane din propria activitate considerate semnificative din punct de vedere al calității lor.

Cea mai bună modalitate de evaluare a portofoliului o reprezintă aprecierea holistică a acestuia. Criteriile de evaluare propuse în *fișa de evaluare a portofoliului* (Pintilie, 2006) sunt repere generale care se pot adapta, nuanța și diversifica în funcție de disciplina, în cazul nostru istorie.

Portofoliul ca instrument în evaluarea curentă își dovedește utilitatea furnizând informații esențiale cadrului didactic pe baza cărora acesta își poate întemeia o judecată de valoare validă și pertinentă asupra performanței elevului pe o perioadă mai lungă de timp.

FIȘA DE EVALUARE A PORTOFOLIULUI

Nume și prenume:Clasa:

Tabelul III.1: Fișa de evaluare a portofoliului (Pintilie, 2006)

Criterii de evaluare/descriptori de performanță		Aprecieri
Aspect general	Prezentarea portofoliului sub forma unei mape	
	Înscrierea titlului pe copertă	
	Cuprins adecvat și complet	
	Titluri și subtitluri scoase în evidență	
	Sistematizarea materialelor în funcție de obiective	
	Imagini, scheme, tabele însoțite de explicații	
	Concluzii personale despre subiect și conținut	
	Existența bibliografiei	
Conținut	Documente	
	Hărți, desene, tabele, scheme	
	Interviuri, referate	
	Redactări libere sau pe teme date	
	Proiecte de cercetare individuală sau de grup	
	Concluzii la vizite, excursii	
	Rezultatele evaluărilor(lucrări de control, evaluări sumative, teste)	
Semantica	Componentele corespund temei generale și sunt suficiente pentru a o explica	
	Conținutul fiecărei părți este semnificativ pentru subiectul tratat și corespunde subtitlului	
	Relații cronologice sau cauzale între părți	
	Folosirea adecvată a termenilor de specialitate	

d)Autoevaluarea

Pentru ca evaluarea să fie resimțită de către elev ca având efect formativ, raportându-se la diferite competențe în funcție de progresul realizat și de dificultățile pe care le are de depășit, este foarte utilă formarea și exersarea la elevi a capacității de **autoevaluare**. Elevii au nevoie să știe cât mai multe lucruri despre ei înșiși, despre dimensiunile personalității lor și despre manifestările lor comportamentale. Acest fapt are multiple implicații în plan motivațional și atitudinal.

Participarea activă a elevului la atribuirea notelor/calificativelor are efecte pozitive multiple atât asupra educatorului cât mai ales asupra elevului:

- educatorul ajunge să aibă o confirmare a justeței sau injusteței aprecierilor sale;
- elevul exercită rolul de subiect al acțiunii pedagogice, de participant la propria sa formare atât în procesul de instruire cât și în activitatea de evaluare a performanțelor înregistrate;
- participarea elevului la procesului de evaluare este un mijloc de autocunoaștere a punctelor sale tari și slabe în privința propriei pregătiri, de formare a spiritului critic și autocritic care reprezintă o componentă a conștiinței de sine;
- ajută pe elevi să înțeleagă criteriile de apreciere după care să se conducă, să conștientizeze semnificația calificativelor acordate;
- cultivă motivația intrinsecă față de învățatură și atitudinea pozitivă, responsabilă față de propria activitate.

Autoevaluarea e necesară atât la nivelul fiecărui elev, cât și la cel al cadrului didactic. Acesta va da posibilitatea fiecăruia să descopere sensul propriei valori. Reprezintă o disponibilitate, privită din perspectiva educației permanente, care presupune angajarea

individului nu numai în procesul propriei formări, ci și în acțiunea de evaluare a propriei formări pentru a deveni capabil de autoperfecționare.

Autoevaluarea e importantă deoarece:

- ajută elevul să se implice în procesul evaluativ și să conștientizeze criteriile specifice de evaluare, care îl va face să înțeleagă și să aprecieze eforturile necesare pentru atingerea obiectivelor fixate, să înțeleagă semnificația calificativelor;
- multe elemente de subiectivism ce însoțesc actul evaluării ar putea să dispară
- încurajează elevul să-și dezvolte procesele metacognitive, de autoreglare și a proceselor de construire a propriilor cunoștințe;
- contribuie la formarea reflexivității asupra propriei activități, la conștientizarea conduitei și a gradului de adaptare a acesteia la cerințele învățării și activității școlare;
- autoevaluarea devine disponibilitate pentru învățare, este privită ca un proces de autoreglare care accelerează învățarea;
- dezvoltă o atitudine critică față de sine, ajutând elevul să-și dea singur seama de limitele sale, de progresele sale;
- dezvoltă capacitatea de identificarea progreselor proprii și de ameliorare a performanțelor proprii

Ca și cadrul didactic care conduce activitatea, elevul aflat în situația de învățare are nevoie de anumite puncte de referință care să-i definească rolul, sarcina, natura și direcțiile activității sale, ajutându-l să conștientizeze progresele și achizițiile făcute, să-și elaboreze disciplina proprie de lucru, să se poată situa personal în raport cu exigențele de învățare.

Câteva condiții necesare pentru formarea capacității de autoevaluare la elevi:

- prezentarea încă din debutul activității sau a unei sarcini de lucru a obiectivelor curriculare și de evaluare pe care trebuie să le atingă elevii;
- încurajarea elevilor pentru a-și pune întrebări legate de modul de rezolvare a unei sarcini de lucru și de efectele formative ale acesteia și pentru a răspunde în scris la acestea;

e)Proiectul începe în clasă, prin definirea și înțelegerea sarcinii de lucru, eventual și prin începerea rezolvării acesteia și se continuă acasă, pe parcursul a câtorva zile sau săptămâni. În acest timp elevii se consultă permanent cu învățătorul. Proiectul se încheie tot în clasă, prin prezentarea în fața colegilor a unui raport asupra rezultatelor obținute și a produsului realizat de către autor/autori.

Procesul de predare-învățare și cel de evaluare nu sunt activități separate ci se influențează reciproc și permanent. Atât elevul cât și învățătorul au nevoie în permanență de informații privind progresele realizate iar calitatea procesului de evaluare continuă, pornește de la principiul că aceasta are, în primul rând, un caracter formativ și urmărește un scop pedagogic, de reglare a învățării, fiind un proces natural și permanent, un proces interesant și provocator, o îmbinare a metodelor tradiționale și alternative de evaluare.

În procesul de evaluare trebuie să se țină cont și de personalitatea elevilor. Aceștia se deosebesc între ei prin temperament, potențial ereditar, particularități psihofiziologice, condiții de mediu și de educație, astfel încât profesorul ar trebui să-și adapteze instrumentele de predare și evaluare specificului fiecărui elev.

CAPITOLUL IV. CERCETAREA PEDAGOGICĂ VALENȚELE FORMATIVE ALE STUDIERII ISTORIEI ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ȘCOLARULUI MIC

IV.1. Motivația cercetării pedagogice

Elementul principal al studierii istoriei în ciclul primar îl constituie observarea și perceperea lumii obiective în întregul ei, cu evenimentele, fenomenele și faptele istorice, adaptate nivelului de vârstă al elevilor. Interesul educațional principal îl reprezintă trecerea de la o anumită cantitate de cunoștințe (și adevăruri) la un demers formativ de dobândire a cunoștințelor (și de identificare a adevărilor istorice) prin demersuri instructiv-educative specifice istoriei. Practic, prin predarea-învățarea istoriei în ciclul primar nu se urmărește o acumulare de fapte și informații științifice care să ducă construirea și la însușirea de concept, ci raportarea copilului la mediul în care trăiește în prezent și înțelegerea lui, la evenimentele, fenomenele la care el însuși ia parte ca actor sau ca un simplu martor, la continua raportare trecut- prezent-viitor. Astfel istoria devine un obiect de studiu, care cuprinde învățături, sfaturi izvorâte din fapte, evenimente, obiceiuri și tradiții comunicate din generație în generație iar pe parcursul activităților există posibilitatea să se pună accent fie pe acțiuni obiectuale, fie pe imagini, fie pe mijloace verbale sau să combine aceste modalități diversificând astfel metodologia didactică. Este evidentă necesitatea accentuării caracterului practic-aplicativ al metodelor didactice folosite întucât cunoștințele și abilitățile intelectuale și practice pe care elevii le achiziționează să fie rezultatul participării lor active în studierea istoriei și implicarea în procesul instructiv-educativ, toate cu scopul dezvoltării personalității școlarului din ciclul primar.

Competențele ce se intenționează a fi dezvoltate în cadrul studiului **Istoriei** se referă la învățarea prin explorarea trecutului și prezentului și compararea acestora. De aceea demersul didactic se impune a fi deplasat de la *ce se învață?* la *cum?* și *de ce se învață?* În plus, la acestea se adaugă atitudini și comportamente ca: interesul pentru aprecierea și argumentarea logică, curiozitatea și preocuparea față de evenimentele istorice și adevărul istoric, independența gândirii, creativitatea. În acest sens, studierea și dezvoltarea acestor concepte și competențe este începută din clasa pregătitoare și se vrea să continue pe tot parcursul vieții. Studierea istoriei permite crearea unor situații de învățare interdisciplinare și transdisciplinare, centrate pe elevi, ancorate în probleme practice ale vieții de zi cu zi.

În condițiile în care istoria este o disciplină complexă a studierii omenirii sub toate aspectele sale, în care elevii pot fi motivați să se angajeze responsabil în propria lor învățare și oferă posibilitatea ca elevii să caute răspunsuri la propriile întrebări, să decidă ei înșiși cum să caute răspunsuri și cum să rezolve probleme, **întrebarea de cercetare este: "Cum influențează predarea istoriei dezvoltarea personalității elevilor de ciclul primar?"**

IV.2. Designul cercetării pedagogice

IV.2.1. Scopul și obiectivele cercetării

Scopul

În cadrul acestei cercetări dorim să verificăm dacă implementarea unor demersuri instructiv-educative cu tematică istorică la ore și în timpul activităților extracurriculare în clasele mici, contribuie la formarea personalității elevului mic, implementare urmată de analiza și interpretarea rezultatelor.

Obiectivele specifice cercetării pedagogice:

- documentarea pentru identificarea unor demersuri instructiv-educative eficiente în cadrul situațiilor de învățare a istoriei în clasele mici;

- identificarea abilităților de care dispun elevii pentru realizarea de activități;
- analiza și determinarea nivelului general de pregătire al elevilor referitor la abilitățile lor;
- proiectarea demersului cercetării;
- realizarea demersurilor instructiv-educative cu rol formativ propuse;
- înregistrarea, compararea, analiza și interpretarea rezultatelor obținute de elevii grupului experimental la testul inițial și la testul final;
- elaborarea concluziilor în urma analizei rezultatelor obținute;

IV.2.2. Ipoteza cercetării și variabilele cercetării

Încă din ciclul primar elevii trebuie familiarizați cu concepte istorice, ceea ce presupune încurajarea lor în a formula întrebări orientate științific despre trecutul societății din care face parte, a face predicții, a emite ipoteze, a întocmi un plan de lucru, a experimenta, a stabili concluzii și împărtăși altor elevi rezultatele obținute în urma investigării trecutului și prezentului.

În acest context demersul de documentare și experimentare are ca obiectiv principal confirmarea sau infirmarea **ipotezei cercetării pedagogice**:

Utilizarea sistematică a unui program educațional formativ axat pe studierea unor teme cu caracter istoric contribuie semnificativ la dezvoltarea accelerată a personalității școlarului mic..

Program educațional formativ axat pe teme cu caracter istoric

Variabila dependentă:

Gradul de dezvoltare a personalității elevilor

Tipul cercetării: practic-aplicativă

IV.2.3. Eșantioane

A) Eșantion de subiecți

Locul de desfășurare a cercetării. Cercetarea pedagogică a fost realizată la Școala Gimnazială „Iuliu Hațieganu” Panticeu, județul Cluj

Perioada de cercetare. Cercetarea a fost realizată pe parcursul semestrului I și II al anului școlar 2017-2018.

Eșantionul experimental de elevi:

- Clasa a II-a de la Școala Gimnazială „Iuliu Hațieganu” Panticeu, județul Cluj;

Eșantionul experimental a cuprins 25 elevi (8 fete și 17 băieți). Din păcate nu toți elevii au frecventat grădinița și au vârsta cuprinsă între 8 și 12 ani. Nivelul de cunoștințe diferă de la copil la copil și este accentuat și de modul în care frecventează școala. Ritmul de lucru diferă și el, unii lucrând repede și bine, alții repede dar cu greșeli, iar unii lent dar corect în funcție de trăsăturile temperamentale ale fiecăruia și de gradul de formare a deprinderilor necesare până la momentul de față. Gradul de concentrare a atenției se află în limitele normale, majoritatea copiilor reușind să se concentreze în timpul activităților comune. Există totuși copii cu o instabilitate psiho-motrică cauzată de structura temperamentală sau de lipsa exercițiului activității din cauza frecvenței slabe. La această vârstă, copiii sunt capabili să efectueze analize și sinteze, să clasifice corect obiecte în spațiu după anumite criterii, să generalizeze un anumit fenomen, dar există și un număr de copii la care operațiile gândirii sunt slab dezvoltate. Se poate estima că unii dintre subiecți ca urmare a unor influențe benefice își vor dezvolta

personalitatea într-un timp mai scurt, iar alții într-un timp mai îndelungat. Timpul necesar pentru completarea cunoștințelor diferă de la un copil la altul în funcție de dotarea nativă a fiecăruia, dar și de calitatea actului educativ.

Elevii aparținând eșantionului de elevi locuiesc în zone defavorizate din punct de vedere economic și social, cu populație îmbătrânită, cel mai apropiat oraș fiind municipiul Gherla situat la 40 de km față de Panticu. Elevii provin din familii organizate în majoritatea cazurilor există însă și cazuri de familii dezorganizate. Elevii prezintă o dezvoltare psihică normală, nu prezintă tulburări grave de comportament. Unii dintre elevi nu prea frecventează școala și se constată un număr destul de ridicat de absențe. În eșantionul de elevi am constatat că există copii cu potențial intelectual ridicat, mediu și scăzut.

Din punct de vedere al dezvoltării fizice, majoritatea copiilor cuprinși în eșantionul supus experimentului sunt armonios dezvoltați – înălțime, greutate, proporții. Privind starea de sănătate a elevilor, nu sunt cazuri luate în evidența cabinetului medical de boli grave, cronice sau sechele ce ar putea influența învățătura. Unul dintre copii are un părinte decedat, este dat în plasament mătusei paterne, mai mult de 80% dintre mămici sunt casnice, sunt și mai multe cazuri în care ambii părinți nu lucrează, puțini părinți sunt angajați la firme din zona Dejului sau Clujului ca muncitori, în general se ocupă cu agricultura și cu creșterea animalelor, unul dintre părinți lucrează în străinătate (1 caz). Veniturile familiilor în general sunt destul de modeste. Se poate menționa un prim aspect legat de situația materială a familiei, astfel că majoritatea părinților asigură copilului resursele necesare destul de greu pentru a-i oferi copilului o educație bună și foarte bună. De educația copiilor se ocupă în egală măsură ambii părinți (30%), dar există și familii în care în mod special de copil se ocupă mama (67%) și bunicii (3%) de educația copiilor.

Puțini părinți participă însă cu copiii la activitățile extrașcolare, uneori munca desfășurată la clasă nu este continuată de părinți și acasă. Cu toate acestea, există și familii care încearcă să ofere copiilor condiții cât mai bune pentru a învăța.

B) Eșantionul de conținut: teme ce privesc evenimente, concepte, personalități istorice locale și naționale, obiceiuri și tradiții locale și naționale:

a) Trecutul și prezentul din jurul nostru

-**Noțiuni introductive:** trecut-prezent, spațiu istoric, surse istorice

-**Familia:** trecutul familiei, acte de familie, sărbători de familie, timpul liber, activitățile cotidiene.

-**Comunitatea locală și națională:** teritoriu, locuințe și viață cotidiană, tradiții, sărbători, religie, monumente ale eroilor.

-**Popoare de ieri și de astăzi:** localizare pe hartă a României, ocupații, tradiții, obiceiuri, sărbători ale românilor.

b) Epoci, evenimente și personalități

- **Antichitatea** - Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani.

- **Evul Mediu** - Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice.

- **Epoca modernă** - Al.I. Cuza și Unirea; Carol I și independența, Ferdinand și Marea Unire.

c) Cultură și patrimoniu - Locuri istorice din comunitate: biserici și case istorice din comunitate, monumente ale eroilor, castele.

- **Locuri cu importanță istorică pentru România:** - Castele martore ale evenimentelor istorice.

IV.2.4.Descrierea metodelor și procedurilor pedagogice

Pentru colectarea datelor am folosit următoarele metode de cercetare:

- cercetarea documentelor curriculare și a altor documente școlare
- observația,

- experimentul psihopedagogic,
- metoda analizei portofoliilor și produselor activității elevilor,
- metode matematico-statistice

pentru a avea o imagine cât mai clară asupra impactului pe care îl are studiul istoriei asupra personalității elevului din ciclul primar, iar ca instrumente de investigație utilizate validate am folosit Testul, Fișa de observație.

a) Metoda cercetării documentelor curriculare și a altor documente școlare

Presupune analiza, din perspectiva anumitor parametri, stabiliți în concordanță cu scopul și obiectivele cercetării, a datelor oferite de cercetare. Documentele curriculare oficiale studiate în timpul cercetării au fost: Curriculum Național pentru învățământul obligatoriu, Planul-cadru de învățământ primar, Programele școlare, Ghidurile și materialele suport, diferite documente școlare care permit colectarea de date concrete referitoare la activitatea elevilor din clasa a II-a. În cadrul cercetării noastre documentul curricular la care facem referire este programa școlară la disciplina istorie.

b)) Observația

Ca metodă de colectare de date în cercetările pedagogice observația constă în urmărirea intenționată, metodică și sistematică a unui fenomen sau a unui complex de fenomene educaționale, dintr-o anumită perspectivă, în condiții obișnuite de existență și desfășurare, fără nicio intervenție din partea cercetătorului, în scopul înțelegerii explicării și ameliorării lor. Observarea s-a realizat atât într-un cadru organizat cât și în unul neorganizat. În cadrul școlii, elevii au putut fi observați la activități și astfel am obținut atât informații asupra volumului de cunoștințe și noțiuni istorice pe care le posedă, precum și a celor privitoare la nivelul proceselor lor psihice (spiritul de observație, capacitatea perceptivă, de reprezentare, de imaginare, de memorare de gândire, de vorbire). Tot activitățile oferă informații asupra intereselor și aptitudinilor elevilor, asupra atitudinilor lor față de procesul de învățare, față de colegi, față de mine, față de sine și de viitorul lor. Aceste cunoștințe s-au completat și prin observarea elevilor într-un cadru neorganizat în timpul unor activități extracurriculare concepute de mine care au permis o eficientă mobilizare a copiilor pe plan formativ și autoformativ. Le-am observat comportamentul și atitudinea la diferitele manifestări cultural-artistice, în vizitele organizate cu clasa, în excursiile organizate și orice alte împrejurări în care s-au exprimat pozitiv sau negativ care m-au ajutat la identificarea posibilelor valori și atitudini ale elevului. Deoarece observația a oferit un volum mare de informații, acestea au trebuit să fie consemnate cu ajutorul așa numitei grile de observație iar datele de cele mai multe ori au fost trecute și prelucrate în fișe de observație pentru fiecare elev din clasă.

c) Experimentul psihopedagogic

Cercetarea pedagogică este un tip special de cercetare științifică, un proces creativ, dinamic și continuu de cunoaștere ce are drept scop explicarea, înțelegerea, optimizarea, inovarea și prospectarea activității de instruire și educare. Toate acestea se realizează prin investigarea teoretică și practic-aplicativă a relațiilor funcționale și cauzale dintre componentele și variabilele fenomenului educațional. Experimentul propriu-zis, a constat practic, în verificarea ipotezei formulate de mai sus. Deci scopul experimentului a fost acela de a confirma sau infirma ipoteza cercetării și, eventual, de a sugera alte întrebări sau ipoteze. În această lucrare, cercetătorul dorește să implice elevii în activități instructive-educative cu caracter istoric, care se axează pe dezvoltarea personalității copilului de vârstă școlară mică.

Experimentul a presupus modificarea intenționată a condițiilor de apariție și desfășurare a fenomenelor. Condițiile au fost supuse unor variații sistematice, controlate, datele experimentelor fiind înregistrate cu obiectivitate. Acesta a fost „o observație provocată” întrucât a presupus producerea sau schimbarea deliberată a fenomenelor educaționale prin introducerea unor teme cu caracter istoric în vederea audierii lor aprofundate în condiții favorabile (anul

Centenarului) și a identificării, observării, măsurării și evaluării activităților care le influențează sau le determină.

În acest experiment psihopedagogic sunt două categorii de variabile: o variabilă independentă și o variabilă dependentă. Variabila independentă reprezintă factorul experimental controlat sau manipulat de către mine, respectiv programul de activități cu caracter istoric pe care l-am introdus pentru a studia efectele asupra gradului de dezvoltare a personalității elevului. În acest experiment nu a existat eșantion de control. Acest experiment a presupus efectuarea unor observații în prealabil iar constatările obținute în urma observațiilor mi-au sugerat intervențiile care au urmat să le inițiez.

d)Metoda analizei portofoliilor/ a produselor activității subiecților educației

Aceasta presupune analiza, în termeni de proces (intelectual) și ținându-se cont de parametri, stabiliți în concordanță cu scopul și obiectivele cercetării, a datelor oferite de componentele portofoliului elevilor. Aceasta metodă mi-a furnizat informații prețioase referitoare la competențele disciplinare și transversale ale elevilor. Produsele activității în această cercetare au fost: proiecte, fișe de lucru, desene, caiete de notițe. Analiza portofoliilor elevilor au oferit date în legătură cu anumite trăsături, aspecte și atribute distinctive ale acestora, acestea reprezentând modalități concrete de formare și modelare a personalității elevilor, precum și modalități de intervenție în vederea producerii unor manifestări comportamentale dorite și a evitării unor manifestări comportamentale nedorite.

IV.3.Organizarea și desfășurarea cercetării pedagogice

Etapele cercetării pedagogice

Cercetarea efectuată a presupus parcurgerea a trei etape:

- **Etapa constatativă** sau pretestul/testarea inițială-s-au studiat condițiile de desfășurare, s-a stabilit modificarea care se va introduce (factor experimental) și s-a precizat strategia aplicării lui;

-**Etapa experimentală**-intervenția formativă-a constat în desfășurarea propriu-zisă a experimentului;

-**Etapa postexperimentală** sau posttestul/testarea finală, în care s-au înregistrat și s-au măsurat rezultatele.

IV.3.1.Etapa constatativă. Pretestul

Obiectivele pretestului:

Prima ședință de lucru a permis primele discuții referitoare la istorie, evaluarea cunoștințelor existente ale elevilor și conceptualizările lor inițiale legate de noțiunile istorice: trecut/prezent; spațiu istoric și surse istorice precum și administrarea unui test inițial.

În etapa testării inițiale am urmărit:

- identificarea nivelului de cunoștințele teoretice despre personalități și evenimente din istoria țării noastre dar și cunoștințe legate de comunitatea din care fac parte.

-competențele elevilor referitoare la realizarea activităților propuse.

-identificarea nivelului de dezvoltare al competențelor sociale ale școlărilor.

-înregistrarea rezultatelor.

Desfășurarea pretestului

În cadrul pretestului au fost luate în considerare doar datele colectate de la 20 de elevi deoarece doar aceștia au avut o mai mare frecvență la școală. Testul s-a desfășurat la mijlocul lunii octombrie.

IV.3.2. Etapa experimentală. Intervenția formativă

În etapa experimentului propriu-zis respectiv a intervenției formative la grupul experimental am introdus un demers instructiv-educativ în care am urmărit dezvoltarea competențelor de observare a unor evenimente istorice la care iau parte, de realizare a unor investigații legate de propria familie și comunitate, precum și participarea în cadrul unor proiecte cu caracter istoric, dar și proiecte de creație care să ducă la dezvoltarea personalității școlarului mic. În acest sens am stabilit: noțiunile teoretice care trebuie însușite de elevi, scopul, obiectivele, secvențele de învățare și ședințele de lucru cu elevii, activitățile de evaluare. Activitățile din cadrul demersului propus au avut caracter integrator, fiind desfășurate atât activități de învățare specifice istoriei cât și activități specifice altor discipline: comunicare în limba română, matematică și explorarea mediului, dezvoltare personală, arte vizuale și abilități practice, muzică și mișcare (au fost integrate, activități de scriere, de citire, de desen, de muzică, de cunoaștere a colegilor și autocunoaștere, activități de măsurare, de completare a unor axe cronologice, de vizionare de film și diverse prezentări precum și activități extracurriculare: serbări, vizite etc.). Conținuturile prezentate pun în valoare diversitatea și originalitatea istoriei românilor. În experiment am folosit numeroase prezentări care au avut un conținut ridicat de imagini, cu scopul de a aduce un plus de atractivitate și interes din partea elevilor.

Pe parcursul activităților am realizat și o evaluare formativă în care am urmărit nivelul de înțelegere a noțiunilor istorice, înțelegerea demersului de investigare de către elevi a propriei familii, a comunității, capacitatea lor de a raționa logic și a face analogii trecut-prezent. Astfel evaluarea formativă a avut un pronunțat caracter practic și a constat în analiza produselor de activitate realizate, simple întrebări puse elevilor, observarea comportamentului elevilor sau a remarcilor făcute de elevi pe parcursul muncii independente sau în grup, în timpul vizitelor, citirea unor legende/povestiri, realizarea unor „mape istorice”, joaca de-a ghidul turistic etc.

Secvențele de învățare

În cursul activităților instructiv-educative elevii observă mediul înconjurător prezent pornind de la teme familiare. Elevii studiază familia, documente ale familiei, pentru a realiza arborele genealogic al familiei. Apoi fac cunoștință cu comunitatea, fac comparații dintre trecutul și prezentul comunității și trag concluzii referitoare la evoluția comunității de-a lungul timpului. Elevii observă și iau notițe despre tradițiile comunității din care fac parte pe o perioadă de 3-4 luni. În tot acest timp participă la proiectele propuse de mine care au scopul familiarizării cu unele fapte, personalități istorice, evenimente, monumente istorice sau orașe din istoria națională. În timpul activităților elevii se vor familiariza, își vor clarifica informațiile istorice acumulate, le vor înțelege mai bine, le vor putea structura și vor putea face conexiuni între toate informațiile dobândite.

Secvența de învățare nr. 1. Surse/izvoare și coordonate istorice-Trecutul și prezentul din jurul nostru

Se prezintă și explică noțiunea de sursă istorică, se dă exemple de surse istorice și sesubliniază importanța lor pentru studierea istoriei: elevii pot căuta trecutul cu obiectivitate și apelând la izvoare/surse istorice pentru a se apropia cât mai mult de adevăr. În același timp, ei trebuie să fie conștienți că nicio scriere nu reprezintă unica versiune de reconstituire a trecutului. Perspectiva multiplă reprezintă un mod de a gândi, de a selecta, de a examina și de a utiliza dovezi provenind din diferite surse pentru a lămuri complexitatea unei situații și pentru a descoperi ceea ce s-a întâmplat și de ce. Apoi am explicat care sunt cele două coordonate importante ale istoriei: timpul și spațiul (clasarea cronologică și localizarea spațială a unui fapt/eveniment/obiect/oraș etc.). Elevii află ce izvoare istorice pot folosi pentru studierea istoriei: obiecte vechi, arme, unelte, bijuterii, monede, inscripții, vase, statui, fotografii, documente, cronici, scrieri cu caracter istoric etc.

„Jurnalul clasei”-Ghidarea elevilor în realizarea unui jurnal

Am insistat asupra realizării unui jurnal al clasei conținând text, desene, deoarece este un punct important al demersului învățării științei istorie, jurnalul fiind categoric o **sursă istorică importantă** care reprezintă un document de prezentare (texte, desene) a clasei noastre deoarece conține scrieri individuale, de grup, observațiile, opiniile elevilor legate de principalele evenimente din timpul anului școlar sintetizând cunoștințele legate de diverse activități la care participă clasa noastră. Eu i-am învățat cum se realizează un jurnal: am deschis o filă nouă, am notat data când s-a făcut prima însemnare în jurnal, iar apoi un elev a notat observațiile și propriile reflecții despre prima zi de școală. După el au urmat și alți elevi.

Observații: Scrisul i-a ajutat pe elevi să-și clarifice ideile, să conștientizeze progresele realizate și a permis să se păstreze o urmă a ceea ce au făcut și au reflectat pe măsură ce lucrurile au avansat. În cadrul activităților cu tematică istorică, actul de scriere s-a produs în diverse situații, oferind elevilor numeroase ocazii autentice de exersare a scrierii și lecturii, și, drept urmare, dezvoltarea competențelor de comunicare scrisă. Acest jurnal scris ajută elevii să revină asupra muncii lor și a ideilor anterioare, să reflecteze la ce au făcut și ce sentimente au avut permițând elevilor să-și dezvolte pas cu pas competențele necesare organizării și exprimării în scris a ideilor, cu scopul producerii unui text /jurnal care peste timp va constitui o sursă istorică importantă. Totuși a fost nevoie de atenție pentru a nu transforma activitățile propuse numai în lecții de scriere și de lectură, limba română fiind în acest caz în serviciul istoriei și nu invers.

Lecturând aceste notițe, mi-am dat seama dacă o anumită noțiune pe care o credeam înțeleasă nu era cu adevărat clară sau că era greșit înțeleasă. Acest lucru mi-a permis să modific și să-mi corectez predarea în loc să aștept momentul evaluării finale, care s-a desfășurat mult mai târziu.

Instituții care pot adăposti dovezi ale trecutului istoric:

Arhiva Școlii –a avut loc o vizită la Arhiva Școlii. Acolo elevii au observat cum sunt arhivate cataloagele, registrele matricole, dosarele foștilor dascăli angajați, portofolii cu proiecte educative, registre cu procese verbale din cadrul Consiliilor profesionale, din cadrul diferitelor comisii, desfășurate în școală.

Muzeul clasei

-inventarierea materialelor care pot constitui obiecte /piese de muzeu

După ce elevii s-au familiarizat cu termenii de sursă istorică/izvor istoric, aceștia formulează întrebări, fac predicții despre posibilele surse istorice pe care ei le-ar putea aduce pentru realizarea muzeului clasei. Am folosit un demers structurat și am orientat întrebările elevilor referitoare la condițiile de conservare dintr-un muzeu. S-a ajuns la întrebarea ”*De ce este nevoie de condiții speciale în muzeu?*” „*De ce nu poate muzeul pe care îl vom face în clasa noastră să conțină orice tip de izvor istoric?*” *Observație:* profesorul va insista în cadrul acestor activități asupra tipurilor de surse/izvoare istorice.

Observații: Elevii au fost încurajați să facă predicții (cred că pentru a se putea păstra mai bine.....), sau să formuleze ipoteze (...dacă nu sunt respectate diferite condiții legate de umiditate/ căldură / lumină, etc., atunci obiectele/piese de muzeu se vor deteriora). În urma unei dezbateri au pus în comun predicțiile și au planificat activitățile viitoare. Au stabilit ce vor aduce: vase, farfurii, ștergare, fețe de masă, costume populare, diverse obiecte vechi, oase de animale. Stabilesc perioada în care vor dota muzeul clasei și perioada în care vor prezenta ce au adus colegilor (aprilie 2018- în timpul programului Școala Altfel). În tot acest timp eu am sprijinit elevii pentru a analiza rezultatele vizitelor, excursiilor la Muzeul Municipal Dej pentru a ajunge la concluzii valide în ceea ce privește condițiile de conservare existente într-un muzeu.

Muzeul Municipal Dej- O bună cunoaștere a istoriei unui popor este o etapă importantă în activitatea instructiv educativă, prin trecerea de la activitățile centrate pe joc, la cele centrate

spre activitatea de învățare. Muzeul, prin activitatea specifică, prin piesele păstrate și expozițiile sale, oferă elevilor un nou orizont al cunoașterii, permite contactul direct, palpabil cu istoria. Deoarece fenomenul educațional transcende astăzi, cu mult, granițele formelor de învățământ tradițional datorită dezvoltării societății din punct de vedere social și informațional, în cadrul unui parteneriat cu muzeul, intitulat *Nestemate din tezaurul istoriei*-am organizat o excursie la Muzeul Municipal Dej cu scopul de a-i ajuta pe elevi să se „împărtășească” din tezaurul de valori, adevărat izvor de cunoaștere și învățăminte pentru generațiile prezentului lăsat de generațiile trecute deoarece **muzeul poate fi considerat o punte între trecut, prezent și viitor**. Pe lângă activitățile instructiv-educative din școală am avut în vedere, și pregătirea lor pentru integrarea ulterioară în viața socială.

Parteneriatul dedicat Centenarului, a avut ca:

- *Obiective:*

- reactualizarea memoriei colective privind locurile, evenimentele, personalitățile MARII UNIRI și revitalizarea sentimentului patriotic și a identității naționale în rândul elevilor;
- cultivarea valorilor cetățeniei active și sociabilizarea copiilor prin împărtășirea experiențelor personale între ei și față de adulți;
- dezvoltarea și corectarea sferei cognitive și formarea priceperilor de comunicare,
- dezvoltarea imaginației reproductive, asociative și creatoare, a priceperii de a sesiza și - stimularea creativității în exprimarea și analizarea trăirilor proprii;
- dezvoltarea emoțiilor, sentimentelor, intereselor, motivației, autocontrolului.
- organizarea unor excursii pentru cunoașterea vestigiilor istorice din zonă, a obiceiurilor, tradițiilor și meșteșugurilor;

- *Grup țintă*- beneficiari direcți elevii claselor a II a și a IV-a; beneficiari indirecti: cadre didactice, părinți, muzeografi, vizitatori ai muzeului

- *Activități propuse-Vizită la Muzeul Municipal Dej*- explicarea rolului muzeelor - activitate demonstrativă și vizionare film: *Noapte la muzeu*

- *Evaluarea activităților*- activitățile desfășurate vor fi popularizate în mass-media locală, pagina de facebook a școlii, revista școlii;

- Realizarea unor CD-uri cu fotografii din cadrul activităților;

- *Finalități*:-satisfacerea nevoilor de cunoaștere; relaționarea pozitivă cu persoane din alt grup; diseminarea experienței

Observații: Muzeul este considerat a fi o sursă de învățare esențială, prin activitatea specifică, prin piesele păstrate și expozițiile sale, a oferit elevilor un nou orizont al cunoașterii, a permis contactul direct, palpabil cu istoria. Cadrul specific muzeal a exercitat o importantă influență educativă asupra elevilor, a căror pregătire în domeniul istoriei realizată în școală a fost completată cu o parte aplicativă. Elevii au fost interesați de modul de conservare a unor obiecte, vestigii cu caracter istoric, iar eu consider că i-am apropiat pe copii de valorile cultural-artistice locale și naționale, aceștia au fost sensibilizați și în legătură acceptarea diversității etnice și culturale (români, rromi, maghiari, etc.) prin conștientizarea valorilor umane și cultivarea respectului față de semenii. Copiii au descoperit lucruri noi cu plăcere și implicare, având larg dezvoltate interesele de cunoaștere, iar gândirea acestora s-a dezvoltat pe linia prelucrării active, analitice a datelor realității nemijlocite. Copilul a simțit plăcerea conversației, planul său mental a devenit relativ bogat, gândirea activă, iscoditoare care a surprins cu ușurință relațiile dintre fenomene și succesiunea lor cauzală, dispunând de numeroase reprezentări, o imaginație bogată, o memorie complexă, dar și capacități active de a le folosi.

Secvența de învățare 2 „Familia”

Inițial elevii au primit o fișă de investigare a membrilor familiei pentru identificarea membrilor ei și a datelor legate de locul de naștere al acestora cu scopul completării ulterioare a unui arbore genealogic, precum și o fișă de investigare a asemănărilor și deosebirilor dintre copilăria bunicilor și a părinților și copilăria lor. Apoi s-a desfășurat lecția *Familia* având ca

text suport poezia "Bine e la noi acasă", de Emilia Căldăraru la *disciplina* Comunicare în limba română. În lecție s-au integrat și noțiuni istorice.

Secvența de învățare nr. 3: Istoria locală-proiecte educaționale comunitatea locală:

În această secvență s-au desfășurat trei proiecte:

1. *Comuna mea-Prin fereastra timpului*
2. *Nestemate din tezaurul local*
3. *Să ne cinstim eroii!*

Elevii, împărțiți în 5 grupe desfășoară activități de cunoaștere a comunității locale, cu tradițiile și obiceiurile sale. Fiecare grupă a avut o temă de investigat: „Așezarea geografică a comunei -Relieful”, „Personalități ale locului”, „Tradiții și obiceiuri din zonă”, „Monumente istorice”

Elevii dezbate în grupă proiectul lor, stabilesc lista de materiale, se pun de acord asupra procedurii (modul de adunare al informațiilor) și își repartizează munca în cadrul grupei.

Observație: este necesar ca profesorul să verifice dacă elevii înțeleg ce au de făcut.

Competențe specifice-istorie

1.2. Localizarea în spațiu a evenimentelor istorice

2.3. Identificarea, pe baza surselor, a cauzelor, a consecințelor și a elementelor care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp

PROIECT ȘCOLAR EDUCAȚIONAL

„COMUNA MEA -PRIN FEREAȘTRA TIMPULUI”

„Omul totdeauna , înainte de neam și-a iubit familia, înainte de lume și-a iubit neamul și partea sa de pământ , fie mare , fie mică, în care părinții săi au trăit și s-au îngropat, în care el s-a născut, a petrecut dulcii ani ai copilăriei , a simțit cea dintâi bucurie și cea dintâi durere .” Mihail Kogălniceanu

Argument:

Primul pas în cunoașterea orizontului local este făcut de copii încă de la grădiniță, prin intermediul activităților de cunoaștere mediului. În școală, în cadrul unor proiecte educaționale începând cu clasa pregătitoare și continuând cu clasele următoare prin inserarea unor elemente de istorie și geografie locală, elevii își completează cunoștințele despre localitatea natală, învață să raporteze orizontul local la cel județean și la cel al țării, cunoștințe completate ulterior prin studiul unor discipline ca științele naturii, istorie, geografie. În cadrul unor proiecte educaționale, activități extrașcolare dar și la orele de comunicare în limba română și matematică și explorarea mediului, elevii intră în contact cu aspecte privind personalități care s-au născut și au creat în comună. Ca învățători, avem menirea de a implica elevii în activități de cunoaștere a specificului istoric, geografic și cultural al localității natale, pentru a le dezvolta sentimente de dragoste și respect pentru locul natal. Elevii pot analiza monografiile satelor din comună, vor consulta diverse materiale scrise despre localitatea natală, vor realiza interviuri cu bătrânii satului.

Prin proiectul „Comuna mea- Prin fereaștra timpului”, încercăm să ajungem la sufletele micilor școlari, sensibilizându-i prin activități desfășurate în diferite locații ale comunei. Acesta își propune, prin specificul lui, să îi apropie pe elevii de satul lor dar și să le îmbogățească cunoștințele legate de viața satului de altădată.

Scopul proiectului: realizarea unor activități școlare și extrașcolare în instituții, orizont local pentru a cunoaște bogăția istorică, spirituală a comunei, oameni de seamă și locuri care se cercetate.

Obiective specifice:

- să cunoască elementele specifice(naturale, istorice,culturale) ale comunei;
- să participe cu interes și plăcere la activitățile desfășurate;

- să se implice activ în derularea proiectului, prin desfășurarea unor activități cu caracter practic-aplicativ și creativ ;
- să aplice cunoștințele despre așezare, vecini, forme de relief, localizând pe harta României județul Cluj, reședința de județ, comuna precizând forma de relief, vecinii comunei ;
- să folosească vocabularul specific disciplinei precizând cel puțin trei asemănări și deosebiri între două așezări umane prezentate, descriind clădiri importante din localitatea natală,
- să compună, în mod original și personal, construcții din comună (biserica, Postul de Poliție, primăria, dispensarul etc.)
- să-și dezvolte spiritul de echipă și să colaboreze eficient în cadrul grupului;
- să manifeste dragoste și prețuire față de localitatea natală.
- să se mobilizeze pentru a desfășura cu elevii activitățile propuse;
- să coreleze activitățile cu obiectivele curriculum-ului;
- să folosească metode noi, interactive, în stimularea și motivarea elevilor pentru a participa la activitățile propuse.
- antrenarea părinților în activitățile extracurriculare desfășurate cu elevii;
- implicarea factorilor locali (primărie,) în desfășurarea proiectului.

Durata: noiembrie 2017- martie 2018

Colaboratori: Biblioteca școlii

Discipline implicate: istorie, matematică și explorarea mediului, geografie, dezvoltare personală, comunicare în limba română.

Ținte strategice și de perspectivă :

1. Ridicarea prestigiului școlii prin realizarea unor activități de cunoaștere a localității;
2. Sensibilizarea opiniei publice asupra problemelor privind respectarea și păstrarea specificului istoric și cultural al localității;
3. Însușirea unor cunoștințe despre personalitățile comunei;
4. Dezvoltarea resurselor educaționale, a activităților de predare-învățare, prin crearea și dezvoltarea oportunităților de participare activă la acțiunile de cunoaștere a localității natale;
5. Respectarea caracterului voluntar, opțional al proiectului;
6. Implicarea elevilor în proiectul „Comuna mea-Prin fereastra timpului” și în anii următori.

Resurse :

- a) *procedurale:* explicația, conversația, învățarea prin descoperire,
- b) *umane:* elevii clasei a II-a; cadre didactice, bibliotecară; conducerea școlii, director educativ; părinți ai elevilor.
- c) *materiale:* monografiile ale satelor din comună, aparate foto, CD-uri, cărți, harta fizică și harta administrativă a României, Atlasul geografic, imagini ale unor clădiri importante , imagini, ziare, reviste, portofolii, diplome, etc.;

Activități propuse:

1. Faza de documentare – stabilirea scopului, a obiectivelor, organizarea proiectului;
2. Activități în biblioteca școlii, în sala de clasă: studierea monografiilor satelor din comună; vizionarea de ppt cu titlul Comuna mea, Personalități; construirea unor axe cronologice; jocuri didactice-Puzzle: „Imagini din comuna mea”
3. Vizită de documentare la Primăria comunei, biserici, monumente, studierea construcțiilor;
4. Drumetie în orizontul local
5. Realizarea unor fotomontaje –panouri „Comuna mea”, etc
6. Realizarea portofoliilor pe grupe de elevi
7. Organizarea unei expoziții cu lucrări ale elevilor realizate în cadrul proiectului.

Evaluarea proiectului: -participarea la activități comune cu alte clase; sondaje de opinie, dezbateri; activități practice de realizare a unor fotomontaje, expoziții cu materialele adunate; vizite la instituții și case vechi din localitate; realizarea unui CD cu momentele importante ale proiectului; mediatizarea activităților în revista școlii.

Observații: În urma desfășurării proiectului, s-au observat următoarele aspecte:

- îmbogățirea cunoștințelor elevilor despre localitatea și comuna natală;
- cunoașterea instituțiilor din localitate;
- dezvoltarea simțului estetic și a sentimentelor patriotice;
- stimularea cooperării la nivelul relațiilor interpersonale stabilite între participanți (elevi, cadre didactice, parteneri) pe de o parte și la nivel de instituții pe de altă parte.

2. Tradiții și obiceiuri românești din comună

-PROIECT EDUCAȚIONAL“Nestemate din tezaurul local”

-stabilirea materialelor necesare și a modului de lucru din cadrul proiectului Nestemate din tezaurul local

Motto

„Când tradiția vorbește, vocile tuturor zeilor par a fi adormite în armonia raiului.”

(W. Shakespeare)

Argument: Pentru cei ce le privesc din afară, tradițiile și obiceiurile sunt manifestări păstorești-mari spectacole, dar dincolo de acestea înglobează acele înțelesuri profunde asupra relațiilor omului cu natura, a relațiilor interumane, a raportului acestuia cu viața socială.

Proiectul Educațional “*Nestemate din tezaurul local*” își propune să fie o piatră de temelie ce va fi pusă la baza spiritualității românești, acum, în această epocă în care tinerii se depărtează de valorile lăsate de înaintașii noștri, când influența mass-mediei promovează în rândul tinerilor împrumuturi din diverse culturi. Pentru formarea lor, copiii au nevoie să se adape de la izvoarele inepuizabile ale rădăcinilor noastre: cultură, tradiții, obiceiuri. Cultivarea respectului pentru valorile poporului nostru revine școlii, cadrelor didactice, preoților, oamenilor de cultură, tuturor celor care nu au uitat că sunt români.

Prin acest proiect ne-am propus să valorizăm tradițiile și obiceiurile poporului nostru deoarece tradiția reprezintă ansamblul de datini, obiceiuri, credințe care se statornicesc în cadrul unor grupuri sociale și care se transmit din generație în generație. Obiceiul este o deprindere consacrată comună unui popor sau unei comunități. Este o manifestare spirituală inedită și originală care nu este la fel pe întreg cuprinsul țării.

Așa cum orice prunc, prin fenomenul nașterii, capătă o identitate și dobândește o informație genetică de care nu se poate detașa niciodată, nici această cultură tradițională nu-și poate pierde identitatea și nici valoarea de document a informațiilor transmise de la o generație la alta. Tradițiile noastre, moștenite din moși-strămoși, dorim să fie preluate și transmise următoarelor generații, pentru a sădi în inimile copiilor dragostea pentru frumos și autentic, armonie, grație, ritm. Dorim să învățăm elevii să aprecieze frumusețea portului popular, a dansului și cântecului românesc, a meșteșugurilor tradiționale atât de mult apreciate în țară cât și în afara ei. De aceea am considerat oportun acest proiect educațional în vederea evidențierii valorilor, tradițiilor și obiceiurilor românești, prin care cultivăm de la cea mai fragedă vârstă sentimentul de apartenență, de iubire și dragoste pentru rădăcinile și valorile poporului român. O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor populare și a obiceiurilor românești o constituie și acest proiect care reprezintă un izvor de bucurie și satisfacție care creează copiilor o stare de bună dispoziție favorabilă atât dezvoltării psihice, fizice cât și estetice. Elevii sunt dornici să se implice în astfel de activități în care să se simtă importanți, să știe că activitățile lor contribuie la păstrarea și prețuirea acestor comori inestimabile ce definesc un popor făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului.

Proiectul *Nestemate din tezaurul local* - Tradiții și obiceiuri românești locale, inițiat de noi, este o poartă deschisă de transmitere și de perpetuare a tezaurului nostru folcloric în rândul elevilor din ciclul primar. Localitate din zona de deal, cu oameni liberi, harnici și cu minte sănătoasă, comuna noastră, a avut și are, din timpuri străvechi, o sobrietate remarcabilă, o viață spirituală bogată. Locuitorii știu să primească cu dăruire pe cei care vor să pășească pe aceste plaiuri binecuvântate de Dumnezeu. Acest proiect va avea loc și în cinstea tradițiilor de sărbători locale și naționale religioase ale românilor (Nașterea Domnului- Crăciunul, 1 Martie, Învierea

Domnului- Paștele)- un prilej de bucurie pentru toți românii. Participarea la acest proiect le stimulează aptitudinile, abilitățile și imaginația creatoare și le stimulează simțul estetic, gustul pentru frumos.

Valori și atitudini vizate în cadrul proiectului:

- Coerență și rigoare în gândire și acțiune
- Gândire critică și flexibilă
- Relaționarea pozitivă cu ceilalți Respectarea drepturilor fundamentale ale omului
- Antrenarea gândirii prospective prin înțelegerea rolului istoriei în viața prezentă și ca factor de predicție a schimbărilor
- Acceptarea reprezentărilor multiple asupra istoriei, culturii, vieții sociale
- Asumarea diversității etnice, sociale, religioase și culturale.

Scopul proiectului-dezvoltarea interesului pentru cunoașterea, păstrarea și transmiterea portului popular românesc, a tradițiilor și obiceiurilor specifice comunei noastre, dezvoltarea dragostei față de țară și de tot ce are valoros poporul nostru, păstrarea ființei naționale prin artă.

Viziunea-Cunoașterea și valorificarea obiceiurilor și tradițiilor românești locale prin respectarea, practicarea și transmiterea lor generațiilor actuale și viitoare.

Obiective specifice

- participarea cu interes la căutările izvoarelor folclorice și tradițiilor locale;
- dobândirea unor sentimente de dragoste și respect pentru tradițiile, obiceiurile și folclorul românesc din zonă;
- promovarea prin cântec, dans popular, șezătoare etc. frumusețea artei populare românești ca mijloc de cunoaștere, păstrare, prețuirea portului popular românesc, tradițiilor și obiceiurilor din această zonă a țării;
- educarea copiilor pentru cunoașterea, valorificarea și respectarea tradițiilor locale;
- dezvoltarea atașamentului tinerei generații față de valorile credinței străbune, ale istoriei și culturii locale;
- valorificarea tradițiilor legate de sărbătorile religioase;
- consolidarea colaborării între școală, familie, comunitate în scopul orientării și aprecierii a valorilor tradiționale locale.

Teme/Activități propuse în ordinea în care se vor desfășura:

- **"Să ne organizăm!"** - pregătirea lansării și implementării proiectului;
- **„Serbarea Pomului de Crăciun” -Organizarea unui spectacol**– colinde tradiționale locale și obiceiuri specifice sărbătorilor de iarnă;
- **Sărbătoare Învierii Domnului-Expoziție de ouă și produse decorative dedicate Sărbătorilor Pascale;**
- **Vizită la Muzeul Municipal Dej**– ”Prima lecție de istorie”- explicarea rolului muzeelor etnografice
- **„Urme de timp” - colectarea, recondiționarea obiectelor vechi** ce reflectă preocupările, îndeletnicirile de altădată a locuitorilor majoritari și etnici din comună;
-Organizarea unei expoziții în cadrul Muzeului clasei cu obiectele tradiționale locale colecționate de la locuitorii satului (prosoape țesute, mileuri, piese de costum popular, vase de lut, obiecte, unelte din gospodărie, etc.);

Resurse-materiale: topuri de hârtie xerox, acuarele, planșe, calculator, articole artisanale, lipici, imprimantă, poze de la activități etc; Auxiliar didactic: creații literare (scenete/ dramatizări/ poezii de sărbători la români)

-*financiare:* fonduri proprii, sponsorizări, donații

-*temporale:* decembrie 2017- aprilie 2018

Motivare: -cunoașterea valorilor fundamentale ale folclorului românesc;

-cunoașterea tradițiilor și obiceiurilor românești locale;

-păstrarea notei de autenticitate și originalitate a tradițiilor și obiceiurilor românești;

Grup țintă: Proiectul se adresează școlărilor din ciclul primar și indirect îndrumătorilor acestora, cadrelor didactice care organizează proiecte sau acțiuni extracurriculare cu teme legate de obiceiurile/ tradițiile noastre și nu în ultimul rând, părinților.

*Rezultate-*Rezultatele proiectului vor fi concretizate în acțiuni de cunoaștere și păstrare a tradițiilor românești, realizarea de expoziții, concursuri, comunicarea între elevi și cadrele didactice, schimburi de experiență, album cu lucrări

- Articol în revista școlii, ziare, Presentare Power Point
- Vor fi decernate diplome, cărți și diverse obiecte reprezentative pentru arta populară
- Ghid de bune practici: fotografiile ale lucrărilor pe tema proiectului

Monitorizare-Raportul specific fiecărei activități- Rezultate concrete din timpul activităților desfășurate vor fi depuse în portofoliu ce va cuprinde: concluzii și direcții de acțiune; realizarea unui album cu fotografiile de la activitățile proiectului; CD-uri.

Evaluare -Analiza produselor activităților realizate pe parcursul proiectului

Evaluarea inițială: analizează resursele existente față de obiectivele specifice;

Evaluare de parcurs: se desfășoară permanent, prin analiza fiecărei activități, pe măsură ce se implementează;

Evaluare intermediară: reflectă modul în care s-au derulat activitățile, conform obiectivelor, inclusiv utilizarea resurselor umane, materiale, financiare, de timp;

Evaluarea finală: reflectă modul în care au fost realizate obiectivele proiectului, încadrarea în termen, oferă concluzii cu privire la eficiența proiectului, diplome de premii și de participare.

*Diseminare-*pliante, afișe, invitații, actualizarea periodică a site-ului școlii, prezentarea proiectului în lectoratele cu părinții, comisii metodice, cercuri pedagogice, ca exemple de bune practici (revista școlii); Expoziție

*Valorizare-*Educarea elevilor în sensul prețuirii și respectării tradițiilor și obiceiurilor românești din comună. *Parteneri-*Comitetul Consultativ al Părinților al clasei

Sustenabilitate & durabilitate

❖ Sustenabilitatea proiectului este un element esențial privind progresul realizat în procesul de implementare. Principiul de lucru este constituirea unei verigi, a unei punți de legătură între membrii echipei pentru continuarea, îmbunătățirea, diversificarea și dezvoltarea proiectului pe viitor, publicarea de articole în presa locală, prezentarea proiectului în cadrul Consiliilor profesionale și a comisiilor metodice

❖ Posibilitatea continuării proiectului și în anul școlar 2018-2019

Observații -Impactul

Prin acest proiect s-au valorizat tradițiile și obiceiurile comunei în contextul actual socio-cultural, prin respectarea, practicarea și transmiterea acestora colegilor, s-au implicat și alți școlari- clasa a IV-a care au dorit să participe la derularea activităților în continuare înțelegând că tradiția și copilăria merg mână în mână. Tradițiile noastre, moștenite din moși-strămoși, dorim să fie preluate și transmise următoarelor generații, pentru a sădi în inimile copiilor dragostea pentru frumos și autentic, armonie, grație, ritm.

Dirijarea investigației- Elevii efectuează investigații întrebând bunicii, părinții, oameni ai locului despre temele propuse. Notează în fișe ce au făcut și determină informațiile pe care le vor consemna și modul în care o vor face.

Ședința de lucru: observarea și consemnarea obiceiurilor și tradițiilor cu ocazia Sărbătorilor de iarnă, Sărbători tradiționale, Sărbătorii Învierii Domnului -Expoziție de ouă și produse decorative dedicate Sărbătorilor Pascale;

Grupele de elevi observă obiceiurile și tradițiile locale pe o perioadă de aproximativ 4 luni notând observațiile și reflecțiile lor într-un tabel. Ei vor compara obiceiurile și tradițiile din trecut cu cele din prezent, vor realiza produse și obiecte decorative dar și serbări dedicate acestor sărbători. Elevii, împărțiți în 5 grupe, au de investigat despre *Obiceiuri și tradiții vechi și actuale* specifice localității din care fac parte.

Ședința de lucru –Urme de timp- colecționarea de obiecte vechi și inventarierea materialului adunat și conceperea unei prezentări, punerea în comun a ideilor esențiale, analiza datelor în cadrul expoziției din programul „Școala Altfel”, scriu observațiile și reflecțiile în caiet/jurnal. Sunt îndrumați să caute informații despre obiectele vechi și pe internet. Profesorul le va prezenta un film despre Tradiții și obiceiuri, portul popular specific zonei.

Ședința de lucru: Prezentarea rezultatelor din cadrul proiectului *Nestemate din istoria locală*

După studierea obiceiurilor și tradițiilor, elevii analizează datele notate în tabele, și notițele luate și într-o dezbateră colectivă pun în comun ceea ce au observat în timpul studiului: ei ajung la concluzia că din păcate unele tradiții și obiceiuri s-au pierdut de-a lungul timpului, dar și că unele s-au păstrat și este de datoria lor să continue perpetuarea lor. Ajung la concluzia că fiecare din noi poate contribui la păstrarea identității naționale.

3.Proiect Să ne cinstim eroii!-activitate desfășurată în 17 mai 2018

În data de 17 mai 2018 s-a desfășurat activitatea „Să ne cinstim Eroii!”, la care au participat și elevii clasei a II-a alături de alte clase și profesori ai școlii noastre. Activitatea a avut loc cu prilejul Zilei Eroilor. Istoria poporului român reprezintă o sursă inepuizabilă de înțelepciune, care ne oferă posibilitatea unei mai largi cunoașteri a experienței umane. *Erou – înseamnă o persoană care se distinge prin vitejie și curaj excepțional în războaie, prin abnegație deosebită în alte împrejurări grele ori în muncă.*

Obiectivele specifice ale activității au fost acelea de a familiariza elevii cu unele tradiții de prețuire a neamului și gleei strămoșești, cu evenimentele de luptă ale poporului pentru unitate națională, de a cunoaște eroi, fapte și evenimente deosebite din istoria României. Ziua Eroilor a fost marcată prin vizionarea unui prezentări a unor eroi-copii, rezolvarea unui rebus, participarea la slujba religioasă de la Monumentul Eroilor din centrul comunei, prin depunerea de flori și coroane de către elevi, profesori și oficialități.

Cel mai bun mod de a-i cinsti pe eroi este acela de a nu-i uita.

Scopul activității a fost acela a-i face pe tineri mai responsabili, respectuoși și solidari față de trecut, față de sacrificiile făcute de bunicii și străbunicii noștri. Să nu uităm când trecem pe lângă un mormânt al unui ostaș care s-a jertit pentru patrie, să fim recunoscători că au făcut-o pentru generațiile următoare, să vărsăm o lacrimă și să aprindem o lumânare pentru sufletul acelora care s-au sacrificat pentru un ideal, departe de casă și de cei dragi.

Secvența de învățare nr. 4: „Istoria- Comunitatea națională”

Ședința de lucru: Popoare de ieri și de astăzi: dacii și romanii (localizare, conducători, evenimente) și românii

În ceea ce privește acest conținut am optat pentru vizualizarea unui ppt. despre daci și romani, lecturarea unor povești și texte. Am citit și despre Decebal și despre Traian din cartea *Personalități care au marcat istoria românilor* apărută la editura Aquila Internațional, Oradea, după care am asamblat steagul de luptă al dacilor.

În paralel am studiat și poporul român: am localizat pe harta Europei țara noastră, hotarele între care trăiesc românii, am studiat și colorat formele de relief, am realizat pe grupe proiecte legate de Delta Dunării și Marea Neagră, am completat harta țării cu familia cuvântului român, și am completat o fișă de lucru despre români.

Captarea atenției la activitate s-a realizat prin poezia ghicitoare:

Cunosc o țară la Carpați/ Frumoasă cum e primăvara

Voi stați puțin și cugetați/ Și-apoi răspundeți care-i țara? (Alexandru Andrițoiu)

Apoi s-a vizionat filmulețul *Povestea ținutului românesc* și au răspuns la întrebările: *Ce sentimente ați trăit în timpul vizionării filmulețului? Despre ce este vorba în film?*

Dirijarea învățării s-a realizat prin rezolvarea unei fișe de lucru cu completarea unor spații lacunare.

Asigurarea retenției și a transferului activității s-a realizat prin colorarea formelor de relief –a hărții și activitatea s-a încheiat prin aprecieri la adresa realizării obiectivelor și activității.

Ședința de lucru –Ziua Națională a României- s-a desfășurat în perioada 27-29 noiembrie 2017 în carul *Proiectului educațional* „**ȘI NOI SUNTEM ROMÂNI !**” sub egida sintagmei: „*Lui IERI fiindu-i alături AZI, va crește un MĂINE frumos!*”,

ARGUMENT:

România, țara noastră, s-a făurit cu mari jertfe, cu viața a zeci și sute de mii de viteji. De aceea, Ziua Națională a României, aniversată în data de 1 Decembrie, este moment de readucere în memoria colectivă a luptei de veacuri a românilor pentru unitatea și integritatea națională. Poporul român a valorificat conjunctura internațională creată în urma primului război mondial și a știut să se afirme în contextul mișcării de eliberare a popoarelor și al victoriei principiului naționalităților în Europa. 1 Decembrie este Ziua Națională a României, dar și a noastră, a tuturor românilor. Ființa noastră este încărcată de sacrificiul depus de strămoșii noștri pentru a-și apăra țara. Micii școlari trebuie învățați că istoria neamului românesc este ea însăși o lecție de viață, voință și iubire! Călăuziți de aceste fapte am propus următorul proiect și credem în puterea acestuia de a uni și a călăuzi spirite. Dorim ca, prin modul în care abordăm tema „1 Decembrie”, Ziua Națională a României, să-i determinăm pe copii să înțeleagă semnificația acestei zile importante, prin povestiri istorice și activități interesante, să trezim copiilor sentimente de mândrie și prețuire a istoriei neamului românesc, să descopere valorile morale ale poporului: dragostea de țară, eroism, vitejie, bunătate.

SCOPUL:

- consolidarea și manifestarea sentimentului patriotic și îmbogățirea cunoștințelor istorice;
- formarea respectului generațiilor care vor veni față de idealurile morale și patriotice ale fiecărei societăți;
- înțelegerea faptului că Marea Unire din 1918 a fost și este unul dintre momentele cele mai importante pentru poporul nostru;
- stimularea expresivității prin interpretarea de poezii și cântece și exprimarea imaginației creatoare prin desene, postere, insigne aniversare și eseuri;

OBIECTIVE :

- să analizeze importanța istorică a zilei de 1 DECEMBRIE, mai ales pentru noi, ardelenii ;
- să investigheze acest mare eveniment cu ajutorul surselor istorice;
- să memoreze poezii și să învețe cântece specifice, dedicate ZILEI de 1 DECEMBRIE,
- să manifeste imaginația creatoare privind evenimentul aniversat în desene, pictură, postere , în confecționarea de insigne aniversare și stegulețe ;

RESURSE MATERIALE: internet; cărți de istorie și literatură din biblioteca școlară; imagini/ fotografii; aparat foto; stegulețe/ ecusoane; poezii, cântece; puzzle, rebusuri cu tematică istorică, diplome; hărți; laptop; videoproiector; xerox; panou de plută; coli pentru flipchart; cartoane colorate; planșe; hârtie glasată (roșie, galbenă, albastră) carioci; lipici; foarfeci; imagini din România de decupat; materiale PPT, rechizite.

RESURSE UMANE: elevi, părinți, învățători, profesori, comunitatea locală

RESURSE PROCEDURALE: brainstorming-ul, conversația, observația, demonstrația, învățarea prin descoperire, explicația, exercițiul, povestirea, jocul de rol, jocul didactic.

FORME DE ORGANIZARE: frontal, individual, pe grupe;

REZULTATE AȘTEPTATE:-implicarea activă a elevilor în procesul de derulare a proiectului; manifestarea sentimentului de dragoste de țară și a simțămintelor patriotice de către participanții direcți și indirecti;

MODALITĂȚI DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE -expoziție de postere și stegulețe, panou aniversar cu lucrările copiilor ; imagini surprinse în timpul derulării activităților, popularizare în presa locală.

Tabelul IV.3.2.1. Descrierea activităților propuse pentru proiectul „Și noi suntem români !”

Nr.crt.	Activitatea	Loc de desfășurare	Perioada
1.	-Pregătirea activităților, stabilirea planului de desfășurare a evenimentelor cu ocazia Zilei Naționale a României. -Repetarea poeziilor și a cântecelor pentru serbarea școlară. Confectionarea de decorațiuni, stegulețe.	Sala de clasă	-27 nov. 2017
2.	-Vizionarea unui ppt. despre evenimentul istoric de la 1 Decembrie 1918 și însemnătatea lui pentru istoria statului român; -Realizarea panourilor aniversare dedicate sărbătoririi Zilei Naționale a României	CDI Sala de clasă	-28 nov. 2017
3.	-MARCAREA FESTIVĂ A ZILEI NAȚIONALE A ROMÂNIEI-Recital de poezie și interpretare de cântece	Sala festivă	29 nov. 2017

Tot în cadrul acestui proiect la ora de dezvoltare personală s-a atins și tema *Simbolurile statului român*, o lecție de însușire de cunoștințe deși având în vedere că elevii au ceva cunoștințe legate de imnul țării, steagul, stemă, unele dintre acestea fiind expuse în fiecare sală de clasă, doar că nu știu că acestea sunt simboluri naționale.

Scopul fundamental al lecției a fost dezvoltarea capacității de a recunoaște și folosi termenii specifici disciplinelor sociale, de a identifica și analiza rolul simbolurilor statului român și lecția s-a realizat integrat. Pe parcursul lecției s-a dorit formarea următoarelor competențe specifice la disciplina istorie:

1.2. Aplicarea unor procedee simple de analiză a surselor pentru a identifica informații variate despre trecut

3.2. Utilizarea corectă a termenilor istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă

4.3. Manifestarea unei atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea

Valori și atitudini urmărite în cadrul lecției:

- Coerență și rigoare în gândire și acțiune Gândire critică și flexibilă
- Dezvoltarea atitudinilor pro-active în viața personală și cea socială
- Antrenarea gândirii prospective prin înțelegerea rolului istoriei în viața prezentă și ca factor de predicție a schimbărilor
- Acceptarea reprezentărilor multiple asupra istoriei, culturii, vieții sociale

Lecția a avut ca obiective operaționale:

O₁- să identifice simbolurile statului român: Drapelul României, Ziua Națională, Imnul Național, Stema și sigiliul țării utilizând materialele puse la dispoziție;

O₂- să analizeze rolul acestor simboluri și evoluția lor istorică cu ajutorul explicațiilor;

O₃- să identifice modalitățile de formare a atașamentului față de patrie prin utilizarea simbolurilor statului român;

O₄- să-și expună propriile păreri în legătură cu simbolurile statului român învățate.

Strategii didactice:

Metode și procedee: conversația, jocul didactic, explicația, dezbateră, descrierea, turul galeriei

Mijloace de învățământ: fișe, planșe, carioci, laptop

Forme de organizare: frontal, individual, pe echipe

Ședința de lucru – Ziua Principatelor Unite s-a desfășurat în perioada 21-23 ianuarie 2018 în carul Proiectului educațional *HAI SĂ DĂM MÂNĂ CU MÂNĂ* :

PROIECT EDUCAȚIONAL

HAI SĂ DĂM MÂNĂ CU MÂNĂ

„Unitatea Națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari. Pentru dânsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră”.

Nicolae Bălcescu

MOTTO : « „Atâta timp câtțara aceasta va avea istorie, cea mai frumoasă pagină a ei va fi cea a lui Alexandru Ioan I!”

(M. Kogălniceanu)

Argument : În urmă cu 159 de ani, aspirația unității naționale vibra în întreg spațiul românesc, ca o poruncă a istoriei noastre zbuciumate, ca un îndemn ce venea din sentimentul viu al unității noastre de obârșie și de limbă, de cultură și istorie, din conștiința națională de expresie modernă, făurită pe temeiul legăturilor culturale și politico-economice statornicite de-a lungul veacurilor între cele trei state românești -**UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE**- unul dintre cele mai mari evenimente ce a avut loc în istoria neamului românesc, unire ce s-a înfăptuit sub conducerea lui **ALEXANDRU IOAN CUZA la 24 IANUARIE 1859.**

Prin derularea proiectului educațional „*Hai să dăm mână cu mână!*” se urmărește implicarea elevilor în diverse manifestări dedicate marcării importantului moment aniversar.

Deși domnia lui Cuza a fost scurtă, doar 7 ani, realizările sale au fost semnificative, reformele contribuind la modernizarea țării. Vasile Alecsandri, Dumitru Almaș, Ion Creangă sunt unii dintre poeții și scriitorii români care au închinat numeroase pagini acestui mare eveniment: **UNIREA**. Noi, cadrele didactice suntem datori să facem cunoscute elevilor operele lor, deoarece cu ajutorul acestora vom reuși cu mai multă ușurință să le trezim în suflet sentimente înălțătoare de dragoste și prețuire a valorilor patriotice. Elevii trebuie să cinstească și să fie mândri de pagina de istorie a poporului român, pagină scrisă de **ALEXANDRU IOAN CUZA** .

„Cât or fi români pe lume/ Cât va fi pe cer un soare

A lui Cuza mare nume /Să fiți siguri că nu moare.” (Vasile Alecsandri)

Scopul :

-dezvoltarea și consolidarea sentimentului patriotic și dezvoltarea valorilor fundamentale ale istoriei și culturii naționale;

- îmbogățirea cunoștințelor istorice și familiarizarea elevilor cu fapte din trecutul țării;

- stimularea creativității și a expresivității prin desfășurarea unor programe artistice, expoziții cu lucrări, concursuri, desene, colaje ;

-cinstirea memoriei personalităților politice care au înfăptuit Unirea Principatelor Române, dar și a generațiilor anonime contemporane acestora, care le-au susținut „*încuget și simțire*“.

Obiective :

-să precizeze importanța istorică/ semnificația zilei de 24 ianuarie pe baza cunoștințelor acumulate pe parcursul proiectului;

-să povestească oral legende și povestirile istorice audiate/citite în timpul proiectului;

-să-și stimuleze creativitatea prin transpunerea în desen, pictură, colaje a marelui eveniment utilizând materialele puse la dispoziție;

-să interpreteze corect cântecul Hora Unirii în timpul dansului popular;

- să reproducă poezii dedicate UNIRII folosind materialele date;

Grup țintă: elevii clasei a II-a *Locul desfășurării:* sala de clasă, biblioteca școlii,

Perioada de desfășurare: 21-23 ianuarie 2018

Beneficiari: -directi: elevii-indirecti: părinții, cadrele didactice

*Resurse procedurale:*brainstorming-ul,conversația,observația, demonstrația, învățarea prin descoperire, explicația, exercițiul, povestirea, *jocul de rol, jocul didactic.*

*Resurse materiale:*videoproiector, CD player, CD-uri, cartoane colorate, markere, cărți despre unire, coli, instrumente de scris, acuarele, diplome, ecusoane;

Rezultate așteptate: implicarea activă a elevilor în activitățile desfășurate, evidențierea eficienței activităților extracurriculare

Evaluare:-realizarea unui CD cu activitățile desfășurate; -aprecieri verbale, portofoliul.

-realizarea de desene, colaje;expunerea desenelor, a colajelorși a creațiilor literare ;

Tabelul IV.3.3.Descrierea Activităților desfășurate în cadrul proiectului,„Hai să dăm mână cu mână! ”

Nr.	Activitatea	Locul desfășurării	Data
1	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea proiectului; • Stabilirea activităților și sarcinilor ; • Prezentarea unui material informativ despre importanța zilei de 24 ianuarie 	Sala de clasă	17 ian 2018
2	<p><i>Între istorie și legendă</i> Audierea/lecturarea/dramatizarea unor legende/ povestiri istorice care prezintă aspecte inspirate de marele eveniment:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „<i>Moș Ion Roată și Vodă Cuza</i>” de Ion Creangă; • „<i>Moș Ion Roată și Unirea</i>” de Ion Creangă • „<i>Hora Unirii</i>”de V.Alecsandri etc; • „<i>Unirea</i>”de Virgil Carianopol, • „<i>Toți românii cântă „HORA UNIRII</i>”de Dumitru Almaș etc; 	Biblioteca clasei	22 ian 2018
3	<p><i>Hai să dăm mână cu mână!</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • repetarea cântecului și a pașilor de horă,„<i>Hora Unirii</i>”de V Alecsandri etc; 	Sala de clasă	23 ian 2018
4	<p><i>Unirea văzută prin ochi de copil</i></p> <p>-realizarea unor creații plastice inspirate de evenimentele și imaginile prezentate;</p>	Sala de clasă	22 ian 2018

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Recitarea poeziei „Alexandru Ioan Cuza” Victor I</i> ➤ <i>Joc de rol „Moș Ion Roată și Vodă Cuza”</i> ➤ <i>Evaluarea compoziției plastice</i> ➤ <i>„HORA UNIRII”</i> <p>-confeccionarea insinelor omagiale, de drapele, portrete, desene, obiecte decorative specifice evenimentului.</p>		
5	<p>Suntem împreună la bine și la rău!-Semnificații istorice</p> <p>-expoziție cu lucrările realizate, acordarea de diplome și premii</p> <p>-dansul “Hora Unirii”</p>	Sala de festivități	23 ian 2018

Ședința de lucru –Epoci, evenimente și personalități la Disciplina: Comunicare în limba română **Subiectul:**Legende și scrieri istorice despre marii domnitori.

Scopurile lecției: formarea și dezvoltarea deprinderilor de citire corectă, conștientă și expresivă;

- ✓ consolidarea abilităților de comunicare și exercitarea limbajului istoric însușit;
- ✓ Transmiterea de cunoștințe referitoare la scrieri care ne vorbesc despre oamenii și evenimentele din trecut
- ✓ cultivarea sentimentului de mândrie națională, de admirație pentru faptele de vitejie ale strămoșilor noștri.

Forma de realizare: activitate integrată

Tipul lecției: însușire de noi cunoștințe

Discipline integrate: Istorie, Comunicare în limba română, Arte vizuale și abilități practice

Secvența de învățare: Cultură și patrimoniu - Locuri istorice din comunitate: Castele din România –Se știe că elevii de clasa a II-a sunt încă fascinați de povești cu regi și regine. Acum a venit momentul să aflăm în ce fel de case au trăit domnitorii, regii și reginele despre care am discutat anterior. Pentru acest lucru am planificat o activitate integrată, desfășurată pe parcursul a două ore de arte vizuale și abilități practice cu titlul *Castele*.

Scopul lecției: -formarea și dezvoltarea deprinderilor de citire corectă, conștientă și expresivă; consolidarea abilităților de comunicare;

-înțelegerea importanței diferitelor monumente pentru istoria omenirii;

-descoperirea unor informații istorice despre castele prin studierea unor izvoare istorice;

-dezvoltarea interesului pentru istorie și a sentimentelor patriotice;

-Dezvoltarea priceperilor și deprinderilor de a decupa hârtia după contur, de asamblare și de lipire a elementelor pentru obținerea lucrării colective

Forma de realizare: activitate integrată

Tipul lecției: I oră -însușire de noi cunoștințe

a II-a oră-formare și consolidare de priceperi și deprinderi

Discipline integrate: *Matematică și explorarea mediului, Comunicare în limba română*

Istorie, Dezvoltare personală

IV.3.3.ETAPA POSTEXPERIMENTALĂ. POSTTESTUL

În această etapă am urmărit stabilirea nivelului rezultatelor obținute de elevii clasei la testul final și nivelul dezvoltării competențelor necesare elevului secolului XXI.

Se face o analiză și **asupra procesului de predare-învățare**, a etapelor parcurse în timpul activităților și modul în care au reușit să realizeze ceea ce și-au propus. Se aplică testul final.

a) Obiectivele posttestului:

-Înregistrarea rezultatelor.

-Dezvoltarea formativă a personalității elevilor.

-Identificarea nivelului de operare cu competențe transversale

b) Desfășurarea posttestului

În desfășurarea posttestului s-a aplicat un test de evaluare finală, s-au analizat activitățile desfășurate pe parcursul anului și s-a propus continuarea acestora sau implicarea în altele noi în anul viitor.

IV.4. Analiza, prelucrarea și interpretarea datelor obținute

În cele ce urmează voi prezenta analiza rezultatelor obținute în urma intervenției formative în studiul Istoriei.

Am desfășurat cercetarea pedagogică pe un eșantion experimental constituit din 25 elevi de la Școala Gimnazială „Iuliu Hațieganu” Panceu, județul Cluj. Am ales acest nivel de școlaritate întrucât la această vârstă elevii au formate deja deprinderile intelectuale de comunicare orală și scrisă și, de asemenea au deprinderi de realizare a anumitor lucrări practice. Cercetarea am desfășurat-o pe parcursul semestrului I și o parte semnificativă din semestrul II al anului școlar 2017-2018.

În vederea confirmării sau infirmării ipotezei de cercetare am elaborat un demers instructiv-educativ de lungă durată menit să dezvolte competențele elevilor pentru realizarea de investigații cu rol formativ în domeniul istoriei pentru însușirea noțiunilor teoretice prevăzute în programa școlară precum și dobândirea unor competențe și deprinderi formative de învățare a istoriei manifestate în atitudini și valori necesare dezvoltării personalității. Acest demers instructiv-educativ a cuprins atât activități practice, cât și activități de scriere, citire, desen, activități matematice și de dezvoltare personal, muzică și mișcare. Sistemul de activități de învățare a fost elaborat în conformitate cu programa școlară și adaptat particularităților de vârstă. Am urmărit măsura în care s-au atins scopul și obiectivele demersului propus, toate presupunând dificultăți de grad mediu.

Prin testul de evaluare inițială aplicat clasei la începutul procesului de cercetare, am urmărit nivelul cunoștințelor teoretice referitor la noțiuni istorice precum și competențele lor în realizarea unor conexiuni dintre activități desfășurate anterior și noțiuni istorice.

Astfel, distribuția calificativelor la **testul de evaluare inițială** la eșantionul experimental este următoarea:

La testarea inițială, predomină calificativul suficient (40%), calificativele foarte bine (15%) și bine (15%)-fiind într-un procent mult mai mic, iar calificativul insuficient este într-un procent destul ridicat (30%).

După cum se poate observa și după numărul calificativelor obținute de elevii eșantionului experimental la testul final avem: un număr de 3 calificative de Foarte bine și un număr de 3 calificative de Bine, un număr mare de calificative de Suficient-8 și calificative de insuficient au fost 6.

După aplicarea testului inițial s-a trecut la intervenția formativă propriu-zisă. Astfel, am desfășurat demersul instructiv-educativ prezentat în subcapitolul IV.3.3. Acest demers s-a desfășurat în mai multe secvențe de învățare descrise mai sus.

Efectele intervenției formative au fost dovedite prin rezultatele bune și chiar foarte bune obținute de elevii clasei experimentale la testul de evaluare finală, în comparație cu cele obținute la testul inițial.

Distribuția calificativelor la **testul de evaluare finală** la eșantionul experimental. Se constată că în urma intervenției formative, rezultatele obținute de elevii eșantionului experimental la testul final sunt foarte bune (42,10%) și bune (31,57%), un mic procent având rezultate satisfăcătoare (15,78%) și calificative de insuficient (10,52%).

Se constată că în urma intervenției formative, rezultatele obținute de elevii eșantionului experimental la testul final sunt: un număr de 8 calificative de Foarte bine și un număr de 6 calificative de Bine, un mic număr de calificative de Suficient-3 și calificative de insuficient au fost 2.

Din analiza diagramelor reiese cu evidență că rezultatele obținute la testul final de elevii clasei experimentale sunt mult mai bune. Se poate observa că în urma intervenției formative rezultatele elevilor din clasă au crescut semnificativ. Astfel procentul calificativelor de foarte bine a crescut cu 21,10%, a calificativelor de bine, cu 16,57%, a celor de suficient au scăzut cu 24,22%, și a celor de insuficient au scăzut cu 19,48%.

Studierea atentă a rezultatelor obținute de elevi indică evoluția ascendentă a subiecților, ceea ce duce la concluzia că elevii sunt mai implicați în învățare atunci când se implică activ, descoperă, cooperează, dezbate și pun în comun idei pentru a găsi răspunsuri la întrebările ce îi frământă. Prin implicarea elevilor în activități de învățare cu caracter istoric de tip formativ și interogativ la istorie, se constată creșterea nivelului rezultatelor elevilor.

Am comparat rezultatele obținute de elevii clasei la itemii testului inițial și final, în care am vizat formarea competențelor transversale cu rol major în dezvoltarea personalității elevilor și am constatat că la testul final elevii au reușit să aplice într-un mare procent ce au învățat la clasă: au citit cu mai mare atenție cerințele, s-au străduit să ofere răspunsuri mai clare la itemii cu răspuns deschis, mai ales la întrebările care au vizat informații legate de comunitatea din care fac parte. Acest lucru s-a datorat implicării active, maturității de care au dat dovadă din timpul investigațiilor propuse.

Competențe vizate conform programei de Istorie au fost realizate iar rezultatele obținute de elevii eșantionului experimental validează ipoteza de la care s-a pornit și anume că dacă elevii din ciclul primar sunt implicați sistematic în situații de învățare a istoriei cu rol formativ atunci se contribuie semnificativ la dezvoltarea accelerată a personalității lor.

V.CONCLUZII

V.1.CONCLUZII PRIVIND CERCETAREA PEDAGOGICĂ

Cercetarea pedagogică realizată aduce în prim plan experimentul realizat în vederea stabilirii importanței familiarizării elevilor cu noțiunile istorice de la vârste cât mai fragede. Pornind de la ipoteza de lucru, s-a elaborat strategia cercetării, s-a întreprins demersul investigativ și pe baza metodelor specifice s-au interpretat rezultatele obținute.

Ipoteza cercetării s-a dovedit a fi validată deoarece a crescut gradul de dezvoltare a personalității elevilor iar rezultatele elevilor la disciplina Istorie au crescut la eșantionul experimental la care s-a intervenit formativ. Prin intermediul unui demers instructiv-educativ adecvat s-a reușit atingerea unor obiective care privesc informațiile teoretice și, în același timp, formarea unor competențe și abilități necesare dezvoltării personalității școlarului mic cu toate componentele sale: cognitivă (nivelul rezultatelor au crescut), componentă comportamentală și componenta emoțională. Pe parcursul cercetării didactice, elevii au fost puși în situația de a învăța anumite noțiuni, dar și de a face investigații privind realitățile istorice locale, dezvoltându-și astfel capacitățile intelectuale, afectiv-atitudinale și psihomotrice. S-a avut în vedere integrarea unor activități specifice altor discipline (comunicare în literatura română, arte vizuale și abilități practice, matematică și explorarea mediului, dezvoltare personal, muzică și mișcare). S-a urmărit, de asemenea, nivelul de înțelegere a unor noțiuni istorice de către elevi, înțelegerea demersului de investigare și capacitatea elevilor de a crea diverse produse ale activității.

În urma cercetării pedagogice s-a ajuns la următoarele **concluzii**:

1. ipoteza de cercetare a fost validată, este dovedită de nivelul cunoștințelor intelectuale obținute de elevii clasei la testul final;
2. scopul și obiectivele cercetării pedagogice au fost atinse.

Alte constatări privind demersul instructiv vizat:

1. în timpul investigațiilor cu scop istoric, elevii depun efort personal pentru a găsi răspunsuri la întrebări orientate științific dezvoltându-se componenta cognitivă a personalității;
2. elevii pot înțelege că a învăța la istorie nu înseamnă doar a prelua adevăruri istorice gata formulate de oamenii istorici, ci și a descoperi modul în care s-a ajuns la acele formulări;
3. studierea istoriei presupune și organizarea activităților în echipe, ceea ce reprezintă un mare avantaj pentru că elevii se cunosc mai bine, se ajută reciproc, învață unii de la alții, învață să respecte opinia celorlalți și învățând prin cooperare ajung la rezultate foarte bune. Astfel competența a învăța să trăim împreună cu ceilalți se manifestă în relațiile noastre cu ceilalți, cu comunitatea în care trăim, cu mediul și cu noi înșine dezvoltându-se astfel componenta comportamentală a personalității.
4. deprinderile de a studia istoria de către elevi se formează în timp și este nevoie ca astfel de demersuri să fie aplicate frecvent la disciplina Istorie;
5. stimularea multi-senzorială și folosirea multimedia în timpul studiului determină activizarea tuturor elevilor;
6. studierea istoriei este un demers complex care presupune ca profesorul să dețină cunoștințe științifice temeinice, dar și cunoașterea strategiilor potrivite pentru realizarea unui astfel de demers;
7. în timpul studiului pot apărea probleme în legătură cu gestionarea sălii de clasă, cu procurarea materialelor și echipamentelor;
8. profesorul poate avea îngrijorări cu privire la asimilarea noțiunilor teoretice, a informațiilor specifice disciplinei.
9. în timpul activităților prin emoțiile create, prin buna gestionare a lor și autocontrolul s-a dezvoltat și componenta emoțională a personalității elevului.

10. copiii și-au alcătuit un portofoliu în care au adunat informații, ulterior acestea transformându-se la rândul lor în izvoare istorice. Fiind întrebați „*la ce i-au ajutat aceste izvoare*”, ei au răspuns: „*Am descoperit, am înțeles însușirile strămoșilor noștri ce au contribuit la formarea și continuitatea poporului nostru.*” și că țara nu se servește cu „*declarații de dragoste, ci cu fapte și la nevoie cu jertfă.*”

Cadrele didactice trebuie să pregătească și să ajute elevii în efectuarea de investigații cu caracter istoric, de planuri, să descrie sensul procesului, să reducă eventuale confuzii prin pactici de modelare. Este important ca profesorii să renunțe la rolurile lor tradiționale în sala de clasă și să preia firesc noi roluri, legate de predarea și învățarea prin descoperire.

V.2. CONCLUZII GENERALE

Conceptul de predare- învățare activă a noțiunilor cu caracter istoric sub diferite forme a fost promovat în multe țări din lume ca o pedagogie de îmbunătățire a modului de învățare a istoriei.

Importanța formativă a studiului istoriei a fost subiectul a numeroase practici, articole, fiind cercetată în ghiduri, cărți, reviste de specialitate, tocmai datorită valențelor sale educative cu rol în dezvoltarea tuturor componentelor personalității elevilor.

Rolul profesorului în acest concept este de organizator, îndrumător, în timp ce elevul trebuie lăsat să-și exprime opinia, să acționeze, să-i fie stimulată curiozitatea, voința și creativitatea. Pe lângă noțiunile și reprezentările istorice, se formează, la elevi, conștiința și conduita patriotic (componenta comportamentală). În acest sens este hotărâtor rolul învățătorului, exemplul său personal, personalitatea lui, care constituie un model pentru micii școlari. Dascălul trebuie să fie un bun patriot, să pună suflet în pregătirea și formarea tinerei generații, cetățenii de mâine ai societății românești. Folosindu-se de mijloace adecvate precum videoproiectoarele, lecturile tematice, fișele de lucru, scurte momente artistice cu dramatizări tematice, elevii pot asimila informațiile mult mai ușor, pot deveni interesați de istorie ca obiect de studiu și pot intenționa să devină ei înșiși continuatori ai investigațiilor istorice. Competențe transversale atinse în cadrul acestui demers – semnifică capacitățile care transcend specializarea evaluării politicilor și programelor publice și care au o natură transdisciplinară: abilități de lucru în echipă, abilități de comunicare orală și scrisă, respectarea și dezvoltarea valorilor și eticii profesionale, utilizare IT, rezolvarea de probleme și luarea deciziilor, recunoașterea și respectul diversității și multiculturalității, autonomia învățării, inițiativă și spirit antreprenorial, deschidere către învățarea pe tot parcursul vieții cu alte cuvinte a învăța să înveți, a învăța să știi, a învăța să fii, a învăța să faci, a învăța să trăiești împreună cu ceilalți.

Dintre toate aspectele formării personalității, cel privitor la atitudinea morală și civică ocupă un loc central deoarece pentru că pe această atitudine se grefează întreg comportamentul individului. În al doilea rând, pentru că această atitudine sau acest tip de comportament este un indicator al concordanței sale cu normele morale și juridice ale comunității în care trăiește persoana respectivă și la care se raportează, în general, statutul său social și chiar cel profesional.

Prin intermediul studiului istoriei este stimulată capacitatea de a observa, de a înțelege și conexe informațiile științifice, adevărurile istorice, de a prelucra aceste informații pentru a oferi răspunsuri practice la situații de viață.

Demersul instructiv educativ propus oferă posibilitatea de a integra resursele materiale și spirituale ale comunității locale și naționale cu resursele audiovizuale și new-media pentru a stimula curiozitatea firească a elevilor pentru istorie.

Studiile subliniază rolul primordial pe care îl are stabilirea unei legături pozitive cu istoria încă de la vârsta preșcolară prin intermediul unor activități de învățare cât mai diversificate și atractive.

Istoria, știință complexă, prin conținutul său contribuie la formarea reprezentărilor și noțiunilor istorice, la procesul structurării gradate a atitudinii și comportamentului patriotic, educându-i pe copii în spiritul dragostei față de patrie și față de omenire, al respectului pentru pildele de eroism ale înaintașilor noștri, pentru valorile materiale și spirituale ale poporului din care facem parte. Datorită importanței sale, această disciplină trebuie să stea în atenția fiecărui învățător, care trebuie să le dezvăluie elevilor adevărata istorie a patriei noastre.

Ideea de bază care trebuie să călăuzească activitatea învățătorului în proiectarea și realizarea predării-învățării istoriei este aceea că însușirea conținutului acestui obiect de către elevii din ciclul primar este condiționată în mod hotărâtor de felul în care se formează reprezentările și noțiunile de istorie. Noțiunile reprezintă „cărămizile”, iar operațiile cu ele „liantul” necesar construirii în mintea elevului a structurilor cognitive care să-i permită asimilarea, înțelegerea și integrarea logică în orizontul său cultural a cunoștințelor referitoare la date, fapte și evenimentele istorice. O reprezentare sau o noțiune istorică nu se formează pe parcursul unei singure lecții sau chiar a unui șir de lecții. Acestea se conturează în timp, prin corelarea lor cu ceea ce au învățat elevii la celelalte discipline. În general, noțiunile istorice au un caracter abstract. Evenimentele istorice s-au desfășurat în timp mai îndepărtat sau mai apropiat de noi și de aceea sunt greu de înțeles fără folosirea unui material bogat.

Procesul de învățământ, a cărui direcționare s-a schimbat de pe latura informativă, pe cea formativă, pune un mai mare accent pe metodele activ-participative. Prin aceste metode procesul de învățământ transformă copiii din „depozitari”, stocători de informații, în „utilizatori”, consumatori de informații. Prioritar nu este însușirea unui volum cât mai mare de cunoștințe ci formarea și dezvoltarea la elevi, a capacității de a afla singuri adevăruri, de a căuta, de a cerceta, de a emite unele judecăți de valoare, prin analiza și sinteza adevărilor cunoscute. Lecțiile de învățat în clasă sunt eficiente numai prin folosirea de metode active, moderne care dezvoltă gândirea elevului ce participă la însușirea noilor cunoștințe. Din propria mea experiență, am observat de-a lungul anilor, că învățarea eficientă, dirijată în clasă, secvențiată cu secvență, conduce la utilizarea maximă a timpului școlar și la obținerea de rezultate pe măsura activității. Așa că învățarea modernă îl face pe elev coautor la procesul propriei formări. Elevii arată mult entuziasm și interes la realizarea de portofolii cu teme din istoria locală, antrenând rude și prieteni pentru realizarea lor. Au devenit astfel actori și nu doar spectatori în procesul didactic.

Pe plan metodic, lucrarea reliefează posibilitatea și necesitatea folosirii într-o mai mare măsură a metodelor activ-participative, metode considerate moderne, în procesul formării reprezentărilor și noțiunilor de istorie. Modalitățile concrete de integrare a lor în predarea - învățarea istoriei, precum și strategiile didactice propuse pentru formarea principalelor categorii de reprezentări și noțiuni de istorie sunt întemeiate pe principiile didacticii moderne. Aplicarea metodelor bazate activitatea individuală sau de grup, care stimulează creativitatea și permit evaluarea, se înscriu pe linia modernizării procesului instructiv-educativ. Aceste noi preocupări au ca scop dezvoltarea unei învățări creative, menite să formeze oameni inovatori, și nu repetitivi, conștienți de propriile capacități, îndrumați de un educator care este la rândul lui un autoformator.

Deasupra tuturor acestora, rolul dascălului rămâne decisiv. Fiecare cadru didactic trebuie să aibă conștiința responsabilității misiunii sale. Dispunând de tact și măiestrie pedagogică, învățătorul trebuie să fie un artist în meseria sa. Iar acest lucru nu este posibil în afara unei preocupări continue față de propria perfecționare teoretică și practică, de acumulare a unei experiențe personale.

În concluzie, rolul formativ al istoriei ca obiect de învățământ, în activitatea complexă și îndelungată de formare a personalității elevilor, constituie principalul temei al preocupărilor de a găsi căile și mijloacele de optimizare a predării-învățării acestei discipline, deoarece omul este o personalitate, o ființă conștientă, membru al societății, care își aduce contribuția sa la viața socială. Având ca material de cercetare elevul, învățătorul „modelator de suflete” trebuie să facă din acesta o personalitate adaptabilă fiecărei situații, accentul schimbându-se de la „a ști” la „a ști ce să faci cu ...” și implicit la „a deveni”.

V.3.DIMENSIUNI DE DEZVOLTARE

Învățarea timpurie a explorat minunatele mecanisme ale minții unui copil, începând cu felul în care învață copiii, fiecare în stilul său propriu. Lucrurile pe care copiii le învață în primii ani de viață îi vor influența pentru restul vieții și joacă un rol crucial în călătoria care transformă copilul într-un adult în toată puterea cuvântului. Abordarea istoriei trebuie făcută printr-o diversitate de practici: lucru în echipă, activități practice, activități transdisciplinare, etc. Se pot derula investigații de tip istoric cu materiale simple, din istoria locală și națională, care pot stimula ideea că istoria este un domeniu accesibil tuturor, inclusiv copiilor. Având în vedere că studiul istoriei este independent de vârstă și preocupări. Prin diferite demersuri instructive educative elevii achiziționează cunoștințe din grădiniță și continuând apoi în ciclul primar. Așadar, abordarea actuală a proiectării, implementării și evaluării cunoștințelor istorice prin intermediul unor demersuri active reprezintă o modalitate eficientă de a răspunde preocupărilor de optimizare a demersului didactic și constituie o punte de legătură între individ și comunitatea din care face parte. Cunoașterea unor noțiuni, fapte, evenimente istorice îl vor ajuta pe elev să înțeleagă cine este el însuși și de cine este înconjurat, legăturile care îi unesc pe oamenii din țara noastră și din alte părți ale lumii, marcându-i în permanență personalitatea în plină dezvoltare.

Familiarizarea cu istoria se poate aplica încă din învățământul preșcolar. Poate fi folosită deopotrivă în mediul formal și nonformal, în activități educative din școală și din afara școlii, fiind o disciplină care corelează cunoștințe de limba și literatura română, geografie, științe, matematică, religie, educație civică, ș.a., și studiul ei contribuie formativ la formarea și dezvoltarea unui om complex.

În învățământul primar recomand în predarea-învățarea istoriei introducerea unor demersuri instructiv-investigative pentru investigarea trecutului și prezentului și folosirea unor metode activ-participative. Elevii își vor îmbogăți sufletele și mintea cercetând scrierile și faptele strămoșilor noștri, care în vremuri grele au mănuit sabia, dar și pana, păstrându-și limba și obiceiurile cu ajutorul credinței. Deoarece Istoria influențează cel mai puternic trăirile afective ale copilului, acesta află că dragostea de țară s-a manifestat cu putere în munca pentru crearea valorilor materiale și spirituale, ca și în perioadele de grele încercări prin care a trecut poporul nostru. Încă din primele clase, noi, învățătorii, avem posibilitatea să trezim în sufletele copiilor sentimente de respect, de mândrie și de admirație față de strămoși, să le insuflăm dorința de a fi urmași demni. În același timp cu prezentarea sentimentelor patriotice de care a fost și este animat poporul nostru, trebuie să scoatem în evidență umanismul ce-i caracterizează pe români, care au ridicat omenia la rangul unei virtuți de seamă. Totodată, în activitatea de educare este foarte important ca elevul să fie pus în situația de a lua o atitudine activă, de a săvârși fapte și acțiuni cu caracter tolerant, patriotic, între care se înscriu: sânguința în învățare, desfășurarea unor activități de comemorare la monumentele eroilor (scenete, cântece, poezii), depuneri de jerbe, coroane de flori, excursii și drumeții în locuri istorice, vizite la muzee, serbări școlare de 1 Decembrie, 24 ianuarie, Ziua Eroilor.

Înconjurat permanent, oriunde și oricând, într-o ambianță de dragoste, de căldură, de înțelegere și bunătate, de încredere și respect, copiii de vârstă școlară mică vor da măsura întregii lor personalități, dobândind cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini pe un evantai

larg, propriu învățământului primar. Secretul bucuriei educației este dat de darul de a convinge, de a se adresa inimii, nu numai minții. Dascălul care se apropie de elevii săi cu iubire și cu simțul dreptății, care îi ascultă cu bunăvoință, care glumește cu ei, care caută să-i ajute, care le insuflă sentimente morale, este cel a cărui autoritate rezistă în timp. Asemenea dascăli își fac simțită influența în întreaga viață ulterioară a copiilor. Educatorul va trebui să fie un permanent exemplu, să aibă o atitudine ireproșabilă din punct de vedere moral și civic în toate împrejurările. Din punct de vedere valoric, normele morale și prescripțiile juridice trebuie să subordoneze toate celelalte valori (profesionale, fizice, estetice, ecologice, etc.). Aceste valori sunt inoculate tinerilor încă din copilărie, pe ele construindu-se întreg eșafodajul personalității. De reținut este faptul că încă din copilărie sunt implementate în conduita individului anumite norme care sunt expresia sintetică a unor cunoștințe, sentimente, convingeri și voință morală. Ceea ce educația formală și informală urmează să desăvârșească, să sistematizeze și să unifice sub forma caracterului moral constituie o conștientizare și consolidare a moralității și civismului ca dimensiuni ale unei personalități autentice și integrale.

Cu referire la educația copiilor, învățatul Democrit afirma că aceasta „*este un lucru gingaș. Când duce la rezultate bune, ea n-a fost decât grijă și luptă; când nu reușește, durerea nu mai cunoaște margini*” iar Epictet, un învățat grec spunea : „*Mai bine să-ți rămână copiii educați decât bogați, căci mai mult prețuiesc perspectivele celor educați decât mijloacele celor bogați*” (Epictet, învățat grec).

BIBLIOGRAFIE

1. Albulescu, I., Albulescu, M. (2006). *Predarea și învățarea disciplinelor socioumane. Elemente de didactică aplicată*. Iași: Editura Polirom.
2. Almaș, D. (2015). *Povestiri istorice*. București: Editura Agora.
3. Bocoș, M. (2004). *Evaluarea în învățământul primar. Aplicații practice*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință
4. Bocoș, M. (2007). *Teoria și practica cercetării pedagogice*. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.
5. Bocoș, M., Chiș, V. (coord. gen.) (2012). *Abordarea integrată a conținuturilor curriculare. Particularizări pentru învățământul primar*. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.
6. Bocoș, M., Jucan, D. (2017). *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului*. Pitești: Paralela 45.
7. Bocoș, M., Jucan, D. (2017). *Teoria și metodologia instruirii.. Teoria și metodologia evaluării*. Pitești: Paralela 45.
8. Bolovan, S.P. (2007). *Didactica istoriei. Noi orizonturi în predarea, învățarea și evaluarea istoriei prin metode active*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
9. Bolovan, S.P. (2007). *Educația interculturală în predarea istoriei, în vol. Tradiții, valori și perspective în științele educației*. coord. Mușata Bocoș, Vasile Chiș, Ion Albulescu, Cristian Stan, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.
10. Bolovan, S.P., Felezeu, C. (2013). *Educație civică și Istorie; metodică și practica predării educației civice și Istoriei. ID. Suport de curs, anul III, sem. II*. Cluj-Napoca: Universitatea "Babeș-Bolyai". Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației.
11. Booth A., Booth J. (2000). *Învățarea activă în domeniul istoriei și științelor sociale*. ediție îngrijită de Rűsz Enikő, Alexandru Florin Platon, Toader Nicoară. Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene.
12. Bostan, C. (2004). *Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare. Legende populare și tradiții istorice repovestite*. București: Editura Litera International.
13. Căpiță, L., Căpiță C. (2005). *Tendențe în didactica istoriei*. Pitești: Editura Paralela 45.
14. Chiș, V. (2001). *Activitatea profesorului între curriculum și evaluare*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
15. Chiș, V. (2005). *Pedagogia contemporană – pedagogia pentru competențe*. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.
16. Chiș, V. (2014). *Fundamentele pedagogiei. Reper tematice pentru studenți și profesori*. Cluj-Napoca: Editura Eikon.
17. Decuseară-Bocșan, C. (1975). *Povestiri despre Vlad Țepeș*. București: Editura Ion Creangă.
18. Felezeu, C. (2004). *Didactica istoriei*. Cluj-Napoca Editura: Presa Universitară Clujeană
19. Gavrilă, R., A., Nicolae, M. (2015). *ABC-ul organizatorilor grafici*. București: Didactica Publishing House.
20. Glava, A. (2015). *Pedagogia învățământului primar și preșcolar. ID. Suport de curs. anul II, sem. I*. Cluj-Napoca: Universitatea "Babeș-Bolyai". Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației.
21. Ionescu, M., Bocoș, M. (2001). *Cercetarea pedagogică și inovația în învățământ, în Pedagogie. Suporturi pentru formarea profesorilor*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
22. Ionescu, M., Radu I. (coord. gen.) (2001). *Didactica modernă*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
23. Jinga, I., Gavrilă, M., Petrescu, A., Ștefănescu, V. (1996). *Evaluare a performanțelor școlare*. București: Editura AFELIU.
24. Jinga, I., Istrati, E. (1998). *Manual de pedagogie*. București: Editura All.
25. Jinga, I., Negreț, I. (1998). *Învățarea eficientă*. București: Editura Editis.

26. Molan, V., Manolescu, M. (1997). *Proiectarea și evaluarea didactică în învățământul primar - Limba română*. București: Editura Procion.
27. Monteil, J., M. (1997). *Educație și formare*. Iași: Editura Polirom.
28. Păun, Ș. (2007). *Didactica istoriei*. București: Editura Corint.
29. Pintilie, M. (2002). *Metode moderne de învățare-evaluare*. Cluj-Napoca: Editura Eurodidact.
30. Popescu, D.P. (2011). *Legende și povestiri istorice*, Prut International.
31. Stan, C. (2000). *Autoevaluarea și evaluarea didactică*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
32. Stan, C. (2015). *Teoria și metodologia evaluării didactice. Suport de curs. PED2313*. Cluj-Napoca: Universitatea "Babeș-Bolyai". Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
33. Stamatescu, M., Căpiță, C., Căpiță, L. (2007) *Predarea Istoriei și Educația Civică*, București, Ministerul Educației și Cercetării, Proiectul pentru învățământul rural,
34. Tanasă, Ghe. (1998). *Metodica predării-învățării istoriei*. Iași: Editura Spiru Haret".
35. Tănase, V. (2003). *Legendele românilor*. București: Editura Teora.
36. Vlahuță, A. (1972). *Țara. Poporul* în volumul „România Pitorească. București: Editura Sport-Turism.
37. Vlahuță, A. (2007). *Din trecutul nostru*. Litera Internațional.
38. Vulpe, R. (1981). Prefață la *Cântecul Columnei* de Alexandru Mitru. București: Editura Ion Creangă.
39. Xenopol, A. D. (1985). *Cartea neamului românesc*. București : Editura Dacia.
40. ***(2014). *Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003/*
41. ***(2014). *Programa școlară pentru disciplina Istorie la clasa a IV-a*. București: MEN.
42. ***Academia Română. (1998). *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Editura Univers Enciclopedic.
43. ***(2001). *Ghid metodologic de aplicare a programelor școlare de istorie la clasa a IV-a*. București: Consiliul Național pentru Curriculum.
44. <http://www.ccdcluj.ro/vechi/Preuniversitaria>.
45. <http://www.didactic.ro/>
46. <http://www.edunews.ro/portofoliul>.
47. <http://www.folcloric.ro>
48. http://www.romanian_museum.com

Cuprins

	pag.
Argument.....	3
Capitolul I. Delimitări conceptuale	5
I.1.Locul și rolul istoriei în învățământul primar	5
I.2.Aspecte de conținut, competențe, valori și atitudini vizate prin studiul istoriei	6
I.3.Situații de predare -învățare a istoriei în mediul formal și informal	10
Capitolul II. Metode de învățământ adaptate contextului predării -învățării istoriei	12
Capitolul III. Evaluarea în activitățile de învățare a istoriei	23
Capitolul IV. Cercetarea pedagogică: Valențele formative ale studierii istoriei în dezvoltarea personalității școlarului mic	31
IV.1.Motivația cercetării pedagogice	31
IV.2.Designul cercetării pedagogice	31
IV.2.1. Scopul și obiectivele cercetării	31
IV.2.2.Ipoteza	32
IV.2.3. Eșantioane	32
IV.2.4.Descrierea metodelor și procedurilor pedagogice aplicate	33
IV.3.Organizarea și desfășurarea cercetării pedagogice	35
IV.3.1.Etapa constatativă. Pretestul	35
IV.3.2.Etapa experimentală. Intervenția formativă	36
IV.3.3.Etapa post-experimentală. Posttestul	49
IV.4.Analiza, prelucrarea și interpretarea datelor obținute	50
Capitolul V. Concluzii	52
V.1. Concluzii privind cercetarea pedagogică	52
V.2. Concluzii generale	53
V.3.Dimensiuni de dezvoltare	55
Bibliografie	57

ISBN 978-630-6502-66-0
Editura Meritocrat Cluj-Napoca
meritocratj@gmail.com

